

HIVERN 2003

SUMARI

2	Reflexions per a disgustar
	<i>Nieves Avilés</i>
8	Infantil i Juvenil
18	Narrativa
56	Poesia
74	Assaig
118	Altres Novetats
136	Un projecte, milions de pàgines
	<i>Lourdes Toledo</i>
142	Editorials valencianes

Reflexions per a disgustar

La història ens ensenya que les relacions humanes no han estat guiades per la raó, i els esdeveniments actuals tampoc sembla que ho estiguin. Escriptores com Simone Weil i Gloria Fuertes aporten amb els seus escrits, diferents en la forma però contundents en el seu contingut, un poc de llum en aquest temps de foscor.

El fet de la guerra ha estat i és un tema d'actualitat.

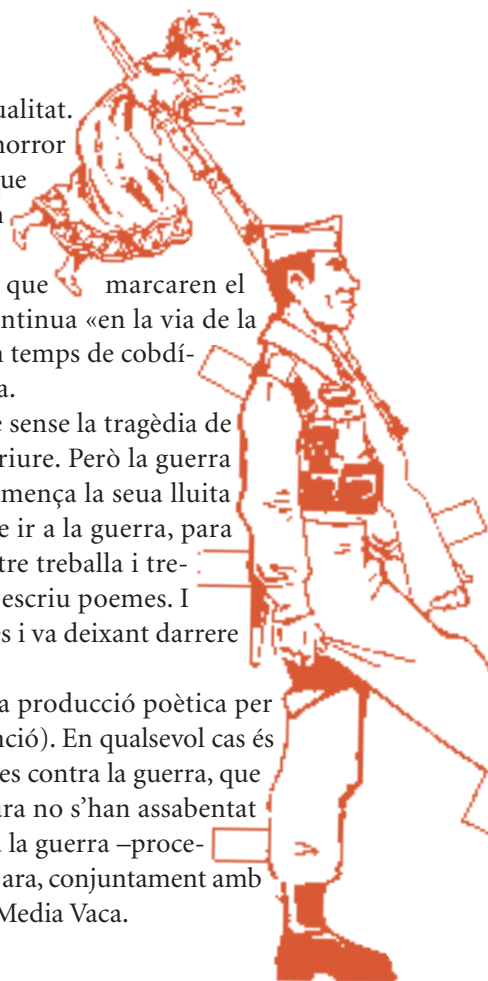
És per aquesta repetició entossudida de l'horror i de la violència que més urgent, al temps que oportuna, és fa la lectura d'escriptores com

Simone Weil i Glòria Fuertes.

Més de mig segle ens separa dels esdeveniments bèl·lics que marcaren el pensament i la vida d'aquestes dones, i la humanitat continua «en la via de la força» –en expressió weiliana–. Elles, contemporànies en temps de cobdícia i d'ansia de poder, lluitaren per la pau amb la paraula.

Glòria Fuertes (Madrid, 1917-1998) ha deixat escrit que sense la tragèdia de la guerra civil tal vegada mai no hagués començat a escriure. Però la guerra i la poesia truquen a la seua porta quan és ben jove. Comença la seua lluita amb la poesia, ja que com diu en l'autobiografia «Quise ir a la guerra, para pararla,/ Pero me detuvieron a mitad de camino.» Mentre treballa i treballa com a comptable en diferents «horribles oficinas» escriu poemes. I és a poc a poc que va endinsant-se en el món de les lletres i va deixant darrere el món dels comptes.

La poetessa de les xiquetes i dels xiquets, té una prolífica producció poètica per als «no tan xiquets», (si estimem com a pertinent la distinció). En qualsevol cas és interessant saber que tenim a l'abast un conjunt de poemes contra la guerra, que ajuden a aclarir les ments d'aquells i d'aquelles que encara no s'han assabentat d'allò què és una guerra. Aquest recull de poemes contra la guerra –procedent de tres volums ja editats (Cátedra)– podem trobar-lo ara, conjuntament amb els collages de l'il·lustrador Sean Mackaoui, en l'editorial Media Vaca.

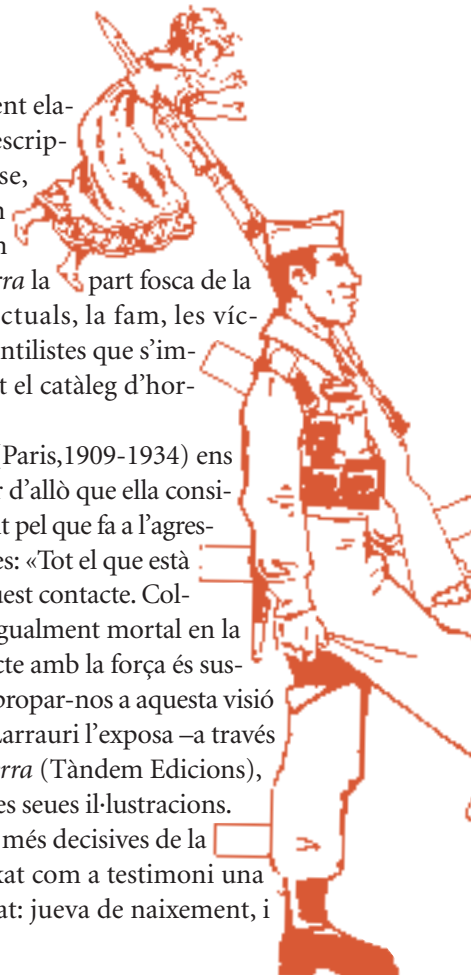

Glòria Fuertes ha deixat escrit que sense la tragèdia de la guerra civil tal volta no hagués començat a escriure. Però la guerra i la poesia truquen a la seua porta quan és ben jove.

La recent publicació titulada *Garra de la guerra*, acuradament elaborada alhora que impactant, és un vell desig de la pròpia escriptora. La «poeta de guardia», com a ella l'agradava de dir-se, fidel a allò que pensa-va que havia d'ésser la poesia, un art necessari i quotidià, adreçat a tothom, escrit amb un llenguatge clar, directe i emotiu, mostra en *Garra de la guerra* la part fosca de la humanitat: la guerra civil, la bomba atòmica, les guerres actuals, la fam, les víctimes innocents (sobretot els xiquets), els interessos mercantilistes que s'imposen als valors i a les persones, la destrucció, la mort i tot el catàleg d'horroros associats a la guerra.

Canviant de gènere i d'estil, però no de tema, Simone Weil (Paris, 1909-1934) ens aportà ja al començament del segle XX la seua visió particular d'allò que ella considerava uns dels camps de conreu de la degradació humana, tant pel que fa a l'agressor com pel que fa a l'agredit. Expressat amb les seues paraules: «Tot el que està sotmés al contacte amb la força està envilit, siga quin siga aquest contacte. Colpejar o ser colpejat és una taca idèntica. El fred de l'acer és igualment mortal en la empunyadura o en la punta. Tot el que està exposat al contacte amb la força és susceptible de degradació». Ara tenim una nova oportunitat d'apropar-nos a aquesta visió singular, ja que de manera senzilla, per a profans, Maite Larrauri l'exposa —a través de la seua pròpia interpretació— en el llibre titulat *La guerra* (Tàndem Edicions), que d'altra banda Max s'encarrega d'enriquir el text amb les seues il·lustracions. Simone Weil és sense dubte una de les pensadores europees més decisives de la seua època. Aquesta «inclassificable» escriptora ens ha deixat com a testimoni una obra prolífica i diferents mostres d'una polifacètica activitat: jueva de naixement, i

Més de mig segle ens separa dels esdeveniments bèl·lics que marcaren el pensament i la vida d'aquestes dones, i la humanitat continua «en la via de la força» –en expressió weiliana–. Elles, contemporànies en temps de cobdícia i d'ànsia de poder, lluitaren per la pau amb la paraula.

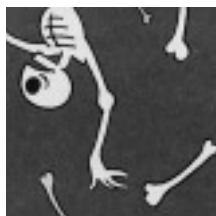
alhora fascinada per un catolicisme que les institucions eclesia-
stiques i la mateixa història de l'església li impedi-
en d'abraçar; coneixedora d'altres tradicions religioses i de les revolucions
científiques de la física moderna; obrera i guerrillera per
vocació... Amb terrible lucidesa, aquesta professora d'un
liceu de províncies, descriu la naturalesa criminal dels règims totalitaris que
assolen Europa, mentre que la resta no se n'adona d'allò que està per caure.
La seua anàlisi, independent de qualsevol adhesió ideològica –per a dis-
gust del seus companys de militància política– va més enllà de la resposta
que dona el marxisme a fenòmens tan presents en la seua vida com la
guerra. L'economia, l'element determinant –segons aquesta ideologia–
dels esdeveniments socials, és insuficient per comprendre el fet
de la guerra, pensa la Weil. Una anàlisi del poder és necessària
per entendre els enfrontaments bèl·lics, ja que és la força, l'exer-
cici del poder, allò que mou els engranatges de la màquina
social. D'una banda, l'organització de les relacions humanes és
inseparable de l'exercici d'un cert poder. D'altra, l'atribució de
poder és essencialment arbitrària. Quan el poder es fa per-
manent, no és necessàriament perquè es tinga una
autoritat legítima, sinó perquè es gaudeix d'un prestigi;
però el prestigi és una imatge inflada del jo, fruit de la imaginació.
En aquesta tendència de l'ésser humà, a exercir permanentment el poder, a
posseir el prestigi que li permeta exercir-lo, és on hem d'anàlitzar l'engranatge
de la força. El poder no pot ésser entès com una possessió, sinó com una relació, que

L'única possible redempció en què Simone Weil va creure consisteix a posar-se al costat dels oprimits. És per això que en la seua vida va triar el camí dels més febles (fent-se obrera, combatent en la columna de Durruti o col·laborant en la resistència francesa).

mai està d'una manera definitiva en un dels dos costats. L'efecte extrem del poder és convertir els humans en coses; aquesta cosificació afecta tan aquells que l'exerceixen, atès que actuen sense mediació del pensament, com aquells que el pateixen, que renuncien a la seua voluntat. Simone Weil parla des de la decepció d'aquell que ha viscut molt –a pesar del poc temps que va viure–. La seua anàlisi no deixa molt d'espai a l'esperança. La força –escriu– ha sigut i és l'heroïna de la història humana. Ella és la que ha mogut fins ara el destí humà. Si aquest fet canviés es podria pensar en un món sense guerres, doncs és evident que la guerra no la fan els qui raonen, sinó aquells dirigits per l'impuls de la força. L'única possible redempció en què Simone va creure consisteix a posar-se al costat dels oprimits. És per això que en la seua vida va triar el camí dels més febles (fent-se obrera, combatent en la columna de Durruti o col·laborant en la resistència francesa). Glòria Fuertes i Simone Weil, ofereixen dues reflexions complementàries per afrontar –no sense disgust– el fenomen, més pròpiament humà alhora que terrible, de la guerra. No invalida la vigència dels seus escrits el fet que siguen anteriors –en gran part– a la carta de les Nacions Unides (1948) i les successives ampliacions d'aquesta. Ja que mentre les guerres se succeeixen i se superposen les unes a les altres, els tan trompetejats «drets humans» no deixaran de ser meres declaracions de bones intencions que únicament tranquil·litzen les consciències més «civilitzades». I de poc més serveixen les declaracions, suposadament «raonables», que alguns solen esgrimir per justificar allò injustificable. Glòria Fuertes –almenys– ho tenia ben clar, com mostra en el poema «Hay Frases»: «Hay frases más inmorales que las pornográficas»: «LA CARIDAD BIEN ENTENDIDA EMPIEZA POR UNO MISMO» o «SI QUIERES LA PAZ, PREPÁRATE PARA LA GUERRA».

Nieves Avilés

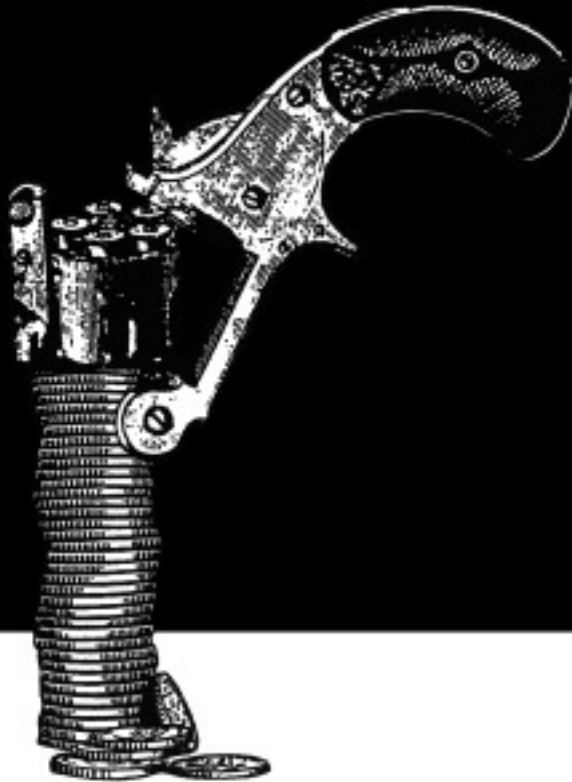

**...Algunos gobiernos de países pobres
están armados hasta los dientes.
Los grandes fabricantes de armamentos
Necesitan clientes,
Para su negocio de amontonar dólares y cadáveres.
Algunos de estos seres de estado creen en Dios,
Pero, ¿ni Dios cree en ellos!**

Gloria Fuertes

No invalida la vigència dels seus escrits el fet que siguin anteriors –en gran part– a la carta de les Nacions Unides (1948) i les successives ampliacions d'aquesta. Ja que mentre les guerres se succeeixen i se superposen les unes a les altres, els tan trompetejats «drets humans» no deixaran de ser meres declaracions de bones intencions que únicament tranquil·litzen les consciències més «civilitzades».

Una lluna de cames llargues passeja per la terra

L'últim àlbum de Montse Gisbert presenta, en uns dibuixos que són petites obres d'art, els elements que tradicionalment s'ensenyen als menuts (el mar, el camp i la ciutat, els animals, els transports, els aliments, la música...). Tanmateix, la rigidesa de l'escriptura en vers fa que els textos no estiguen a l'altura de les il·lustracions.

Cada pàgina par de l'àlbum *El desig de la Lluna* podria considerar-se una petita obra d'art, in-

dependent de la resta: làmines precioses, on imatges i lletres retallades d'arreu s'integren delicadament en uns dibuixos de perspectives impossibles, properes a les representacions infantils de la realitat; i on una lluna originalíssima –un cap trapezoïdal, gros, amb una corona fosca i una cueta prima (semblant a com diu el tòpic que són les dels xinesos), dos braços també primets que li surten de poc més avall de les orelles, un cos xicotet i dues cames llarguíssimes– descendeix a la terra per complir el seu desig: conèixer com es viu allà baix, saber per ella mateixa com és aqueixa bola blava que tanta curiositat li suscita. D'aquesta manera, el peculiar personatge recorre els espais i presenta molts dels elements que tradicionalment s'associen a l'aprenentatge dels més menuts: el mar, la ciutat, el paisatge rural, els mitjans de transport (vaixell, cotxe i bicicleta), les flors, els animals del zoo, el menjar i el mercat, la música i el ball, els esports i el posterior repòs al saló de casa, xerrada telefònica amb les amigues estrelles inclosa. És a dir, que tenim un seguit d'il·lustracions impecables, relacionades per un fil conductor –prim però conductor: la vi-

EL DESIG DE LA LLUNA

MONTSE GISBERT

32 PÀGINES

TANDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

sita de la lluna a la terra– i delimitades per un principi i un final ben definits: la baixada de la

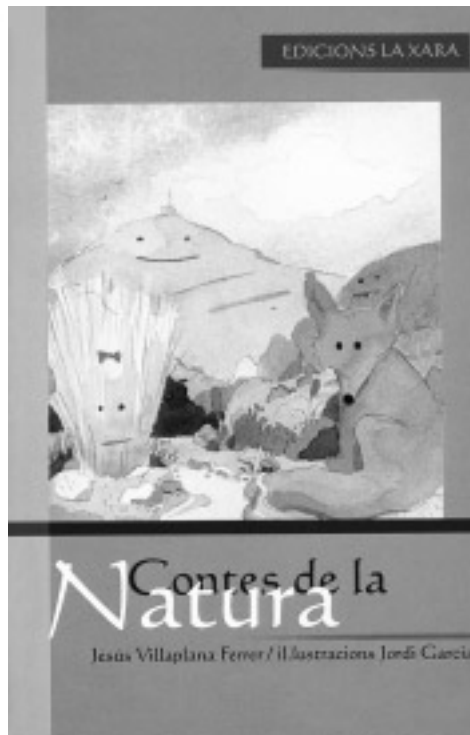
lluna al matí i la consegüent tornada al cel, a temps per mostrar la seua coneguda faç durant la nit.

Això quant a les pàgines pars. Respecte a les senars –a banda de les estrelles, inquietes i juganeres, acuradament distribuïdes en l'espai en blanc– l'obra, al meu entendre, flueix un poc perquè els textos estan construïts com petits poemes amb rima generalment consonant, formada en molts casos a partir de les terminacions d'infiniutius, participis i gerundis, la qual cosa converteix els versos en rebles. Sé que la sonoritat i el ritme dels poemes pot ser un al·licient per a la lectura dels xiquets, que incita a la memorització i repetició dels escrits, però no serveix qualsevol cosa, el ritme i la sonoritat no es troben en qualsevol conjunt de frases més o menys curtes, redactades una sota l'altra, i acabades en «-ar», «-at» o «-ant». Tal vegada la prosa, lliure de la rigidesa que exigeix la rima, però amb totes les possibilitats que proporcionen les reiteracions, imatges i jocs de paraules, hauria estat un recurs millor.

Arantxa Bea

La natura pren la paraula

Contes de la natura és la primera novel·la del biòleg saforenc Jesús Villaplana, autor de llibres tan significatius com *Introducció a la fauna invertebrada de la Safor* (1988) o *Entre senill i borró* (1992), entre d'altres.

CONTES DE LA NATURA

JESÚS VILLAPLANA

IL·LUSTRACIONS DE JORDI GARCIA

102 PÀGINES

EDICIONS LA XARA, SIMAT DE VALLDIGNA, 2002

Granotes, raboses, àguiles, cadeneres, pit-roigs, esparvers..., muntanyes i plantes prenen el do de la paraula i esdevenen els protagonistes d'aquestes vuit narracions breus que conformen el llibre. Fins i tot l'ésser humà hi té un paper destacat en algun conte, tot i que no sempre eix benparat pel seu afany destructor.

Hi ha un altre protagonista, però, que Villaplana coneix molt bé: els paratges que envolten el pic del Montdúver, fonamentalment Marxuquera i la Drova, on situa l'acció de molts dels contes, «desenvolupats a partir de fets reals», com ressa la contraportada.

La realitat, si fem cas de la contraportada, s'entremescla, però, amb llegendes, faules i rondalles explicades amb una afabilitat extraordinària que ens remet a les històries narrades a la vora del foc quan l'única manera d'entretenir les tardes era gaudint de la sabiesa tel·lúrica dels majors. Així, els nens i nenes descobriran, per exemple, com la supèrbia de la muntanya de la Safor la va condemnar a tenir la forma que té, o com una puput va convèncer uns pits-roigs perquè no emigraren i els va buscar un recer a prop de Barx per poder aguantar l'estiu.

Són històries senzilles, de vegades amb un argument mínim perquè allò important no és tant la història sinó el

comportament dels éssers vius, la seua manera de viure o, simplement, el gaudi dels paisatges. O la pròpia supervivència diària d'una espècie animal, que moltes vegades ja és tot un drama. I aquí arribem als valors. Els contes, les faules o les rondalles solen ser canals de transmissió de valors, sobretot si són destinats per a un públic jove. Per sobre de tots hi ha l'estima de la natura, que impregna tot el llibre gairebé inconscientment. Però també hi trobem valors com l'amistat, la voluntat de sobreviure o el respecte cap als altres éssers vius. I a un bon coneixedor de la fauna no se li escapen els trets característics d'alguns animals com l'astúcia o la supèrbia. No debades, Villaplana també ha plantejat el llibre com «una eina alternativa per a l'educació ambiental». La simplicitat dels arguments es recompença amb mestria amb unes magnífiques descripcions del paisatge acompanyades per una adjectivació molt rica i acurada, que desperta les ganes de deixar-ho tot i acudir *ipso facto* a les valls i muntanyes més properes per gaudir-ne.

Tot i que pensat per a infants i joves, els adults també gaudiran sobradament llegint el llibre, que promet moment d'entreteniment i amenitat.

Marc Candela

La rata que tot ho troba i altres coets espacials

Marfil treu el número 6 i el 7 de la col·lecció «El Drac de Paper», amb bones idees, pedagògicament i imaginativament, i amb dibuixos originals, però amb una poca traça lingüística que ofèn els parlars genuïns de molts xiquets i xiquetes

LA RATETA QUE COL·LECCIONAVA COL·LECCIONS

ROSA SABATER I DOLORS TODOLÍ

COL·LECCIÓ «EL DRAC DE PAPER», 6

37 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2001

COET A TITÀNIA

ROSA SABATER I DOLORS TODOLÍ

COL·LECCIÓ «EL DRAC DE PAPER», 7

45 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2001

Coet a Titània comença amb un joc clàssic: tres germans, Strelka, Valentina i Sann, s'inventen una nau espacial. Aquest coet té de tot: no li falta ni el radar, ni les habitacions dels tripulants. El problema és que, a l'espai, no tot és bufar i fer ampolles. El passeig pel sistema solar els durà algunes aventures desagradables, trobades esfereïdores i, el pitjor de tot, viatjar pels aires els farà adonar de la malaltia que afecta la Terra: la contaminació. Les il·lustracions senzilles i els colors suaus de Dolors Todolí han tingut en compte el caràcter de cadascun dels planetes (Venus és groc, simpàtic, brillant, mentre que Mart és roig i misteriós). El conte és una bona primera aproximació a l'astronomia, a la idea de «vida més enllà», i engresca els xiquets i les xiquetes perquè siguen grans amants dels viatges. La simplicitat amb què hi són tractats els conceptes ajuda els xiquets a sentir la matèria científica com a quelcom proper. *La Rateta que col·leccionava col·leccions* s'avé amb el comentari que se sol fer d'algú que ho troba tot: diem que «és una rata». Doncs bé: aquesta rata, no només ho troba tot, sinó que els ho furta als altres perquè, ja se sap, com que s'avorreix, no en té prou amb la col·lecció de botons, pedretes, paperets... També vol les col·leccions dels altres animals del bosc! La lliçó que n'aprendrà és que cal demanar les coses per favor, si és que vol continuar tenint amics. Les il·lustracions combinen el dibuix

amb la fotografia d'elements secundaris, cosa que és un bon al·licient per fomentar el diàleg de l'adult amb el xiquet o amb la xiqueta que rep el conte. Això sí, tant en un cas com en l'altre, l'adult que prove de llegir els contes en veu alta topará amb un obstacle que qualificaríem d'insalvable, si no fóra perquè ens agradaria que totes les iniciatives editorials nostrades anaren endavant: el ritme de les paraules. *Coet...* està estructurat en versos, molt poc agradables musicalment parlant (i que suposem que no intenten rimar, perquè encara no hem trobat el lligam entre «atònit» i «satèl·lit», pel que fa a la prosòdia).

Però el veritable retret que fem a aquests dos contes és la manca de cura a l'hora de fer-ne la correcció lingüística, perquè no pot ser que des que són menuts comencem a introduir als xiquets i a les xiquetes algunes estructures que no pertanyen a la nostra llengua, com ara emprar sistemàticament el verb «anomenar» quan, a algun personatge, li «diuen» un nom («Tenen un germà que s'anomena Sann» o «la rateta que s'anomenava Berta»); dir que la rata volia «seguir jugant» (en comptes de «continuar jugant»); convertir en reflexius alguns verbs que en valencià no ho són (com ara «amagar-se la col·lecció a l'armari») o emprar expressions incorrectes («com eixes col·leccions no eren d'ella», que s'hauria de dir «com que...»).

Maite Insa

Solidaritat amb literatura

Les vacances d'una xiqueta provinent dels camps de refugiats saharais a terres valencianes, serveix com a excusa al Ferran per posar en contrast la seua cultura amb una de ben diferent. Una experiència intercultural comptada amb les dosis suficients d'ingenuïtat com perquè siga versemblant.

LES VACANCES DE SAÏDA

EVA PEYDRÓ

IL·LUSTRACIONS D'HORACIO ELENA

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 85

70 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

L'entrada massiva d'immigrants a l'Estat espanyol i la major conscienciació de la societat al voltant del problema dels països en vies de desenvolupament, ha propiciat el creixement d'una literatura creada amb la intenció de sensibilitzar els joves i els infants de les diverses problemàtiques que castiguen l'anomenat tercer món. Aquesta literatura, en la major part d'ocasions instrumentalitzada i mancada de rerafons literari, ha estat objecte de debat a les aules de primària i secundària amb el dubtós objectiu de crear una consciència col·lectiva al voltant d'aquest problema. Si la seua presència ajuda a la consolidació de la literatura infantil i juvenil, és encara un debat per tancar. Creiem, doncs, que *Les vacances de Saïda*, s'encabeix dins d'aquest subgènere que, tot i ser recent, té un parent llunyà en la literatura compromesa dels 60. El pas dels anys, però, ha permès polir els productes merament *propagandistes* per tal de caminar cap a una literatura de millor qualitat. Aquest llibre n'és un exemple. El llibre d'Eva Peydró narra les vacances de Saïda, una xiqueta saharauí que passa l'estiu amb el Ferran, un xiquet valencià de classe mitjana el qual observava a través de la convivència les diferències, i al mateix temps les semblances, que hi ha entre tots dos. Si bé

la sinopsi podria semblar la d'un llibre del «muntó» que esmentàvem adés i tot que la història en si resulta un poc sòlida, el tractament de la trama el converteix en una història ben bé atractiva. L'autora tracta d'evitar la moralització directa. Més prompte, utilitzant la veu en primera persona del Ferran, fa reflexionar sobre com d'absurda pot ser la luxosa vida en el primer món. Qüestions sobre la manca de restriccions d'aigua, la possibilitat de triar el menjar i fins i tot rebujar-lo i altres anècdotes es tracten a la novel·leta amb una certa naturalitat que permet avançar la lectura àgilment. Naturalitat, per cert, de la qual està mancat el capítol sobre l'actuació racista d'una veïna, poc creïble amb els elements narratius que utilitza.

Tot i així, la veu en primera persona del Ferran es converteix en ocasions un arquetip massa comú del xiquet de classe mitjana capriciós i amb alguns tics que, si bé tracten d'aconseguir la complicitat del lector, resulten massa evidents i poden crear l'efecte contrari. En tot cas, la lectura d'aquest llibre és recomanable, no només per parlar, tractar o fer unitats didàctiques sobre l'educació al desenvolupament, sinó, el que és més important, com a una bona història.

Xavier Minguez.

Palabras que atrapan mundos

Originalmente concebido y admirablemente ilustrado, *Mis primeras 80.000 palabras* de la editorial Media Vaca es un libro con ochenta mil ventanas abiertas al mundo, las que los 231 autores de estas páginas han querido abrimos con sus ilustraciones.

MIS PRIMERAS 80.000 PALABRAS

DIVERSOS AUTORS

VICENTE FERRER (ED.)

TRADUCCIÓ A CÀRREC DE TERECEL JIMÉNEZ,
ROGER COLOM, LUDEK JANDA

TRACTAMENT D'IMATGES:

PABLO MESTRE Y ALEJANDRA HIDALGO

COL·LECCIÓ «LIBROS PARA NIÑOS»

273 PÀGINES

EDITORIAL MEDIA VACA, VALÈNCIA, 2002

Mis primeras 80.000 palabras es un libro de Media Vaca. Para aquellos que conocen la línea de esta pequeña editorial independiente, saben que los libros de Media Vaca son además de libros muy ilustrados, objetos preciosos inspirados en ideas originales y atrevidas que son llevadas a término con inteligencia y buen gusto. El libro que nos ocupa nació al igual que los anteriores de una de esas propuestas insólitas. La editorial invitó a 231 artistas de más de 20 países a que escogieran su palabra favorita y la representaran con una ilustración a dos tintas. Inventar un libro con este planteamiento inicial no es tarea fácil si, además, la idea que anima el proyecto es de un sano idealismo, como es el de mejorar este mundo utilizando las mejores palabras existentes.

Alguien dijo que un gran libro es aquel capaz de arrastrarnos hacia otras muchas experiencias, es decir, aquel que

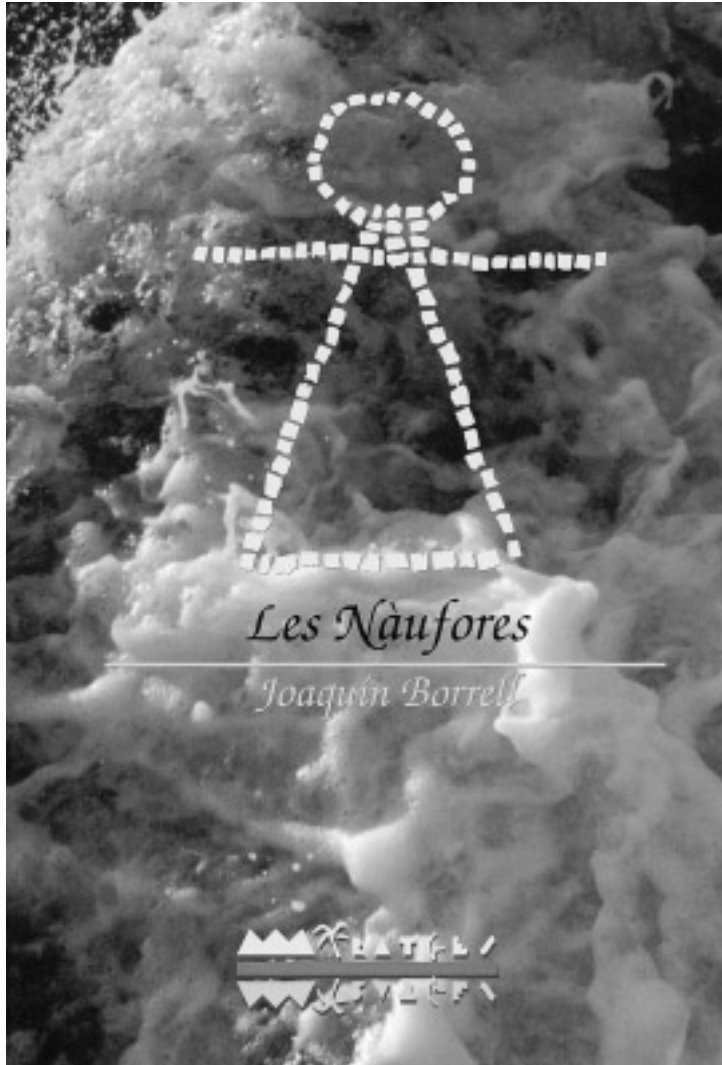
nos permite vivir más vidas de las que nunca seremos capaces de experimentar por nosotros mismos. Si estamos de acuerdo con esta idea, podemos decir que *Mis primeras 80.000 palabras* es un gran libro, y si no lo estamos, llegaremos a la misma conclusión. Los mundos concretos que aparecen recreados en estas páginas son tantos como las palabras que se recogen, palabras que tienen además el valor especial de ser las voces favoritas de los artistas e ilustradores gráficos autores de este exquisito diccionario. Tal como se explica en una de las páginas de este libro, «un diccionario no es sino una colección de palabras puestas en fila. Las palabras descansan en los diccionarios como las bellas durmientes y pueden pasar muchos años, antes de que alguien abra un libro y se atreva a pronunciarlas». *Mis primeras 80.000 palabras* es indudablemente una colección de palabras, pero con la particularidad de que se ha escrito con imágenes, algunas audaces y críticas; otras, divertidas o tiernas; pero siempre inteligentes. Y así como el lenguaje nunca es neutral, tampoco lo son las palabras elegidas por estos artistas, ni las admirables ilustraciones creadas por ellos, ni las definiciones que las acompañan y enriquecen. En conjun-

to hay un compromiso con la belleza y con la vida, puede ser la belleza de unos sonidos o de un concepto, o bien la relación afectiva que el artista haya contraído con una palabra o con la realidad que nombra. El resultado es un atlas de palabras e imágenes potentes que atrapan mundos para cambiarlos y enriquecerlos.

Este diccionario ilustrado destinado a niños sin edad, jóvenes y adultos es un libro excepcional. Su lectura es sugerente, su presentación impecable y su contenido tan inabarcable como ochenta mil ventanas abiertas al mundo.

Teresa Villarroya

L'odissea en femení

Les Nàufores, les que porten la nau, narra l'odissea d'un grup de dones que només compten amb la seua valentia per enfrontar-se als múltiples perills que les assaltaran al llarg del seu viatge cap a la llibertat. Cap entrebanc, però, els impedirà abastar aquest destí.

Les Nàufores és una novel·la que barreja amb encert els ingredients de dos subgèneres novel·lístics de gran tradició en la

literatura occidental com són els llibres de viatges i els relats d'aventures. Per un costat hi podem trobar l'exotisme propi d'un viatge per terres desconegudes, i de l'altre l'acció trepidant d'una aventura èpica. I tot plegat ambientat en un temps llunyà, de manera que aquesta història es pot erigir ben bé en una mena de crònica dels costums de l'època, amb constants referències a mites de l'antiguitat.

L'inici de la història el marca un fet fortuït, totalment aliè a la voluntat de les protagonistes. El fat, la sort o la dissort, uneix les vides d'un grup de dones. I la fugida i l'ansia de canviar el destí que altres els han fixat les agermana. D'una banda hi ha Ilat, que tracta de salvar la vida de la seua filla Llaiait. Tan bon punt s'assabenta que la seua única filla ha estat elegida per ser oferida en sacrifici a la deessa Tanit emprén una fugida desesperada sense pensar en el deshonor que suposarà per a ella i per a la seua família el fet de rebel·lar-se contra la llei cartaginesa que requereix l'entrega i la mort d'una criatura de legítima raça cananea a canvi de protecció divina. De l'altra, tenim un grup de dones gregues captives que havien de ser venudes com a esclaves, però que aconsegueixen esca-

LES NÀUFORES

JOAQUÍN BORRELL

TRADUCCIÓ D'ÀLVAR BANYÓ I SANZ

COL·LECCIÓ «MIRATGES», 15

286 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2002

par en l'últim moment d'aquells que les havien fetes presoneres.

L'esperit valent i gairebé heroic de les protago-

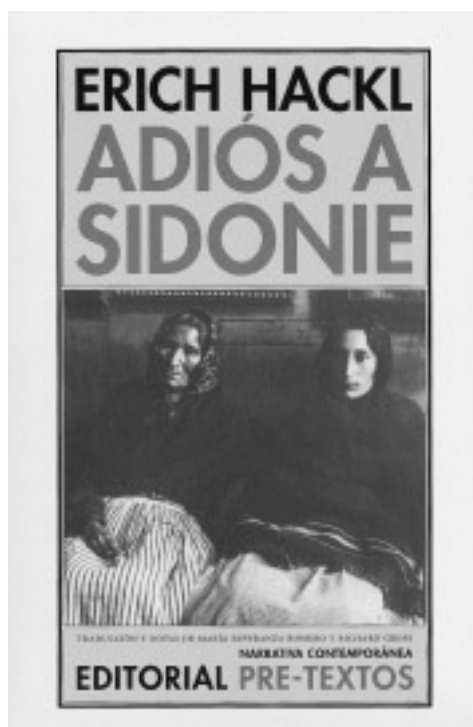
nistes és un dels valors que més es destaquen al llarg de tota la novel·la, i també la seua única arma, que sabran manejar amb tanta destresa i encert com el millor dels mariners cartaginesos que les encalquen, com si els perills que corren a tota hora i l'ansia de llibertat que els amara l'ànima fes que es despertés en totes elles el que està considerat l'instint més bàsic de l'ésser humà: l'instint de supervivència. Així doncs, la rebel·lia de les protagonistes d'aquesta aventura pot ser entesa com la força que fa avançar en tot moment la narració i com el motor que impulsa la Nereida, l'embarcació amb la qual emprenen la fugida, cap a la seua llibertat final.

D'altra banda, la persecució a què es veuen sotmeses es convertirà en l'eix argumental bàsic de la història, la qual cosa aporta a la narració un ritme que no decau en cap moment, ni tan sols quan l'acció deixa pas a les descripcions. L'autor no ens ofereix cap treva en aquest sentit i manté sempre viu l'interés del lector, com si temés que un moment de relax pogués servir-nos d'excusa per abandonar la lectura.

Sergi Verger

Podría volver a suceder

¿Qué pasó entre 1933 y 1943 para que una niña gitana adoptada por una familia austríaca muriera en Auschwitz? Erich Hackl ha escrito la crónica de este caso real, un relato que evidencia las trágicas consecuencias que pueden derivarse de actitudes cobardes, difamatorias y sometidas al orden establecido.

«El dieciocho de agosto de 1933 el portero del hospital de Steyr encontró a una recién nacida que dormía. Junto a la criatura, envuelta en harapos, había una nota escrita con letra torpe que rezaba así: “Me llamo Sidonie Adlersburg y nací en la carretera de Altheim. Busco padres”». Éste es el principio de *Adiós a Sidonie*, un comienzo que anuncia ya el tono testimonial, de crónica, que emplea Erich Hackl para contar una de las historias más –odio el adjetivo pero así es– desgarradoras que jamás se hayan escrito: la vida de Sidonie Adlersburg, la niña gitana abandonada en un caserío de la Alta Austria en 1933 y que, diez años después, murió en Auschwitz. Una de las historias –decía– más desgarradoras, duras, increíbles –y podrían añadirse todos los calificativos hiperbólicos y manidos que se quisiera– pero cierta, terriblemente cierta porque sucedió de verdad y el autor ha recopi-

ADIÓS A SIDONIE

ERICH HACKL

TRADUCCIÓ I NOTES DE

MARÍA ESPERANZA ROMERO I RICHARD GROSS

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 14

119 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

lado y ordenado toda la información al respecto para divulgarla, para que todos sepamos qué pasó exactamente y, sobre todo, para que no lo olvidemos. Porque cuando se cierra el libro, además de la angustia y el nudo en la garganta, el estómago y la conciencia por todo lo que una acaba de leer-ver-vivir, se tiene la aterradora sensación de que tanta tragedia podría volver a suceder. Y esto es así porque Erich Hackl, recomponiendo la corta existencia de Sidi, muestra qué pasaba a su alrededor: la «miseria lacerante» que reinaba en Steyr en 1933, la convivencia pacífica de los lugareños con los gitanos nómadas; enseña la personalidad luchadora y solidaria de Hans Breirather y de Josefa Degenfellner, padres adoptivos de la pequeña; narra los efectos del sistema dictatorial que impuso el canciller Dollfus; y describe cómo llega y se extiende el nazismo: «Breirather se iba quedando cada vez más solo. Los obreros de Letten, cuando no participaban en las manifestaciones de las asociaciones promocionadas por el régimen, a cambio de zumo de frambuesa y un par de salchichas, se pasaban al bando del ilegal partido nacionalsocialista, entre los cuales Hans empezó a descubrir caras conocidas»; el primer campo de concentración para prisioneros po-

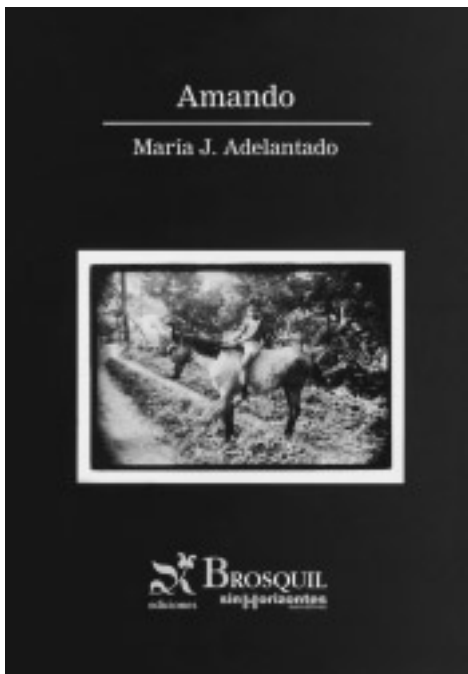
lacos... El autor relata la maraña burocrática que llevará a Sidonie a Auschwitz y revela la complicidad de vecinos y conocidos que frecuentaban a la niña desde su nacimiento: la culpa se diluye entre muchas conciencias —la asistente social, el alcalde, el director del colegio...— que tienen miedo, difaman y se someten a lo establecido sin querer enfrentarse al horror que oculta y que conocen: «Años sin gitanos. De pronto habían desaparecido, tanto del monte que llevaba su nombre como del cercano claro del bosque de Letten».

La culpa se diluye y nadie se siente responsable de lo sucedido: algo que define con precisión el comportamiento de gran parte de los seres humanos ante casi cualquier situación, nimia o gravísima. E. Hackl, contando la historia de Sidi, enunciando actitudes, acciones y silencios de los implicados en el caso, evidencia que aquello no tuvo por qué suceder así, pero también que podría suceder de nuevo.

Arantxa Bea

La vida i la mort a El Salvador

Amando és el primer recull de contes de la valenciana María J. Adelantado, un conjunt de narracions independents i amb vida pròpia, però que acaben conformant un vertader retaule de la vida diària a la comunitat camperola salvadorenca d'Amando López.

AMANDO

MARÍA J. ADELANTADO

PRÒLEG D'ARANTXA BEA

COL·LECCIÓ «SIN HORIZONTES», 4

117 PÁGINES

BROSQUIL EDICIONES, VALÈNCIA, 2002

Si les històries que recull aquest llibre són el producte d'una intensa experiència personal a un d'aquells llocs del món oblidats per quasi tots, o si, pel contrari, són només ficció és, segurament, una qüestió secundària. Però la realitat és que les set narracions breus que s'apleguen a *Amando* fan una especial flaire de cosa viscuda, que es transmet inevitablement al lector. I, en aquest sentit, el llibre s'enceta amb una dedicatòria ben indicativa: «A la comunidad Amando López, que acogió generosamente a Mariiita durante años, y tanto le enseñó». Així doncs, els personatges que habiten les pàgines del recull són també els habitants d'Amando, una comunitat camperola d'El Salvador, que pren el seu nom del jesuïta espanyol Amando López Quintana, assassinat el 1989, com ens recorda Arantxa Bea al pròleg. L'autora –que publica amb aquest el seu primer llibre de contes– fa, en cadascun dels

relats, un quadre costumista amb aquests individus habituats a viure en contacte directe amb la terra, a gaudir-la i a patir-la intensament, de tal manera que el conjunt conforma un retaule al voltant de la vida diària en aquella comunitat. Però, al mateix temps, cada relat és un cercle tancat i amb vida pròpia, amb una estructura que es remata amb un inesperat gir final dels esdeveniments. I, tot això, escrit en un castellà fortament dialectalitzat, que ajuda a reforçar la credibilitat de les diferents veus que ens apropen cada història en 1a persona, barrejant-se amb un intermitent narrador en tercera persona.

Per sort per al lector, l'autora no ha caigut en el parany de construir un llibre *solidari*, aquell en què l'absència de qualsevol mèrit literari hauria de ser perdonada en funció d'una suposada bona voluntat de denúncia, o amb la relació de les medalles per la causa acumulades i que, inevitablement, hauríem d'aplaudir tots sense excepció; ni tampoc un llibre que hauria de tenir prou de ser un recull d'expressions lingüístiques pròpies de la zona. No és el cas: *Amando* és, sobretot, un llibre de narracions breus, que funciona independentment de quin siga l'escenari on s'ubica, segurament

perquè l'autora ha sabut convertir aquest escenari en un personatge més, i perquè ha evitat pretensions innecessàries per tal de construir, amb un estil aparentment molt senzill, un conjunt de belles històries: des de la tèrbola mort de Lelo, que la seua mare descobreix per la visita d'un estrany ocell i amb l'ajuda d'una vident; passant per la del temporal que omple tot de fang i de còlera, de collites arruïnades, de malalties i de mort; fins a la del *Mayflower*, que clou el recull en forma de metàfora de la situació general de l'Amèrica Llatina.

Pere Calonge

El séquito de Mirna Loy

Por medio de variadas técnicas expresivas, la escritora Patricia Suárez nos entrega diez relatos que contienen una serie de personajes con vida propia. La autora nos transmite además de sus conocimientos, que son muchos y variados, la realidad interna que bulle en cada persona.

CÍRCULO Y OTRAS HISTORIAS

PATRICIA SUÁREZ

COL·LECCIÓ «CONCORRIENTES», 47

109 PÀGINES

EDITORIAL LA XARA, SIMAT DE LA VALLDIGNA, 2002

Dentro de la colección «Concorrientes» –Narrativa Sudamericana–, Ediciones La Xara ha publicado un libro de relatos del que es autora Patricia Suárez, escritora argentina nacida a lo largo del año 1969.

Desde 1998, en que aparece su novela *Aparte del Principio de la Realidad*, hasta la fecha (según consta en su bibliografía) ha publicado los cuentos *Rata Paseandera*, *La italiana*, *Completamente solo*, *La flor incandescente*, *Historia de Pollito Belleza*; el poemario *Fluido Manchester* y el ensayo *La escritura literaria*.

Ahora nos entrega un conjunto de diez relatos titulado *Círculo y otras historias* que narra la historia de unos personajes que bien podrían estar sacados de la vida diaria. El movimiento narrativo de cada relato está muy medido por la autora y resulta interesante ver como Suárez desliza entre las pá-

ginas la nostalgia, el fracaso, la huida, la memoria, etc., características que unifican el conjunto del libro.

La autora cala hondo en la psicología de sus personajes, seres apesados por un mundo que no les gusta y del que quisieran huir. Los relatos suelen tener desenlaces imprevisibles, reales como la vida misma, circunstancia que el lector podrá observar en la lectura, que nunca podrá ser superficial.

El primer relato, de título «Sara» presenta la historia de una lectora impenitente que ha perdido la memoria y la identidad. Sara cuida a los hijos de «la dueña de la casa –que se hace llamar señora y no Tecla–», mujer superficial que propicia un desenlace sorprendente, por inesperado.

En segundo lugar tenemos el relato que da nombre al conjunto del libro, «Círculo», único relato con estructura teatral. Trata los avatares de una cleptómana en sus viajes por distintos países. En el tercero «Exacto, concertado», tenemos un triángulo amoroso entre Matilde –joven muchacha con quien Ernesto vive una apasionada aventura–, Teresa –esposa de Antonio– y Ernesto, quien en realidad se llama Antonio.

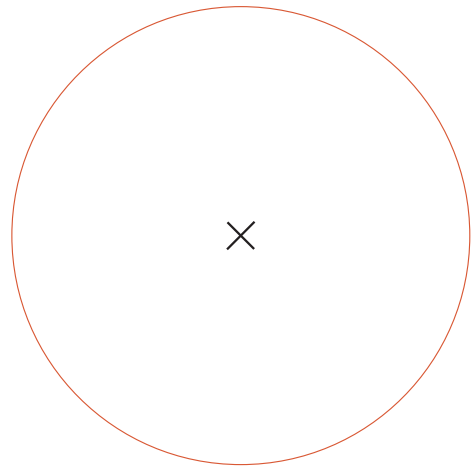
«Rúcula» es la cuarta narración. Cuenta la vida incolora de una mujer que no se ha realizado como tal. Para Judit

la única forma de supervivencia es la lectura. Esta mujer decide romper con toda su vida anterior y marcharse, llevada quizás por el desamor de su padre –hombre de ideas fijas exiliado a causa de Hitler–, o quizás por la libertad aprendida en los libros.

Las otras seis narraciones que componen el libro participan del mismo aliento de tristeza, fracaso, desamor, nostalgia, orgullo humillado...

Los relatos guardan en general un buen ritmo, y un lenguaje salpicado de palabras típicamente sudamericanas. Son de agradecer la naturalidad y viveza en la exposición textual aunque a los personajes tal vez les falta apasionamiento.

M^o Teresa Espasa

La guerra, al capdavant, és la notícia

Aquesta és la crònica d'una devastació que s'anuncia cada vegada que esclata una guerra qualsevol. El darrer Premi Andròmina ressegueix amb dolor interior els esdeveniments de la vida del poeta Luka, condemnat, per sobreviure, a fer una crònica funesta del conflicte.

CRÒNICA DE LA DEVASTACIÓ

VICENT USÓ

PREMI OCTUBRE ANDRÒMINA DE NARRATIVA 2002

158 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA

El veritable punt d'inflexió en la vida de Luka, aquest poeta nacional que ha arribat als cims més alts del reconeixement públic, no és pas l'assoliment d'aquell premi literari cobejat pels seguidors d'aquesta doctrina de la fama, sinó el primer dia que el colpeja la guerra.

Crònica de la devastació és el monòleg interior del poeta vell que, dia rere dia, veu com cauen i es desfan tots els trosos de gel d'aquell iglú on vivia, i com, en caure, es dissolen per sempre en l'infern de les flames, impossibles d'enganxar una altra volta a la casa de les vivències, impossibles de salvar ni tan sols amb la pròpia vida. Amb aquest flux de consciència de la devastació, el poeta recorre desarmat una guerra interior, la guerra despullada de motius, «l'horror en estat pur», la batalla contra la mort per angoixa que somou els supervivents dels combats. I l'estil de la novel·la és així, no hi ha detalls de fronts ni de trinxeres, només la silueta dels malsons, la cara de l'estimada Maia, de l'estimat nét Luka a qui la guerra robarà alguna cosa més que la infantesa, només ecos de crits i llumenàries de foc, perquè, els detalls històrics de la guerra, els dies concrets i els motius i els noms dels comandants, això només interessa els que no viuen dins l'horror del silenci famolenc d'un conflicte. Vicent Usó tria la veu d'un vell,

diguem-ne que la veu paradigmàtica d'algú que, en condicions normals, arriba a la «saviesa» que creu haver assolit, amb l'orgull de deixar petjada a la història d'un poble. Un home amb tots els bitllets comprats per a la felicitat i que, els anys que li queden, només haurà de patir aquella falsa angoixa dels mots, la recerca dels poetes... això, si no hi haguera la guerra; si no vinguera la guerra a obligar-lo a resseguir els errors de la vida, a forçar-lo a tenir sensacions mil·lenàries, totes de cop i sense triar-les, la ràbia, la por, l'odi; si no s'ensenyorira la guerra dels seus pensaments de vell que té un fill i una nora i un nét que duu el seu nom, d'home que tenia una dona a qui no coneixia fins que la guerra no li la va presentar, «pobre poeta condemnat a perdre-la cada nit, l'estimada».

Aquesta novel·la, només tipogràficament escrita a raig i fugint de la puntuació convencional, troba el camí, l'accés directe a les realitats infraverbals de l'esperit, posa noms als moments inefables i dignifica el monòleg interior com a dreuera d'una història. La troballa de l'estil salvarà l'autor de les taules de novetats, el salvarà de la guerra de les vendes i l'acostarà a la religió del vell poeta Luka, la del prestigi, una fe tan necessària com una altra.

Maite Insa

L' Espanya de *charanga i pandereta*

Quan es compleixen dos-cents anys de la mort d'Alexandre Dumas –i amb les seues restes acabades d'entrar al Panteó d'homes il·lustres de París– Pre-Textos publica *De París a Cádiz*, el viatge exòtic per Espanya d'un il·lustrat romàntic, relatat en 44 missives dirigides a una dama misteriosa.

Alexandre Dumas (1802-1870) –periodista, escriptor infatigable de llibres de viatges i autobiogràfics, poeta, assagista i reporter– es va involucrar al llarg de la seua vida en tota mena d'aventures polítiques, amoroses i empresarials. Va arribar a ser propietari de teatres i periòdics i a batre's en dol per amor. Home d'acció, diverses vegades milionari, i tantes altres arruïnat, va omplir la seua vida d'aventures, llibres, dones i litigis, alguns dels quals va guanyar. Personatge cèlebre i popular del seu temps, Dumas va imposar el subgènere de la novel·la històrico-folletinesca, model inventat per l'escocés Walter Scott, tot adaptant-lo a les modes de la premsa del moment, d'on van nàixer *Els tres mosqueters* o *El comte de Montecrist*. Acusat de plagi en més d'una ocasió, va ser un escriptor incansable, un amant dels llibres i la literatura que ens va llegar més de sis-centes obres i

DE PARIS A CÁDIZ

ALEXANDRE DUMAS

TRADUCCIÓ D'ARIEL DILON I PATRÍCIA MINARRIETA

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS», 17

592 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

que no va dubtar en reprendre temes, idees i personatges per reelaborar-los amb l'ajut d'un equip de «col·laboradors», avui en diríem *negres*, això sí, generosament recompensats.

El periple per Espanya el va iniciar en companyia de quatre amics poetes i pintors i el seu fill Alexandre. La curiositat per un món diferent, «exòtic», va prendre llavors forma de missives dirigides a una destinatària desconeguda, cartes, però, que serien publicades, i d'això Dumas, n'era ben conscient. Els escenaris del viatge són els tòpics d'una Espanya romàntica (Madrid, Toledo, Aranjuez, Córdoba, Sevilla, Granada i Cádiz) que Dumas descriu com «las doce Españas que consintieron en formar un solo reino, pero que no consentirán jamás en formar un solo pueblo». Una Espanya de *charanga* i *pandereta* que l'escriptor (re)presenta amb grans dots imaginatius com un gran teatre de múltiples escenaris: els camins amb aduaners i bandolers «honrats», les fondes amb personatges caricaturitzats, els carrers de Madrid plens de dones de gran bellesa «las mujeres más bonitas del mundo», o els episodis inoblidables de la festa taurina, on Dumas, amb el cor sempre en un puny: «mi corazón latía como si estuviese por asistir a un duelo», s'embriga amb el color i la música.

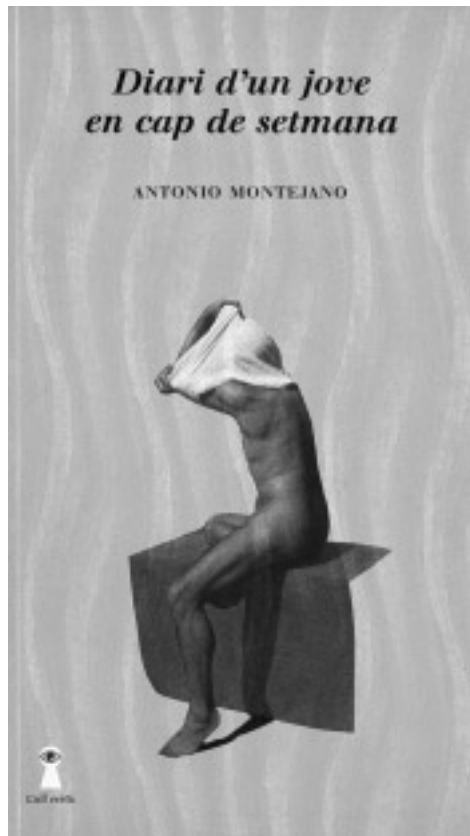
El viatge d'aquest magnat de la lletra impresa (que ell justificaria pel casament del duc de Montpensier amb la infanta Luis Fernanada, però que de fet estava finançat pel govern del seu país per tal de fer propaganda del primer colonialisme francès a Algèria) és una festa contínua –encara que accidentada en ocasions– on la passió de Dumas pels viatges, aquell «vivir a manos llenas», que ell en deia, ret honor a un perpetu *carpe diem*. La gràcia, la ironia i la comicitat amb què està relatada són, però, innegables, com també la minuciositat d'algunes escenes, que desvetlen el desig de Dumas perquè la seua destinatària –d'identitat avui esbrinada, segons els experts– gaudís fins a l'últim detall en companyia d'ell. I és que el millor plaer del viatge és –com deia Josep Carner– viatjar per contar-ho.

Lourdes Toledo

Una educació sentimental

Carena editors, dintre de la seua col·lecció de literatura eròtica –L'ull eròtic–, presenta la primera novel·la d'Antonio Montejano. En *Diari d'un jove en cap de setmana*, l'autor conrea l'enriquidora relació que erotisme i literatura han mantingut al llarg dels segles.

DIARI D'UN JOVE EN CAP DE SETMANA

ANTONIO MONTEJANO

COL·LECCIÓ «L'ULL ERÒTIC»

182 PÀGINES

CARENA EDITORS, VALÈNCIA, 2002

Podríem definir la literatura eròtica com aquella que té el propòsit declarat d'excitar el lector, una mena de pacte explícit, entre lector i autor, que presuposa determinades convencions. Un joc de seducció que, en el cas de la novel·la que ens ocupa, queda delimitat per una construcció narrativa que es concreta en una doble veu: la del diari íntim i la del relat fidel de la vida i de les experiències d'un estudiant vingut d'un poble menut. Al diari, les experiències sexuals del jove protagonista són descrites i converteixen el text en un espai per al joc i per a la seducció. Fora del diari, el relat transcorre per l'adaptació del jove a la gran ciutat, l'assimilació de noves experiències, la relació amb el companys de pis i el fet d'ocultar una doble vida. I és que el protagonista, gràcies a la seua dedicació com a *gícolo*, pot ser independent i pagar els seus estudis a la Facultat d'Història.

Així doncs, com a novel·la eròtica, *Diari d'un jove en cap de setmana* estableix un pacte amb el lector: l'erotisme és íntim i per a ser plasmat al diari. La vida quotidiana és altra cosa, un món en què el jove protagonista creix i torna als records de la infància, repensa la seua vida, les seues primeres experiències sexuals i, sobretot, l'enyorança del poble i dels amics. El món íntim, el dels dia-

ris i el del local on el protagonista rep les seues visites és el món on l'erotisme es converteix en l'eix central de la narració, on el lector ha d'entrar-hi, s'ha de mostrar disposat a deixar-se excitar per les imatges que li ofereix el text. En la narrativa eròtica hi cap tot, des de la reflexió filosòfica a la paròdia moral, des de la novel·la històrica a la novel·la negra, des de textos lírics a textos escològics. En aquest cas, el viatge iniciàtic d'un jove a la capital des d'un poble de la Ribera per estudiar a la facultat serveix com a fil argumental per a una història en què la intensa vida sexual del jove és realment la protagonista. Tot i que l'argument de la novel·la resulte una mica inusual, —diguem-ne que una no s'imagina pagant-se els estudis d'aquesta forma tan original— aquest intens període de la vida d'un jove qualsevol (mai coneixem el seu nom propi) és el relat d'una educació sentimental i d'un aprenentatge sexual en un moment, l'època universitària, especialment intens en la vida de tothom. S'agraeix la utilització d'un llenguatge sexual fresc i natural i, sobretot, el cultiu d'un gènere que ha comptat sempre amb detractors fidels, però, també, amb apassionats seguidors.

Sònia Martínez Icardo

Testimoni d'un temps difícil

Unes preteses memòries d'un jove de Yecla, que abasta de 1936 a 1939, serveix d'excusa a l'autor per a bastir un retrat de la vida de re-
raguarda durant aquest període bèl·lic amb tots els símptomes d'una
recreació de la veritable història, amb tota la seua descarnada reali-
tat, però amb un
punt reeixit de
realisme màgic.

DIARIO DE LAS MISERIAS

SALVADOR SANTA PUCHE

COL·LECCIÓ «NARRATIVAS», 5

78 PÀGINES

LLAMBERT PALMART, VALÈNCIA, 2002

Aquest autor, nascut a Yecla l'any 1971, ja havia publicat dues novel·les amb anterioritat a aquesta: *Llorarás por Sefarad* i *La huella báltica*, obres on resta palesa la seua condició d'estudiós de la cultura sefardita, especialment i de manera molt significativa, en allò tocant a la recuperació de la parla dels sefardites castellans. Aquest fet l'ha impulsat també a desenvolupar part de la seua obra en judeuspanyol, fet certament poc usual entre els lletraferits peninsulars.

En tot cas, la seua darrera obra publicada, aquest *Diario de las miserias*, no té gaire relació amb el món sefardita; més aviat s'inscriu dins de les novel·les que recuperen la memòria històrica de la Guerra Civil, amb tots els indicadors d'una part molt elevada de realitat en la matèria literaturitzada. Sembla com si l'autor haguera decidit d'ajustar els comptes amb el passat local i perpetuar per escrit l'arxiu intangible i vertiginosament fungible dels records d'una col·lectivitat sobre el fet transcendent del conflicte bèl·lic. Ara bé, tampoc consisteix en un recull purament testimonial; Santa Puche ha sabut encabir la prosificació de la memòria en un marc novel·lístic francament reeixit, amb pinzellades de realisme màgic. Alhora, com una via paral·lela al desenvolupament bèl·lic, se'ns proporciona la visió del procés maduratiu del personatge protagonista i dels

seu progressiu enfonament, juntament amb el món que ha conegut: el vell món rural que s'acabarà amb la catàstrofe col·lectiva.

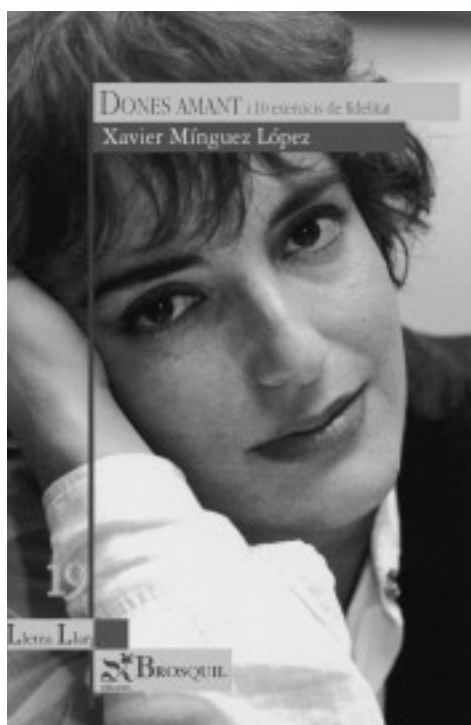
A banda de la veu del protagonista, una coralitat de personatges, de veus amb entitat pròpia, apareixen al llarg de les pàgines de la narració. Aquest fet proporciona la via idònia per què hi puguen ser incardinades nombroses narracions paral·leles, relacionades, polièdriques, sobre el personatges que habiten el món del protagonista i que s'hi relacionen d'una manera o d'altra. Un dels punts més destacables consisteix en la utilització de personatges purament simbòlics, com la mort. O també l'elevació de personatges que, històricament podem imaginar com a «reals», vers plànols màgics, com per exemple, la translació del mite de Casandra en la persona d'un germà del protagonista. Per a arredonir el joc d'espills, les veus de la narració mantenen una funció essencial: l'aparició d'un dietari fictici fa que observem els esdeveniments des de l'òptica d'aquesta relació.

Fet i fet, trobem en aquest *Diario de las miserias* una narració àgil, que manté l'interés i un alt nivell de qualitat literària, que no es deixa vèncer pel pes excessiu de la recreació, alhora que conjuga molt encertadament diversos plànols narratius.

Alexandre Navarro

Amor de dones

Nou històries i deu poemes sobre les relacions entre home i dona, amb l'ombra de la infidelitat i les dificultats per ajustar els sentiments a les convencions. Amb un tema ja clàssic, Xavier Mínguez aconsegueix fer un llibre àgil i suggeridor.

DONES AMANT I 10 EXERCICIS DE FIDELITAT

XAVIER MÍNGUEZ LÓPEZ

III PREMI DE NARRATIVA BREU JOSEP PASQUAL TIRADO

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 19

197 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

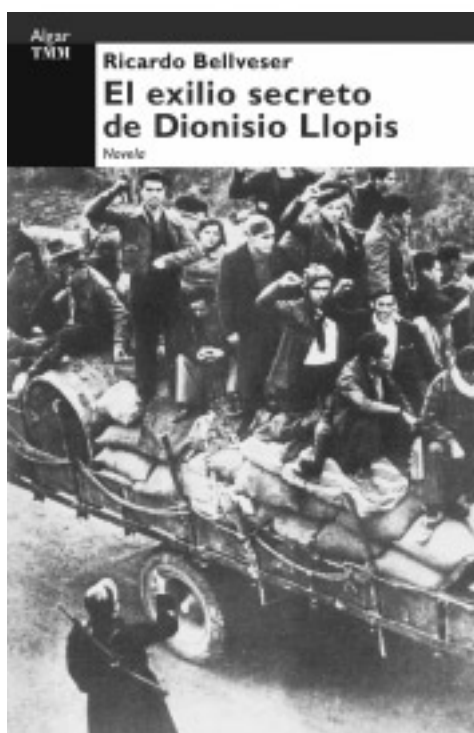
Les enquestes sociològiques sobre el comportament de les parelles en el món occidental solen coincidir en el fet que la fidelitat és una autèntica excepció, i tanmateix, la parella unida i única, exclusiva i per a tota la vida, continua sent l'ideal de comportament, i no sols de la filmografia més edulcorada. En aquest llibre, Xavier Mínguez tracta sobretot –però no sols– de les situacions a què es veuen abocades dones que són infidels a la seua parella, que volen ser-ho o que descobreixen que el seu company ho és. El llibre està organitzat en narracions breus entre les quals s'intercala un poema. Mentre les històries estan protagonitzades per dones, la veu del poeta és el contrapunt masculí, una mica ingenu, que procura la fidelitat que les històries li neguen. Cadascuna de les narracions, que s'entrellacen gràcies a la presència de personatges que poden aparèixer en més d'una, comencen amb una definició en plural del tipus de dona protagonista: «Dones que caminen escoltant les paraules del fill» o «Dones que ballen, el gest immutable i dreta la figura». El recurs fa que a més de la història concreta, el lector pugui imaginar tota una sèrie de tipologia de dona (l'estudiant, la casada rica avorrida, la mare que viu al poble, la separada madura) que podria trobar-se en una situació

semblant. Això no vol dir que les protagonistes siguin arquetipus, tot i que Mínguez juga amb aquesta possibilitat. La clau perquè un tema tan tractat en la literatura occidental (*Madame Bovary*, *La Regenta*, *El cosí Basilio*) com la infidelitat femenina pugui encara resultar interessant és, probablement, que encara continua sent una «qüestió delicada» i molt malament vista, per molt que la teòrica evolució de la societat l'haja volgut desdramatitzar. Mínguez aprofita precisament això, la falsedat de la convenció i la distància entre la realitat i l'opinió, per bastir unes històries plenes d'ironia –però també de tendresa– ben narrades i capaces de mantenir i anar incrementant l'interès del lector. Un dels temes en què l'autor insisteix més és la relació entre la dona madura i el xic jove, aquesta espècie de *donjoanisme* a la inversa que els «nous temps» semblen haver propiciat. El resultat és un llibre molt dinàmic i atractiu, àgil i suggeridor. Xavier Mínguez ja era conegut sobretot per la seua exitosa narració per al públic jove *Que la punta d'un paraigua*, i ara, en aquesta obra publicada per Brosquil –convertida en l'editorial dels «joves escriptors» valencians–, demostra que té solidesa i capacitat per fer llibres ben escrits i amb una veu diferent i original.

Jordi Sebastià

Espíritus errantes

El periodista Ricardo Bellveser nos sumerge en el terrible mundo del exilio republicano en esta nueva novela. El viaje a lo desconocido, la lucha por la propia supervivencia constituyen el eje central de un relato realista a la vez que lírico.

EL EXILIO SECRETO DE DIONISIO LLOPIS

RICARDO BELLVESER

COL·LECCIÓ «ALGAR TMM», 3

167 PÀGINES

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2002

«En el autocar viajaban una treintena de seres aturdidos, asustados, improbables, que mientras huían de la historia construían sin saberlo la epopeya única. Hombres, mujeres y niños frágiles, vacilantes, con sueño de siglos». Probablemente no hay ningún otro fragmento que defina con mayor precisión el alma de ésta novela. Los personajes de *El exilio de Dionisio Llopis* son eso mismo, seres vacilantes, prisioneros de una sociedad con el alma enferma, en ocasiones indecente y grotesca sin más finalidad que la de sobrellevar el momento presente como un animal acorralado.

Bellveser sumerge al lector en una especie de malsueño en el que se suceden acontecimientos fatales, dramáticos, en el que la miseria moral y material ensombrece siniestramente todo atisbo de humanidad. Los ideales ceden a la necesidad imperiosa y absurda de superar el presente, de existir por encima de to-

do y de todos. Oportunistas, desgraciados, revolucionarios confundidos... al final todos miembros de un circo en el que impera el número macrabo y la sonrisa amarga. Circo bajo la gran carpa de la guerra, de una guerra que en el fondo a casi nadie le importa y de la que casi nadie acierta a decir algo con sentido. Con las tropas del general fascista Aranda a las puertas de Valencia éste puñado de republicanos vencidos, cada uno con un drama a sus espaldas, trataran de huir de las garras del enemigo. En éste contexto de desesperación cada cuál resolverá de manera diferente el problema de la propia supervivencia. Años más tarde algunos de los personajes centrales se reencontraran a la vuelta de un exilio al que Bellveser le sospecha el rostro de la muerte. Exiliarse es, después de todo, morir.

El exilio secreto de Dionisio Llopis es un buen libro, bien trabado, con una carga lírica que hace honor a la trayectoria poética de su autor y que tal vez hubiera merecido unas decenas de páginas más. Un libro que a veces recuerda la crudeza escénica del neorrealismo italiano, que reprende página tras página a una sociedad con el sentimiento tocado de amnesia.

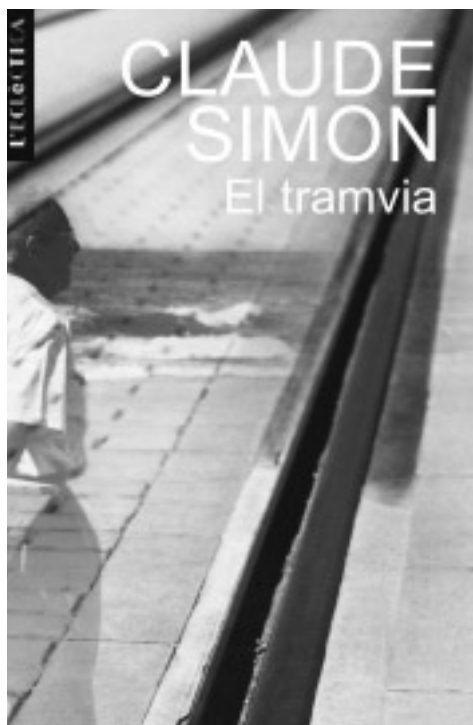
Ricardo Bellveser es autor de un dilatado currículum. Periodista de oficio ha

pasado, entre otros, por los periódicos *Jornada y Las Provincias*, redacción que ha ocupado buena parte de su tiempo. Premiado en numerosas ocasiones (Premio Alfons el Magnànim, Vicente Gaos, Miguel Hernández, premio de la crítica andaluza, premio de la crítica valenciana, etc...) es autor de un buen puñado de títulos entre los que cabe subrayar *Cuerpo a cuerpo* (Ed. 23/27), *La Estrategia* (Ed. Lindes), *Manuales* (Ed. Fernando Torres), *Cautivo y desarmado* (Ed. Libertarias). Entre sus obras, *La memoria simétrica*, mereció el Premio de la Crítica Literaria Valenciana en 1996. Una de sus últimas creaciones, *Julio en Julio* ha merecido cierto reconocimiento por parte de la crítica poética.

Francesc Viadel

La boira de la memòria

Claude Simon (premi Nobel 1985) és un dels principals noms del moviment del *nouveau roman* francès. En aquesta curta novel·la demostra la seua impressionant habilitat per a la descripció i l'evocació dels paisatges i de les gents d'alguns moments de la seua vida, en especial de la seua infantesa a Perpinyà.

EL TRAMVIA

JEAN-CLAUDE SIMON

TRAD. DE JOAN FRANCESC MIRA

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 94

114 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Segons els manuals de literatura més didàctics, la característica principal del *nouveau roman*, l'últim moviment més o menys organitzat de la literatura francesa del segle XX, era l'autolimitació que l'escriptor s'imposava a l'hora de realitzar el seu treball: només podia escriure sobre allò que veia. Es tractava d'una reacció evident contra l'omnisciència de la gran novel·la del XIX i les immersions poc creïbles dels autors en la ment dels seus personatges. Davant d'un narrador que ho sap tot, els «nous novel·listes» decideixen limitar-se a descriure des de fora i a remarcar les barres de la seua posició. Molts crítics apuntaren la influència del llenguatge cinematogràfic sobre el nou moviment i alguns altres l'acusaren d'haver renunciat a una part important de les possibilitats de la novel·la. En qualsevol cas, una cosa era el que el moviment pretenia fer i una altra, bastant diferent,

el que els seus membres feien, perquè, al capdavant, els seus punts de vista mai no assolien la impossible asèpsia.

Aquesta curta novel·la de Claude Simon pot ser una mostra d'algunes marques del *nouveau roman*. Per començar, la descripció –de llocs, de persones o d'impressions subjectives– assoleix una importància màxima i Simon demostra que té una habilitat realment colpidora per fer-nos participar, veure, olorar o sentir l'atmosfera –per damunt del fet objectiu– en què es troba envoltat el narrador. La versió de Joan Francesc Mira és tota una garantia i el text resulta fluid i molt elegant.

El tramvia, el que uneix el centre de Perpinyà amb la platja, és la línia que condueix la memòria fragmentària de situacions i sensacions d'un narrador que recorre alguns moments molt diferents de la seua vida: els estius d'infantesa a Perpinyà, una estada llarga a l'hospital, un camp de concentració. Sense seguir un fil cronològic ni narratiu determinat, les impressions que el narrador va abocant al text aconseguen anar amerant el lector, lentament i amb consistència, del món –sovint terrible, sovint tendre i ingenu– que envoltà aquell xiquet que seguia els passos dels veremadors pels camps del Rosselló o d'aquell adult arrossegat per

la terrorífica crueltat de la guerra. Cadascun dels fragments sembla haver estat escrit amb una tensió i una precisió realment esgotadores. És aquesta la raó per la qual un llibre amb una estructura difícil com és aquest resulta de lectura senzilla i és així com Claude Simon demostra que és un gran escriptor. Al capdavant l'aparent desconexió entre un fragment i una altre, els salts temporals i físics, són una aproximació –tan formal com una altra– al món de l'evocació i de la memòria: a la matèria primera de la literatura i al material que ens permet de continuar vivint, a allò que en la darrera frase, l'autor descriu com la «impalpable i protectora boira de la memòria».

Jordi Sebastià

Mai no hi ha un darrer

Un escriptor bloquejat ensopega amb un individu amb un passat inquietant que no sols el captiva, sinó que fins i tot aconsegueix donar-li les claus per a continuar amb la seua novel·la. Una bona història amb una estructura narrativa agosarada i diferents plans temporals.

EL ÚLTIMO JUAN BALAGUER

MIGUEL CATALÁN

COL·LECCIÓ «ALGAR TMM», 4

240 PÀGINES

EDITORIAL ALGAR, ALZIRA, 2002

Ho diu un dels personatges i jo ho dic amb unes altres paraules ara i ací: escriure diversos episodis de la història de la humanitat sempre amb el mateix nom per al protagonista, Joan, com si es tractara d'una dinastia de perdedors que van recreant petites escenes, com peces del gran trencaclosques de l'esdevindre de l'ésser humà al llarg del temps fins arribar al darrer home, encara que mai no n'hi hauria un últim, sinó més aviat, un penúltim.

El último Juan Balaguer és una narració tridimensional. D'una banda, hi ha les escenes de les quals parlava, d'una altra la realitat vital del narrador, el seu encontre amb Juan Balaguer i la posterior desaparició d'aquest; i una tercera, el dietari, que li deixa el misteriós personatge. Un dietari que recull els primers mesos d'exili a França després de la guerra civil espanyola i que de fet conforma la peça més gran i més important en el trencaclosques que ens ofereix el nostre autor.

Sincerament, crec que l'estructura tridimensional de la novel·la és un risc que Catalán assumeix amb audàcia, eixint-se'n ell i el text molt ben lliurats. Les diverses escenes, lluny de fragmentar perillosament l'obra, l'enriqueixen amb aportacions en alguns moments d'un gran lirisme a la narració.

En les darreres dècades els escriptors valencians d'expressió castellana i catalana han publicat magnífiques històries que ens parlen de la guerra civil, la postguerra, els maquis i l'exili, com és el cas d'Alfons Cervera, Pasqual Mas, Vicent Usó, Vicent Pallarés, etc. Però la manera en què Miguel Catalán ha tractat i estructurat aquesta novel·la la fa almenys diferent a aquells llibres.

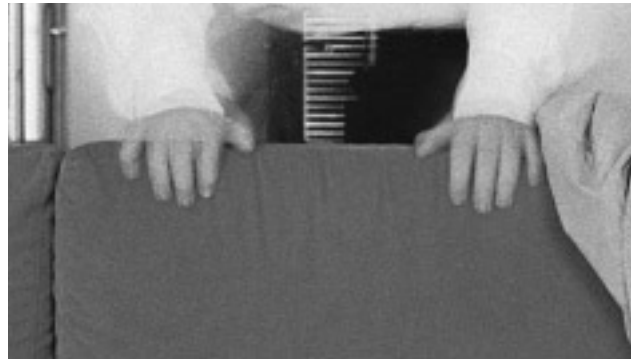
D'altra banda, el seu paisatge és un escenari que està dibuixat com un esbós perfecte sota el qual veiem la ciutat de València actual i la França del 1940.

També destacaria els diàlegs, les converses en què es veuen i viuen immersos els personatges, alguns cultes, d'altres banals i uns tercers intencionadament suggerents, on es permet el luxe d'intercalar llargs paràgrafs amb els pensaments que capfiquen en aquell moment el protagonista.

En la part del dietari m'ha impressionat la forma que disposa, d'una manera senzilla, per a retratar uns perso-

natges implicats en un món i un temps profundament hostils, on la derrota dels republicans i el seu posterior exili els ha fet entrar dins d'una espiral de dissort on només els espera la cruesa vil de la mort o sobreviure malgrat la insolidaritat, l'agressió i l'horitzó d'un futur polític terrible per a una Europa ara en flames. Una denúncia clara a les democràcies europees que veieren en els exiliats republicans un perill per a la seua estabilitat interna i els van tractar d'una manera indecent.

Manel Alonso

Els marges

Vint anys exactes han transcorregut entre la primera edició d'aquest recull de contes de Josep Lozano i aquesta que ara apareix dins la col·lecció «El Grill». Tot i això, no es tracta de l'edició definitiva que caldria esperar d'un dels nostres clàssics.

HISTÒRIES MARGINALS

JOSEP LOZANO

INTRODUCCIÓ I PROPOSTES DIDÀCTIQUES

DE M. MAGDALENA AÑÓN

COL·LECCIÓ «EL GRILL», 60

184 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

Tornar a llegir *Històries marginals* confirma que l'obra de Josep Lozano (Alginet, 1948) ha estat sovint tractada de manera injusta... per molta gent. En primer lloc pels responsables d'aquesta edició: les nombroses errades que hi ha no superarien cap correcció seriosa («ja està vé la cosa», «un rebut del llum»...). I en segon lloc per alguns crítics, perquè fa la impressió que han volgut convertir el llibre més premiat de l'autor, *Crim de Germania* (1980), en una mena de fita insuperable contra la qual els altres que ha escrit semblen destinats a xocar i a enfonsar-se en el fracàs. Com a mostra d'aquesta actitud, l'altre dia un amic em va dir: «dubte molt que Lozano siga l'autor del *Crim...* perquè llevat d'allò no ha fet res de bo». Em sembla una manera molt injusta de menysprear obres tan memorables com *Laodamia i altres contes* (1986) o *Ofidi* (1990), al meu parer dotades d'una intensitat ben particular i situades molt

per damunt de la mitjana. Coses que també podríem dir d'aquestes *Històries marginals*: cinc contes caracteritzats pel to realista, l'àmbit de postguerra i un treball de la llengua col·loquial que de vegades sembla pura arqueologia. El llibre s'ha comparat de manera recurrent –i per a mi incompreensible– amb obres tan distintes com l'esmentat recull de *Laodamia* o el mateix *Crim*. El que em sembla que no es pot dubtar és que tota la narrativa de Lozano té uns valors literaris indiscutibles, al marge del calaix on vulguem encabir cada llibre. «Els peus gelats», el primer conte d'aquest recull, és tota una lliçó de poder narratiu, sobretot en dos grans moments: quan la protagonista, Anna la Talpina, es disposa a avortar per les raons que ho fa i pensa en la mort com ho fa; i quan es produeix el desenllaç, entre una típica conversa de senyores que encara podria tenir lloc en qualsevol poble valencià... i no en comentaré més detalls per no espatllar al lector la possibilitat de gaudir d'aquest fragment que només podia haver escrit un narrador nat. «La tia Rita» no és menys meritori: retrata el diàleg d'una dona franquista amb el seu nebot i, només amb això, aconseguix fer una lloança d'alguns republicans –tots amb cara i ulls– i evitar el pamflet alhora. No hi fal-

ten la pròpia repressió de l'homosexualitat («L'heroi»), la immigració a França («El cor pelut») o la condició marginal generada pel mateix caràcter («L'Andreu»), temes que tantes vegades han estat tractats en la nostra literatura... però ben poques amb aquest encert. Imatges com la troballa dels cadàvers russos són metàfores perfectes de la situació del personatge que les protagonitza. I a tot això cal afegir una gran capacitat per descriure els sentiments d'éssers humans de classe baixa, gairebé analfabets, que –com diria un altre gran escriptor, Graham Swift– «serien incapaços de descriure aquests sentiments ells mateixos, però això no vol dir que no els tinguen»... o que Lozano no ens els pugui fer arribar en forma de literatura, d'una literatura treballada i autèntica, sense que semblen adulterats de cap manera.

Felip Tobar

El álbum olvidado de los Benedek

La nostalgia impregna esta novela en trece módulos escrita por Kalman Barsy. El relato es un exquisito álbum de recuerdos, olores, sabores y objetos desde los que se nos cuenta parte de la historia de una familia de origen húngaro emigrada a la Argentina.

LA CABEZA DE MI PADRE.
NOVELA CORTA EN TRECE MÓDULOS
KALMAN BARSY
COL-ECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÁNEA», 15
116 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

El narrador de origen húngaro Kalman Barsy explora en esta novela corta las complejas relaciones afectivas que mantienen los Benedek, una familia húngara emigrada a la Argentina. La peculiaridad de esta historia familiar es el extrañamiento en el que vive cada uno de sus protagonistas, sentimiento de lejanía respecto a la propia vida que la pluma de Barsy ha logrado transmitir con extraordinaria habilidad. Asimismo, la notable simplicidad con que está escrita la novela no impide que haya profundidad, de hecho la lectura de esta novela precisa cerrar el libro entre pieza y pieza para que uno pueda vaciarse de la intensidad de lo que le está siendo narrado.

La novela se abre con el relato de un encuentro familiar. El narrador es el hijo menor de los Benedek. Sus reflexiones y observaciones aparentemente anecdóticas constituyen el punto de partida de la historia, aunque pre-

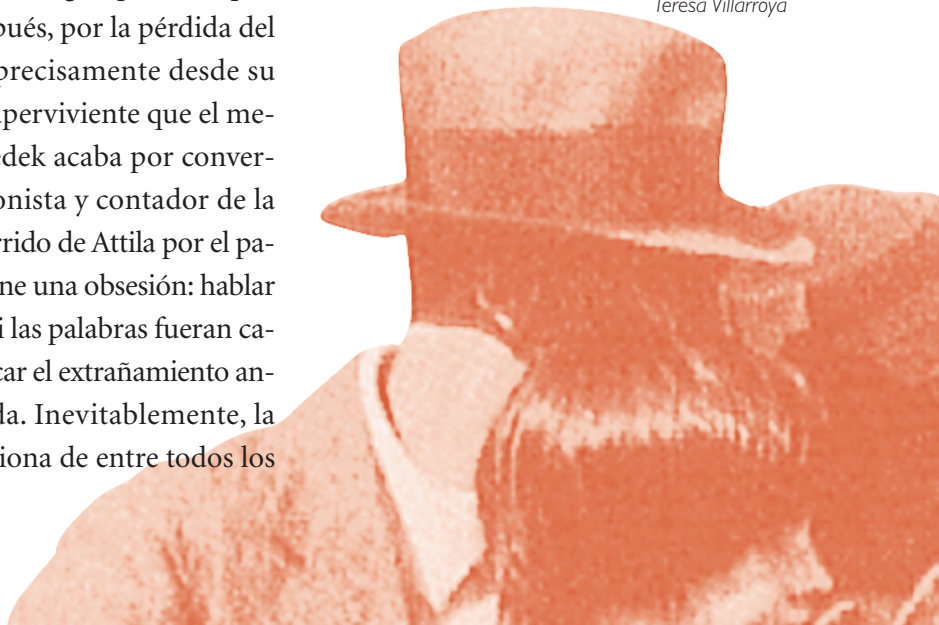
cisamente aquello que deliberadamente se esta silenciando en estas primeras páginas será lo que realmente irá dotando de sentido al relato. De este modo y como si de un pacto autobiográfico con la literatura se tratara, Barsy, que en 1949 emigró con sus padres a la Argentina, cuenta los vaivenes de esos otros emigrantes de origen húngaro, los Benedek. Contada en términos de pérdida, en esta novela el pasado domina sobre el presente. La vida de Zoltan Benedek padre en la tierra extranjera se alimentará del espejismo del que espera vivir otra vida, aquella que se daría con la vuelta a la patria de origen. Esta sensación de extranjería permanente la heredará Attila, el menor de los hijos de Zoltan.

Sin conexión con la realidad que le toca vivir, Attila busca reconocerse. Sin embargo, el mundo del padre y la madre exuda nostalgia, primero por otra vida y, después, por la pérdida del otro hijo. Y es precisamente desde su condición de superviviente que el menor de los Benedek acaba por convertirse en protagonista y contador de la historia. El recorrido de Attila por el pasado familiar tiene una obsesión: hablar y hablar como si las palabras fueran capaces de modificar el extrañamiento ante su propia vida. Inevitablemente, la memoria selecciona de entre todos los

recuerdos y el relato de Attila, al igual que lo estuvo su vida, está filtrado por el cristal de la figura mítica de Laci, el hermano mayor. La nostalgia, los espejismos que la distancia de los lugares y los seres queridos generan en la existencia de los que esperan, las relaciones imperfectas entre hermanos y los afectos viciados entre padres e hijos se recogen en este exquisito álbum familiar construido desde los recuerdos, las imágenes y los objetos que un día pertenecieron a los Benedek.

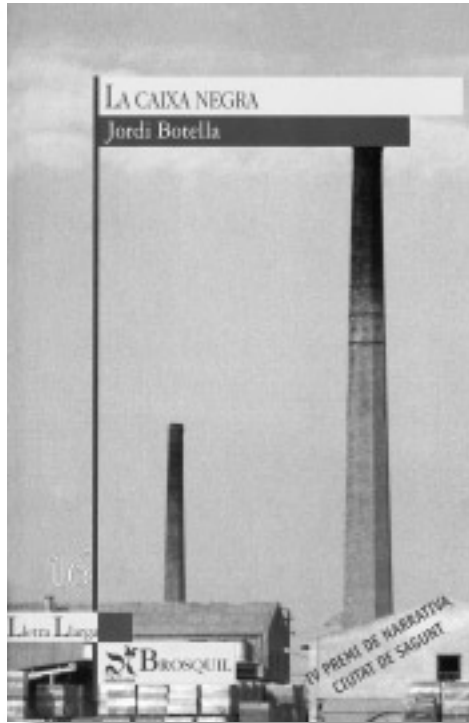
La lectura de *La cabeza de mi padre* es un placer. Su escritura directa, sencilla y precisa le confiere una intensidad a veces casi insoportable. Y aunque la novela tan sólo ocupa ciento dieciséis páginas, hay toda una parte de la historia que no ha sido contada, pero que se extiende más allá de la letra impresa.

Teresa Villarroya

Bocins de vida

La caixa negra, novel·la guardonada amb el IV Premi de Narrativa Ciutat de Sagunt, es podria entendre com una hipotètica crònica de la història local d'una ciutat, com diversos fragments de microhistòria novel·lada amb un referent que els unifica i els lliga: Alcoi.

LA CAIXA NEGRA

JORDI BOTELLA

IV PREMI DE NARRATIVA CIUTAT DE SAGUNT

COL·LECCIÓ «LETRA LLARGA», 16

224 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

L'espai geogràfic on es desenvolupa l'acció d'una novel·la no hauria de ser un factor determinant a l'hora de valorar-ne la qualitat. Ben al contrari, es tracta d'un element que hom considera secundari, i per tant, seria un disbarat propi d'un miop intel·lectual que l'espai de la narració esdevingués el protagonista o el tema recurrent d'una ressenya crítica. Ara bé, quan aquest espai físic és una referència constant al llibre acaba convertint-se en un tret bàsic que identifica la història fins al punt que esdevé una mena de símbol, com un segon protagonista que es veu relegat a ser l'escenari per on deambula l'autèntic personatge principal, com si fos la seua ombra, sempre en un segon pla però tothora present.

L'espai on se situa la història que conta *La caixa negra* és la capital de l'Alcoià, la ciutat d'Alcoi. I des de bon començament el lector té la sensació que aquesta ciutat enclotada juga un paper molt més important que el de ser simplement l'escenari de l'acció. Alcoi és el riu Serpis, els carrers costeruts i els ponts, els tallers clandestins i les fàbriques tèxtils, les festes de moros i cristians i el plis-plai, però aquest enclavament en forma de mitja nou on se situa la ciutat, envoltada de serres que actuen alhora de fortificació defensiva i de presó infranquejable, també és un mi-

crocosmos que batega, que se'ns presenta com quelcom adormit però ple de vida, poblat per homes i dones que viuen o sobreviuen; i prenyat d'històries de la quotidianitat, de fragments gravats a la caixa negra que són recuperats en un moment o altre d'aquest accident inexplicable que és la vida.

En mig de les celebracions de les festes de moros i cristians d'Alcoi, la festa grossa de la ciutat en honor al seu patró, Sant Jordi, el lector anirà descobrint tot un seguit d'històries, de retalls de vida passada i present d'alguns alcoians. Des de les intrigues financeres a les trames d'especulació immobiliària; des del suposat finançament del colp d'estat militar del dictador Franco amb diners aportats per empresaris i fabricants tèxtils alcoians fins a l'actitud mercantil i vassallàtica que són el puntal sobre el qual s'assenta el poder polític d'una democràcia descafeïnada hereva directa del passat més cavernós i putrefacte; i des dels conflictes familiars de tres generacions representatives de tres etapes de la nostra història més immediata (la dictadura franquista, la transició a la democràcia i la monarquia parlamentària) fins als secrets amagats d'un triangle format per dos homes i una dona on es barregen l'amor, l'amistat i el sexe.

Sergi Verger

L'orgull d'una dama d'Alacant

És l'any 1977 i a Alacant, Concepció Cortés, vídua d'un comandant de l'exèrcit nacional, ha de contractar un detectiu privat per esbrinar qui li ha robat les joies però, sobretot, una carta el contingut de la qual podria ensorrar l'honor de la família i encara més en l'ambient polític que es respira.

LES JOIES D'UNA DAMA D'ALACANT

LOLA IVORRA I MAESTRE, MARTINIÀ PERONA I ALCAÑIZ

COL·LECCIÓ «MIRATGES», 14

128 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2002

L'honor està per a Concepció Cortés per damunt de qualsevol cosa. No es pot permetre ser expulsada d'una classe social que gaudeix de tots els privilegis i demanar ajuda a la policia no és la millor manera de tapar els assumptes de casa, sobretot si el lladre és a dins. A *Les joies d'una dama d'Alacant*, Lola Ivorra i Martinià Perona aprofiten la història d'un robatori per a fer un retrat amb deteniment i, a la vegada, amb ironia de la societat més rànica de l'Alacant preconstitucional.

Concepció Cortés, una dona d'una d'aquelles «bones famílies» d'aleshores, de fermes creences religioses, amant de la tradició i de l'ordre, haurà de posar un desconegut a casa, un detectiu privat, per a descobrir qui ha pogut robar-li de la caixa forta –sense forçar panys ni portes– diners, joies i un document, el contingut del qual li treu la son.

Amb una trama sense fisures i mantenint la incògnita dels secrets familiars més sucosos, Ivorra i Perona aconseguixen enfilejar el lector, d'una passada, fins al desenllaç de la història. Un relat que posa de manifest la hipocresia social de les famílies encallades en els records del règim franquista, a les portes de les primeres eleccions democràtiques, fent reclam de la moral tradicionalista.

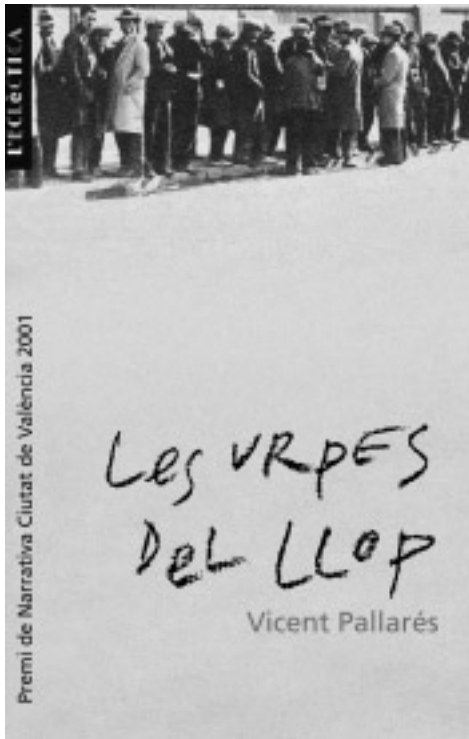
Mentre el debat polític se serveix al carrer i a la taula, el detectiu Joan recorre l'Alacant dels anys 70: els bars, el mercat, les places, la platja, un club d'alterne, ... per descobrir els plats bruts de la família. L'investigador haurà de parlar amb una ovella negra oblidada, un nét que deixa de dir-se Paquito per fer-se anomenar Francesc, una nora «roja» amb un cognom que no es prou digne per a la família, una *tata* que ha sabut veure i tapar-ho tot, la criada temerosa i un nét feixista, advocat i amb camisa blava, la nineta dels ulls de l'àvia. Ningú no en sap res, però l'assumpte és mes gros que no s'imaginava el detectiu.

Els autors, dedicats a la docència en diverses comarques del sud del país, traçen una història al bell mig d'una ciutat poc novel·lada en la nostra literatura. Una novel·la negra a dues mans, en la qual s'aturen a fer un esborrany d'històries de vida, sobretot del detectiu Joan, qui a força de furgar en el vessant brut dels altres, necessita trobar un fil d'esperança diferent per al seu propi futur.

Ana Gimeno

Durant la postguerra

A *Les urpes del llop* (Premi de Narrativa Ciutat de València, 2001) Vicent Pallarés presenta les vivències i les disputes de Ramon i Fidel, dos amics amb caràcters oposats que lluiten per sobreviure als temps difícils del final de la guerra i de la postguerra.

LES URPES DEL LLOP

VICENT PALLARÉS

PREMI CONSTANTÍ LLOMBART CIUTAT DE VALÈNCIA, 2001

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 92

303 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

El llibre està dividit en quatre blocs que es corresponen amb els anys que van del 1938 al 1942 i recrea amb cura l'ambient degradat dels primers moments del franquisme. El realisme d'aquesta narració, que dibuixa detalladament la quotidianitat de la postguerra, troba els seus límits, però, en uns personatges principals una mica marcats pels tòpics, en ocasions plans i quasi sempre previsibles. Ramon Aulet està ple de bones intencions, és un llaurador treballador, amant devot, primer de sa mare i, més tard, de la seua esposa, incapaç de fer mal a una mosca, «tan prudent, tan tímid, tan bonàs», mentre que el seu amic Fidel Artero, «un calavera i un aprofitat», és un vividor de gustos refinats sense cap escrúpol a l'hora de col·laborar amb el règim franquista per aconseguir els diners que necessita per satisfer els seus capritxos cars. Els dos amics de la infantesa s'enamoren de la mateixa dona, Maria Victòria Renau. Ra-

mon hereta la gran casa on ha viscut i ha treballat els camps des de sempre. De manera que la jove Maria i l'antic mas familiar es converteixen en els dos objectes de desig que desencadenaran el conflicte.

A *Les urpes del llop* conflueixen diferents tradicions literàries: la novel·la històrica ben documentada, que aporta versemblança al text, conviu amb convencions del drama rural i del fulletó. El fort caràcter visual del relat –no debades Pallarés és autor de guions televisius i cinematogràfics– permet imaginar-lo sense massa dificultats en format de cinema en blanc i negre, fins i tot, potser precedit pel rètol Cifesa.

Els esdeveniments se succeeixen de manera lineal. L'escriptor ha prescindit de salts en el temps i de qualsevol de les estratègies que, tal volta, pogueren enfosquir el desenvolupament de la peripècia. Encara que Pallarés no ha renunciat a passatges de forta tensió dramàtica, la història transcorre sense girs inesperats cap a un esperat final tràgic.

Adesiara, l'autor introdueix informació dels personatges, apunta motivacions, organitza els fets de manera que inevitablement s'alien contra els protagonistes. Tots aquests elements constitueixen una sembra que, a pri-

mera vista, poden semblar caps sense lligar, però que més tard es descobreixen fèrtils fruits d'un trenca-closques ben calculat. És, doncs, un narrador que ho controla tot, que disposa, fa i desfà, i deixa poc marge de construcció al lector.

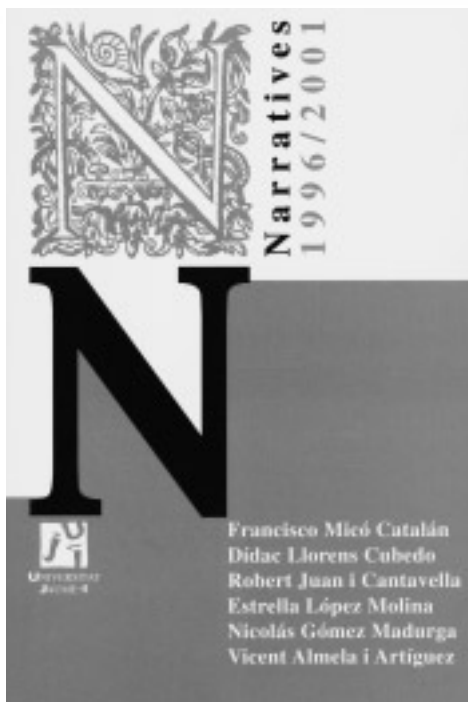
En conclusió, Pallarés fa servir una estructura clara, correcta i clàssica, però poc arriscada. Es troba a faltar l'originalitat divertida que apuntava entre les pàgines dels seus llibres de contes, com ara *El pes mosca*, i malgrat tot, no deixa de brillar la prosa neta i ocurrent d'aquest escriptor nascut a Barcelona.

Imma Gandia

Ramón i Fidel

Sis variades propostes universitàries

Els diversos desenvolupaments narratius que sis universitaris fan de les històries guanyadores de les consecutives edicions del certamen de la Universitat Jaume I. Un interessant projecte amb un bon resultat conformat per vocacions ben treballades.

NARRATIVES 1996/2001

FRANCISCO MICÓ CATALÁN (ET.AL)

192 PÀGINES

*PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT JAUME I,
CASTELLÓ DE LA PLANA, 2002*

Amb una presentació correcta i amonosa aplega les obres guanyadores del certamen anual de narrativa per a estudiants de la Jaume I, convocat per la Facultat de Ciències Humanes i Socials, amb la col·laboració de Ruralcaixa. Hi trobem, en primer lloc, un pròleg que fa repàs del contingut del volum, on se subratlla la diversitat del conjunt i es justifica en l'intent d'aconseguir «incentivar la creativitat literària i estimular el gust per escriure entre el nostre alumnat, tasca cada dia més necessària en un món on la cultura de la imatge s'imposa dia a dia».

Els textos apareixen ordenats cronològicament, il·lustrats amb cinc imatges extretes del certamen paral·lel de fotografia que s'encetà el curs 2000-2001. Francisco Micó Catalán és l'autor de «Normal y corriente», història que amb un ritme molt viu repassa el context familiar, el sexe i les amistats. Tot adobat d'anècdotes, presentat com

la crònica desficaciada d'un jove que viu el món com una estranya aventura. Després hi ha «Un tremolor de fred», retrat de to costumista de l'agonia d'un model de vida integrat a la muntanya. Dídac Llorens Cubedo escriu a través dels ulls d'un vell que resisteix solitari mentre observa amb incomprensió les novetats i l'atracció urbana. El tercer relat és «Les escales d'un pis» de Robert Juan i Cantavella, que fa ús d'una concepció imaginativa per a trencar el protagonisme dels personatges i fer-los bascular per les escales d'un edifici, mitjançant les quals es relacionen i ens condueixen cap a la mescla.

L'any 1999 guanyà Estrella López Molina, única dona del volum, amb «Pasos en el ayer». Ens narra un passeig pels records que guarda tota ciutat viscuda, però fuig de la recança acurtant el trànsit pels records i abocant-se amb convicció cap al futur. Perquè el que importa és el viatge. No així en la història «Pendientes de un hilo», monòleg de Nicolás Gómez Madurga sobre l'amor, l'absència, les dèries i els desficiis que es viuen al voltant del telèfon. Finalment trobem «Gisel·la, amor meu», que ens trasllada la passió d'un amor jovenívol tallat per la fatalitat de la guerra i les seues truculències. Vicent Almela i Artí-

guez empra hàbilment el diari de l'estimada i els records de l'amant envellit per a fer fluir el relat.

Vull esmentar un fet patit també per aquest llibre: les incorreccions que es prodiguen als textos en català, si més no, en comparació amb els escrits en castellà. Potser atribuïbles a una revisió irregular o inexistent. Potser opera la creença suïcida que el rigor en la norma, fonament cert de l'expressió creativa, queda en suspens per al valencià. Sense infal·libilitats, és clar, si hi ha descuits inadmissibles en un idioma no m'habituaré a què es practiquen en el nostre.

En conclusió, sis relats diversos, tant per temàtica, estil, llengua, origen i intenció, que fan mostrar de les aficions literàries d'uns joves universitaris durant els darrers anys. Interessant resultat, que avala la iniciativa del certamen i la seua validesa com a incitació.

Eduard Ramírez

De cabàs i alicates

Francesc Viadel és periodista, i ho fa veure entre unes pàgines on ens narra, en tercera persona, el recorregut que un jove periodista fa per la història més recent del nostre país. La crònica d'una terra que s'ha fet vella sense a penes conèixer-se.

TERRA

FRANCESC VIADEL

PREMI BLAI BELLVER DE NARRATIVA 2001

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 88

190 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

La mort del pare coincideix amb el dia en què Joan Valcaneres s'enfronta a la realitat del seu poble després de vuit anys d'absència. Tot el que la mort representa en una societat rural, en qual-sevol poble del nostre país, es desplega davant uns ulls crítics que ara veuen més enllà del que la realitat mostra: la cruesa descarnada amb què convivim amb la mort, la decrepitud de la terra, un sistema econòmic i unes relacions personals massa enquistats com per poder-hi sobreviure.

Calia un retrat de l'home del camp, tan antic i encara ben viu, del seu llenguatge, de la seua filosofia que comença quan el sol despunta, amb l'activitat frenètica que bull al bar de la cooperativa i acaba quan la terra comença a transpirar la seua humida i freda rosada, en la qual els ratpenats fregaven amb els seus arriscats vols les copes dels tarongers més alts. Són la colla de Misadotze i cadascun d'ells té el malnom

que li escau: Besugo, Regal, Tranquil·lo, Viudo, Calça, Muñeca... i cadascun d'ells arrossega el seu drama.

Tan difícil com arriscat és dur al paper aquest món que arriba a semblar-nos cruel perquè mostra els sentiments més primaris de l'home arrelat al seu poble, incapaç d'escapar de la seua ignorància de pobra bèstia, ignorància de la qual el pobre Valcaneretes fuig per tancar definitivament una porta, per protegir-se de la terra, i es trasllada a la ciutat de València, on farà per exercir de periodista.

La segona part de la novel·la és un passeig per aquesta ciutat, capitana vençuda que no troba espills on reflectir la seua bellesa. Una València que camina cap a la dreta i que es ressent de l'esquerra. Assistim a la radiografia de l'espai urbà, de bars i de falles, de nits i de retrobaments. La duresa del camp és ara sentor de claveguera i de fruita confitada. Personatges amb nom i cognoms ajudaran Valcaneres a fer-s'hi un lloc, impossible, entre tants.

Tot sembla tancat i barrat al seu pas. La soledat del protagonista és tan gran que no deixa passar ni una miqueta d'aire fresc. Ni l'amistat, ni l'amor, ni l'afany per escriure, ni l'ànsia de futur, no són prou. Lligat al seu destí, presoner d'un cel que fa olor de gesmils i tubèrculs de

sucre, aquest jove de la Ribera no pot lluitar contra el que es perd, contra allò que es mor sense remei.

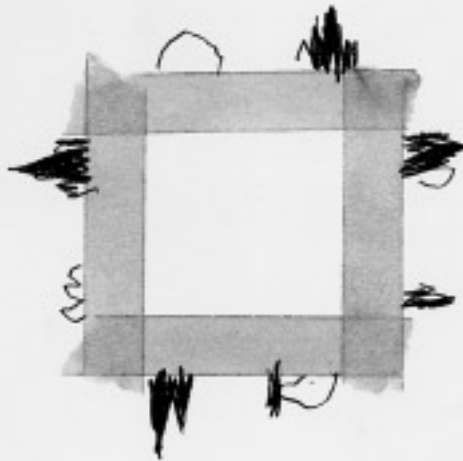
Té força, aquest relat. L'estil periodístic es deixa embolcallar per imatges poètiques que l'entendreixen i el fan bell. Formalment ben estructurada, és una narració lineal que aconpleix el cycle complet de les quatre estacions i cadascun dels vint capítols és alhora un cycle tancat en ell mateix. I és real dins de la seua irrealitat.

Begonya Mezquita

Manel Rodríguez-Castelló

Música del sentit
(Tria personal 1978-1999)

BROSQUIL
edicions

.p Oesia.

L'acròbat del desig i la paraula

En *Música del sentit* el propi autor ha seleccionat 53 poemes dels seus llibres publicats. La lectura d'aquesta obra ha de servir al lector per endinsar-se en la trajectòria poètica d'un dels autors indispensables de la poesia valenciana actual.

El poeta Àlex Susanna en un curs sobre poesia contemporània, apuntava l'existència de dues ac-

tituds davant del fet poètic. Parlava d'una postura reflexiva, intel·lectual, per a la qual la poesia és una forma d'entendre i d'explicar el món, i posava l'exemple de Salvador Espriu. L'altre model representa una actitud vitalista, dels qui fan de la vida una passió poètica i de la poesia la transcripció literària d'eixa passió, i destacava l'obra de Joan Vinyoli. Aquesta és l'actitud que predomina en Manel Rodríguez-Castelló, una de les figures més importants de la poesia valenciana actual. En la seua trajectòria, poesia i vida van lligades a l'aventura d'escriure la vida.

Els principals elements que descriuen aquesta trajectòria i que fan de Manel Rodríguez-Castelló un poeta imprescindible són, en primer lloc, una visió global i coherent del fet poètic, caracteritzada per una poètica entusiasta i vitalista; en segon lloc, la reflexió sobre l'escriptura i la seua capacitat de traslladar la realitat a les paraules; un tercer element és la força del seu llenguatge poètic que es reflecteix en el domini de l'idioma, una gran musicalitat, l'ambició en l'ús de les imatges i una aposta pel risc formal, el trencament com a símptoma de modernitat (absència de majúscules, de títols, ...), alhora que integra i transforma elements realistes i formalistes anteriors. Per últim, cal assenyalar la constància del desig com a ma-

MÚSICA DEL SENTIT
(TRIA PERSONAL 1978-1999)
MANEL RODRÍGUEZ-CASTELLÓ
COL·LECCIÓ «POESIA», 18, 93 PÀGINES
BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

tèria poètica, la poesia com a forma d'explicar el conflicte amb la realitat, les «erosions» del temps...

Sobre aquests eixos es basteixen els seus llibres: el to cívic o èpic de *La ciutat del tràngol*, la reflexió metaliterària i la narrativitat d'*Esbós d'un cos*, el to vitalista i lúdic de *De foc i dansa*, el risc formal i la intensitat amorosa de *L'acròbat dels ponts*, o la magistral formulació del conflicte entre realitat i desig d'*Erosions*, (llibre de maduresa poètica); per acabar amb la síntesi de tres elements –to cívic, reflexions sobre el fet poètic i reelaboració del paisatge marí amb una actitud més serena– en la seua última obra *Humus*.

Tots aquests elements i temàtiques, conformen una sola actitud, caracteritzada per la intensitat de l'experiència, quan la poesia és una lluita contra l'oblit, «*nec spe, nec metu*» (sense esperança però sense por) en la frontera entre allò que som i allò que desitgem. I, davant la impossibilitat de ser «la cera i la flama», –com desitjava el poeta–, l'autor troba en la paraula l'única escapadòria contra el «desgast», les «erosions» del temps.

Per concloure, podríem assenyalar que l'aventura poètica de Manel Rodríguez-Castelló és una davallada a cor obert cap al fons de la vida. Relliscar ràpidament i apassionada pel paisatge nevat de la poesia per viure els instants de claredat i crear amb les paraules «*la música del sentit*».

Francesc Rodrigo

Antología poética de lo útil

Esta antología poética del escritor Jesús López Pacheco es un estudio exhaustivo sobre el significado y el valor literario de su trabajo. Con ello, el recopilador pretende dar a conocer a un autor cuya proyección internacional ha sido de gran importancia.

EL TIEMPO DE MI VIDA (ANTOLOGÍA)
JESÚS LÓPEZ PACHECO
EDICIÓN Y PRÓLOGO DE CÉSAR DE VICENTE HERNANDO
COL·LECCIÓ «HOJA POR OJO», 19
195 PÀGINES
EDITORIAL GERMANIA, VALÈNCIA, 2002

Rescatar del olvido y dar a conocer la personalidad y la dimensión literaria del escritor Jesús López Pacheco es el objetivo principal de la publicación de esta antología que ha recopilado y presenta César de Vicente Hernando. Jesús López Pacheco, novelista, dramaturgo, poeta y ensayista vivió en España hasta 1968 y luego se exilió a Canadá donde murió en 1997. Perteneció a la llamada Generación de los 50, junto a Caballero Bonald, Armando López Salinas o Claudio Rodríguez entre otros. Con su primer trabajo, *Dejad crecer este silencio* consiguió el accésit del Premio Adonais en 1953 y, posteriormente, con *Central eléctrica* (1958), fue finalista del premio Nadal y finalista del Premio Nacional de la Crítica. Gran parte de su obra fue publicada fuera de España a causa de la censura franquista, de ahí también el desconocimiento y la poca proyección de su obra en nuestro país.

Tal y como define el responsable de la edición la obra poética de López Pacheco es la poética de lo útil y la dialéctica, una manera de entender la palabra como herramienta que cubre no sólo las necesidades políticas, sino también las sensitivas y simbólicas y todo ello tratado con un carácter marcadamente realista, muy consciente de todo aquello que le rodea, del mundo en el que vive. Los poemas que encontramos en este volumen son ricos en imágenes a pesar de que carecen de metáforas, su lenguaje es directo, preciso, ausente de toda retórica aunque muchas veces juega con el efecto de la forma en la presentación de los versos y en ocasiones presenta poemas dibujados.

Para la comprensión de la obra y la dimensión humana de Jesús López Pacheco es imprescindible leer el detallado estudio introductorio que realiza César de Vicente. Bien documentado, sitúa el trabajo que presenta, analiza su estilo, su significado y la repercusión literaria del mismo. En algunos momentos adopta un tono crítico con respecto al canon literario y la escasa atención que se ha prestado en el ámbito de la literatura a la aportación de López Pacheco. La recopilación de esta antología poética incluye también una bio-bibliografía de este autor que en 1956 or-

ganizó junto con Julio Diamante, Julián Marcos y Enrique Múgica entre otros, el Congreso Universitario de Escritores Jóvenes y cuyos trabajos han sido divulgados en países como Italia, Suecia, Cuba o la Unión Soviética.

El tiempo de mi vida supone recuperar a un autor español de reconocido prestigio y poder disfrutar con sus poemas. De alguna forma, restituir la memoria de Jesús López Pacheco es el mejor homenaje que puede hacerse en nombre de la cultura a una persona para la que «escribir se había convertido en una valorización de la vida y no en una de las muchas formas de distinción que señalan las sociedades de consumo para ocupar posiciones de prominencia o dominio». Así es como lo ve el recopilador de esta cuidada edición de Germanía.

Lourdes Rubio

Poesia sense concessions

Genet del vell país demostra, una vegada més, la força i l'habilitat literàries d'Alexandre Navarro, un autor intens i personal, allunyat d'escarafalls i amb una precisió i contundència poètiques gens habituals entre la nova fornada de creadors valencians.

GENET DEL VELL PAÍS

ALEXANDRE NAVARRO

III PREMI DE POESIA ANTONI MATUTANO

COL·LECCIÓ «POESIA», 19

41 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Ja fa alguns anys, des del 95, que Alexandre Navarro publica de manera periòdica els seus versos en llibres que solen respondre al premi d'algun concurs literari local, única forma, sembla, que tenen els joves poetes –i els no tan joves– de donar a conèixer la seua producció. És una altra de les misèries –i no la més lleu– del nostre país. Almenys, però, els seus versos arriben amb una certa regularitat a mans dels devots de la poesia –no hi ha lectors de poesia sinó fidels– i això permet resseguir l'evolució d'un autor que va resultar interessant des del primer moment que va publicar. En un dels primers títols, *Desgracià la pluja les banderes*, va demostrar la possibilitat de seguir els camins –no els ja oberts i trillats, sinó els suggerits– de l'immens Estellés i, a la vegada, tenir una veu pròpia que no feia olor de repetició cacofònica.

Navarro té un estil concís, fet de moltes eleccions que s'endevinen en el resul-

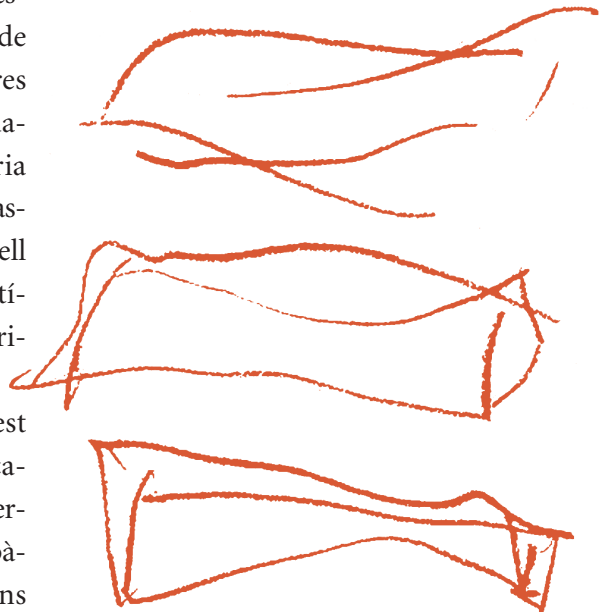
tat polític i auster, concret i massís de la seua poesia. En aquest *Genet del vell país* és el temps, el seu pas –la memòria i l'evocació– el tema central, però no l'únic. Hi ha uns quants poemes suggerits per figures històriques, no personatges de llibrot de novel·la històrica traduït de l'anglès, sinó persones que tingueren un paper aparentment més modest en la trama de la història, com ara Saïd Ibn Hakam, poeta de Mallorca que va morir el 1281, la quasi desconeguda patrícia romana Severina o Baltasar Navarro, en qui podríem endevinar un avantpassat de l'autor. A través d'aquesta rememoració, el poeta ens situa en la quotidianitat de temps remots per destacar la importància de l'evocació i de la memòria de les coses més properes i nostres, les que configuren, al capdavant, la part principal de la trajectòria vital de cadascú; perquè és d'aquest passat d'allò que està feta la vida i amb ell que ens arriba la mort. Com diu el títol d'un dels poemes del llibre: «Moriré en el meu passat».

Un dels poemes més rodons d'aquest *Genet del vell país*, que simptomàticament porta el títol en llatí: «Sit mihi terra levis», pot sintetitzar aquesta idea bàsica de la importància d'allò que ens envolta cada dia i de la necessitat de recordar-ho sense angúnia. Com diu una

de les estrofes: «Recompta tot allò que et fou donat i recorda-ho./ I t'ho fou per a ser balafiat i ara se't fa present/ sense un bri de tristor ni tampoc de malenconia./ Fou bell, com sols ho resulta allò que no pot ser cobrat.»

En definitiva es tracta d'un llibre que emociona. És cert, però, que la poesia és un art destil·lat i que la intensitat ha de primar sobre l'extensió i, no obstant això, al lector –a aquest com a mínim– li agradaria que el llibre s'allargara més, per continuar gaudint-ne.

Jordi Sebastià

Els fruits de la memòria

Amb aquesta antologia, *Les hores rehabilitades* de Manel Alonso, el lector té ara l'oportunitat de recórrer a través d'un itinerari ordenat i seleccionat, el paisatge poètic dibuixat per un autor en diàleg fecund amb els laberints de la pròpia memòria.

LES HORES REHABILITADES (ANTOLOGIA 1986-2002)

MANEL ALONSO I CATALÀ

INTRODUCCIÓ I SELECCIÓ DE JOSEP VICENT FRECHINA

COL·LECCIÓ «POESIA», 15

120 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA 2002

La col·lecció de poesia de Brosquil ha tingut l'encert d'incloure entre les seues publicacions una sèrie d'antologies i tries personals de poetes que ens permeten un acostament, si no exhaustiu, bastant complet a autors que, comptant amb una obra ja relativament extensa, han hagut de patir en la majoria dels casos les inclemències d'edicions poc acurades i/o introbables a hores d'ara. L'avinentesa d'aquesta saludable iniciativa té un benefici doble: per al mateix autor, que es veu així acarat a la responsabilitat del balanç (sempre provisional) de la seua trajectòria poètica, amb el que això pot suposar d'estímul creatiu, i per al lector, que veu continguda en unes quantes pàgines el bo i millor d'una producció que reclama la seua atenció. Tant més en el cas que ara ens ocupa, aquestes hores rehabilitades del poeta de Puçol Manel Alonso i Català (1962), que inclouen molt de material inèdit i dispers en revistes i edi-

cions menors. L'antologia, presentada i seleccionada per Josep Vicent Frechina, ha estat el fruit d'una autèntica labor de reconstrucció (o rehabilitació, com suggereix el títol) poètica si considerem que l'antologia presenta textos corresponents a tretze poemaris dels quals només quatre han estat editats com a llibres independents.

Així entre els poemes més antics, corresponents a l'any 1984, i els més recents, del 2001, el lector té l'oportunitat d'assistir a la consolidació d'una veu que expressa amb força i profunditat l'itinerari vital de l'autor, els fulls trèmuls i enamorats que el poeta ha preservat contra l'oblit. El poeta és, efectivament, l'artífex de la memòria que dóna sentit a la pròpia vida amb les paraules en un camí de fonamental autoaprenentatge. La memòria esdevé en el treball de Manel Alonso motiu implícit i explícit del quefer poètic, eix central de l'activitat del poeta, de l'home que escriu com a enyorança («Els carrers absents revelen les plaques de l'enyorança»), com a record («Amb els plànols del record»), impossibilitat («Camí sense retorn»), com el seu revers («Oblits, mentides i homenatges») i fins i tot com a moviment corporal («Un gest de la memòria»). A través d'aquesta memòria que naix de l'ob-

servació íntima i externa, hi ha la voluntat de construcció d'un paisatge personal i col·lectiu. Del viatger estrany del primer llibre a l'òliba del darrer, i en el transcurs de disset anys, Manel Alonso construeix amb passió i delicadesa la imatge de l'home-poeta. Del qui busca i camina a qui veu i comprén enmig del silenci de la nit en un itinerari de perfeccionament vital i poètic on el poema és tothora manifest biogràfic, rehabilitació d'allò viscut, resistència (per la força d'Eros) al Tàntos ineludible. És aquesta tensió constant entre l'amor i la mort la productora essencial del sentit en la poesia de Manel Alonso, que confirma amb la present antologia la maduresa d'una veu allunyada de l'artífex per donar un pas important en la seua consolidació com a escriptor de poesia que mereix l'acompliment atent del lector.

Begonya Mezquita

Los paraísos perdidos de un escritor en ciernes

Los diversos libros de poesía que publicó el escritor y periodista Alfons Cervera (Gestalgar, 1947) en la década de los ochenta ven la luz de nuevo en un volumen con carácter antológico, *Los cuerpos del delito*.

LOS CUERPOS DEL DELITO. POESÍA (OBRA COMPLETA)

ALFONS CERVERA
COL·LECCIÓ «PROÏS»

272 PÀGINES

RIALLA EDITORES, VALÈNCIA, 2002

Los libros que componen este volumen están prácticamente descatalogados en su totalidad. Lo cuenta su autor, el escritor y periodista Alfons Cervera, un habitual de los medios de comunicación escritos de Valencia (diario *Levante*) en el prólogo de *Los cuerpos del delito*. Su papel testimonial es seguro: unos cuantos amigos animan al poeta y éste se anima a su recolección, tarea ardua, puesto que éste apenas sí guardaba algún ejemplar. Una tarea que hoy nos permite descubrir aquí de nuevo estos ejercicios en torno a una labor poética que a su autor le ha servido para trasladar a cierta prosa (no estaría de más volver a uno de sus mejores libros: *Els paradisos artificials*).

El verso libre y la prosa acentuadamente poética que acumula su autor tras esos viajes erráticos por el jolgorio de la noche, los bares que se quiebran húmedos y humeantes, se transforman en cantos que invocan a ciertas

maneras de perdedor que se ven reflejadas de forma inequívoca en estos poemas, unos poemas en los que se deja traslucir un resabiado desencanto, unas maneras de dandy y maldito a un mismo tiempo. Pero también habremos de encontrar la expresión de una madurez a través de los distintos viajes, las películas, los libros, en fin, todo aquello que nos hace crecer moral e intelectualmente y que alguien como Pere Bessó ha relacionado con los modos y maneras de los poetas de la llamada Generación de los Novísimos. Así pues, por sus versos habrán de pasar poetas, cineastas de la *Nouvelle Vague*, músicos de rock y jazz, actrices, ciudades abandonadas y retomadas en la memoria. Un canto a la vida, pero con humildad.

Porque pese a todo ello, Alfons Cervera no se quiere poeta. Sus versos los considera como algo que trasciende el mero ejercicio periodístico o literario que le ha servido para dotar a su narrativa de un lirismo poco frecuente en este campo. Sin embargo, no sería justo considerar al escritor como un mero prestidigitador que acierta a sucumbir ante los encantos del género poético que pasa de largo. Los suyos son, ciertamente, ejercicios de estilo que van más allá, tal vez no tanto en sus intenciones co-

mo en el resultado final, que augura un tono y unas composiciones que destilan en verdad una lírica próxima al desarraigo y la incerteza.

El período que abarcan estos libros de poemas comienza con el iniciático «Canción para Chose» (publicado en 1985) hasta «Sesión continua» (de 1989, cuya traducción al castellano data de 2002), quedando entre ambas obras «Bailaremos un tango hasta el amanecer» (publicado en 1986), «Hyde park blues» (aparecido en 1987, pero escrito en 1974, que junto con «Francia», de 1976, constituyen sus primeras obras de corte poético) y «Contra el amor y otras formas de poder» (original de 1978 que quedó inédito hasta su publicación en 2000 por la Universidad de Zaragoza).

Rafa Martínez

De la vida senzilla

És una bona cosa que un premi, com ara el Vicent Andrés Estellés de l'any passat, descobreisca un poeta nou amb el que sembla el seu primer llibre, almenys publicat. El seu llenguatge anuncia un plom però també el pes indefectible que convoca la vida.

PLOM A LES ALES

PERE PENA

COL·LECCIÓ «POESIA 314», 111

62 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

Com el seu títol indica, *Plom a les ales* és un llibre que conté plom, que té un pes. Però no és un llibre pesant, al contrari, en el seu conjunt, la unitat de la veu i la varietat d'aspectes o temes, dóna compte en el seu conjunt d'una veu poètica rítmica i segura, guiada i sense afectació cap a l'essència d'un món reconeixible. Ací la recuperació de la memòria s'ajunta amb una encertada intuïció poètica que volta o insinua tant alguns brins d'esperança com certa incòmoda nostàlgia, ni que siga sota les formes que se la disfressa. L'escriptura de Pere Pena (Lleida, 1962), així, és un intent de constatar d'on ve, de deixar algunes referències a una determinada distància del lector, que probablement no quedarà indiferent. El seu llenguatge parla d'un plom, com s'anuncia, literal, però també d'un pes indefectible de la vida.

Aquesta poesia pot recordar almenys cert José Agustín Goytisolo, cert Gabriel Ferrater o Comadina o Rovira..., són

uns indicis potser inevitables que vull esmentar, però en tot cas no són un fi ni una arribada sinó més aviat un marc d'afinitats, perquè la independència dels seus poemes és exemplar. D'altra banda, donar per fet i conclòs que determinats tipus d'experiència o coneixement potser són el principal bastidor d'aquesta poesia podria portar-nos a escenaris massa previsibles, però negar que aquests nodreixen l'escriptura podria induir a situar Pere Pena en altres sendes poètiques on ara no fa al cas entrar. Qualsevol generalització és sempre massa reduccionista, perquè davant la rica herència de poetes que, si més no, ha deixat el segle passat no podem ja passar per innocents. I dins d'aquesta gran tendència que anomenem «experiència», i no experiment, el poeta d'ara diu amb clares paraules com ha fet seues les coses pel seu nom, on reinstaura la llengua i la creua d'una personal dicció que sense negar-la l'amplifica des de la mirada d'un subjecte sensible. En poemes, entre altres, com ara «Heretats», «La tieta del llit», «Soldats de plom», «El noguer», «Rellotge de polsera» o l'imprescindible «Cor de perdiu», els resultats a que arriba són sensorials i trobe que afigen a la lírica catalana contemporània una visió ben positiva que cal tenir en compte.

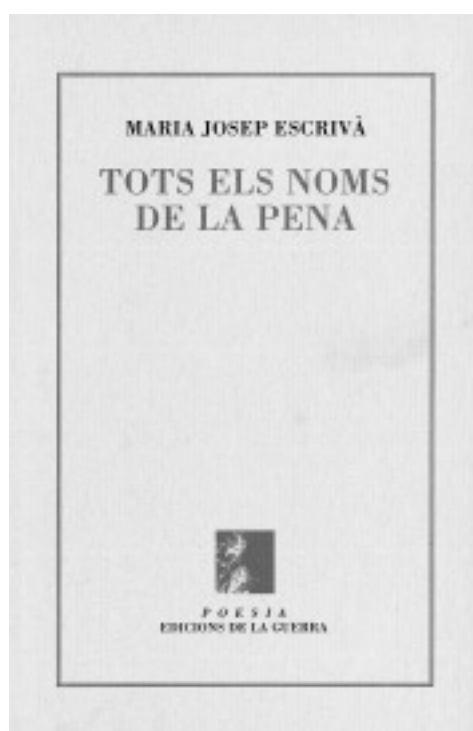
És aquesta l'única obra de Pere Pena, a ella només podem cenyir-nos amb aquests pocs però entranyables poemes, on m'ha agradat trobar no sols el reflex de l'ésser paradoxal que fa coses, sinó l'ésser que ha tingut anhels, que sent i pensa tal vegada, com escriu J.A. Goytisoló, que «la libertad es una perdiz herida más que una palabra».

És ben inusual que un premi, com ara el Vicent Andrés Estellés de l'any passat, ens descobreix un poeta nou amb el que sembla el seu primer llibre, almenys publicat. Són coses per a les quals, principalment, s'organitzen els certàmens i els saraus poètics, que dissortadament no poden aconseguir-se sempre. Crec que això ara forma part de l'anècdota, perquè allò important és que es tracta d'un d'aquells llibres que honoren un premi.

Reomplir el retorn

Mª Josep Escrivà (Gandia, 1968) ens ofereix un treball poètic acurat, bastit sobre la mirada, els sentits i la presència de l'ésser humà femení, amb els silencis i crits implícits, explícits i còmplices que ensu- maria la memòria de Maria Mercé Marçal.

TOTS ELS NOMS DE LA PENA

M. JOSEP ESCRIVÀ

COL·LECCIÓ «EDICIONS DE LA GUERRA», 47

69 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2002

Amb una cita de l'immortal i imprescindible R.M. Rilke enceta Maria Josep Escrivà aquest tercer poemari que ofereix al lector, des que en 1993 publicara *Remor alé*, obra amb la qual obtingué el Premi Senyoriu d'Ausiàs March. «Torne a començar,/ aquest retorn franc m'allibera l'esguard./ El que em queda és reomplir-lo/, i la meua joia sempre impenitent/ d'haver estimat algunes coses semblants/ a aquestes absències que ens fan actuar». I a partir del retorn a la casa, a l'oblit, al cos, als carrers, a la por, al paisatge, a la llum i al gènere, l'autora teixeix un vitrall poètic original i autèntic, tal com descriu en aquest breu poema: «L'aranya fila roses/ de pètals invisibles./ Després espera vora la rosa de cristall/ una mort que il·lumine/ els pètals que només / rosa i aranya saben».

Maria Josep Escrivà es mostra en aquest llibre absolutament compromesa amb els noms de la pena i de la injustícia hu-

manes, amb una especial referència al sofriment de les dones. La seua paraula esdevé en ocasions denúncia directa –emocionalment impecable–, com és el cas de l'estremidor poema titulat «Pena de mort i execució de K.F.T» (magnífic l'efecte aconseguit amb la numeració descendent de les diferents parts que integren el poema: tres, dos, u, zero):

«Quan Karla tanca els ulls només lamenta/ haver de creure en el demà/ i s'imagina la palmera a punt/ de desbordar-se per la boca i prem/ els llavis fort, que no se'n vaja amb l'ànima/ el nom infaust que s'ha après de memòria./ Eternament vesteix de blanc, de blanc/ com la clemència que no com mou/ les pedres».

Les dones que pateixen l'exili, aquelles que assisteixen a la decrepitud del seu propi cos, les que busquen el seu lloc en el món, les excloses, les amants, les dones que creixen, les que esperen, les que escriuen en llurs rostres soledats impenetrables, les víctimes de la violència,... totes elles són presents i es llegeixen entre línies i entre versos a *Tots els noms de la pena*.

En aquest volum, Maria Josep Escrivà reuneix poemes escrits al llarg de sis anys, els compresos entre 1996-2002. Es tracta, per tant, d'un poemari elaborat a cop d'ofici i de temps, treballat en la

justa mesura en què les paraules, de vegades, abasten la condició d'intocables. El lector descobreix darrere de certs versos i de certs poemes tota la intensitat del gest poètic que acompanya la vida i la mirada de l'autora. En *Tots els noms de la pena*, la poesia valenciana actual troba, sens dubte, un referent immediat de la poesia com a fet universal, com a patrimoni de la sensibilitat i de la compassió humanes.

Al llarg del llibre el lector fa un recorregut, juntament amb l'autora, pels diversos buits que la pena deixa com a empremta del viure, o viceversa. I potser el sorprenja, com en els versos finals, el miracle de reomplir l'existència amb la pròpia existència. «Avui te n'has anat:/ les aus de cada vespre passen soles». I els poemes resten a la intempèrie.

Marisol González Felip

TOTS

Recrear una València nostrada

Aquest poemari transmet una vitalitat amable que ens empeny a passejar la ciutat, per a compartir o completar l'experiència. El goig de la seua lectura ens remet al gaudi d'un àmbit humà que creix entre cases, art, fantasia i intuïcions sensibles.

VALÈNCIA, FRAGMENTS D'UN DIETARI POÈTIC

EMPAR DE LANUZA

PREMI ROÏÇ DE CORELLA 2001

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 49

96 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Destaca d'antuvi, l'exactitud del títol d'aquest llibre. Trobem vint-i-huit poemes distribuïts sota una quinzena de capçaleres datades –llevat de «Malva-rosa»– i ordenats cronològicament entre l'estiu de l'any 99 i la primavera del 2001. El seu caràcter fragmentari es justifica simultàniament per la dispersió de les anotacions com per la impossibilitat que abastaren exhaustivament l'ens urbà. Empar de Lanuza se'ns mostra com a espectadora integrada en la cadència d'interaccions que cova i promou la ciutat, i la delicadesa de les seues observacions li valgué el premi Ciutat de València de poesia l'any 2001. Des de l'esment als elements noucentistes de València fins al creixement de tòtems arquitectònics actuals, caminem l'entramat urbà tot resseguint les experiències humanes. Prima el llenguatge sensitiu i fantasiós que es fixa en els matisos o en les vivències per tal de recrear-nos el paisatge, com ara en la pre-

ferència pel comentari succint de la porta davant la impressionant magnitud de Sant Miquel dels Reis. O quan ens transmet l'encís íntim a partir d'uns rostres esculpits al número tres del carrer Palomar, al barri de Velluters, on les cases de conservació precària comparteixen el desori d'un laberint d'antics carrers estrets i la gran maquinària per a noves edificacions.

L'art és una referència constant al llibre, mitjançant el qual guanya protagonisme el moment, i posa l'èmfasi en el dinamisme urbà i en les seues variacions. L'experiència artística també s'obri a les nostres interpretacions: «Fragilitat del cert / davant de l'art». La sensibilitat de la vitalitat quotidiana marca l'esperit d'aquesta obra, sovint representada per la mirada neta i joganera dels infants: «Els menuts, des del seu univers reduït, / aprecien la vida amb justesa». Lanuza juga amb un format curt, com llampecs amb els que copsa un nucli escarit des d'on la lectura fa brollar multitud d'insinuacions. Com a exemple l'encertada síntesi que relaciona el joc de la corda amb una construcció de Calatrava: «Una repetició / de salts infantils al sol, / sembla l'umbracle». Aquests brevíssims poemes conviuen amb d'altres que cedeixen major extensió al contingut narratiu, detallant més les descripcions,

però sense deixar de la mà una imaginació que il·lumina la realitat viscuda. L'autora ha estat promotora del moviment de renovació pedagògica així com escriptora de versos i narracions per a xiquets. En aquesta obra ens anuncia, des de la dedicatòria, una vocació d'obertura a tots aquells que troben plaent viure aquesta cruïlla, la nostra València, i ens hi lliguem amb estima. Un passeig personal i àvid, una mirada en pau amb la ciutat que Empar ens proposa, una lectura plaent i una invitació a repetir: «I guarda molts secrets, aquesta ciutat nostra. / I els conta a poc a poc, acompanyats de besos, / com sorgeix i pren forma una història d'amor.»

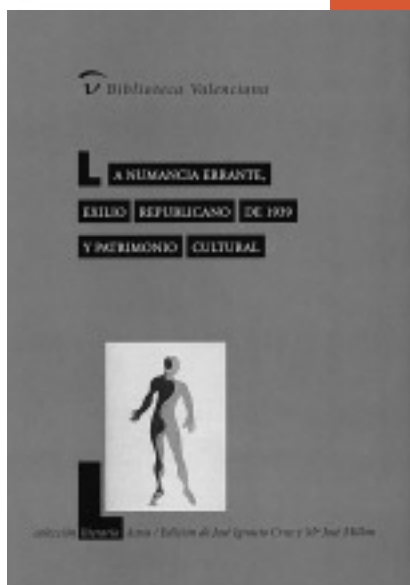
Eduard Ramírez

È

MAX AUB: EL LABERINTO MÁGICO II. VOL. III-A
MAX AUB: EL LABERINTO MÁGICO II. VOL. III-B

Aparecido ya el primer volumen del *Laberinto mágico*, con las novelas que inauguraron su ciclo narrativo, *Campo cerrado* y *Campo abierto*, ahora llega a manos del lector el volumen segundo del mismo, con tres novelas, *Campo de sangre*, *Campo del moro* y *Campo de los almendros*, que condensan de manera extraordinaria todo el dramatismo de la época narrada, y en los que la memoria aubiana alcanza sus más altas cotas de intensidad histórica.

En un momento de profundo abatimiento, el destacado socialista Luis Araquistain definió al exilio republicano de 1939 como una «Numancia errante». Quería destacar de ese modo, que, en su opinión, el destino de los exiliados iba a desembocar, inexorablemente, en una realidad yerma, sin fruto alguno.

La Biblioteca Valenciana presenta en este libro algunos de los materiales que custodia en su «Departamento de Exilio Republicano de 1939».

Biblioteca Valenciana
Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA
DIRECCIÓ GENERAL DEL LLIBRE, ARXIVS I BIBLIOTEQUES

«¿Qué es la Ilustración?», se ha preguntado Foucault siguiendo a Kant. Es un determinado modo de relación –una actitud– que tenemos con nuestro propio presente, viene a decir. No cabe duda de que el lema de la Ilustración, *sapere aude!*, especifica una actitud ante el mundo –humano, físico, cultural– en términos de crítica: la interrogación filosófica ante la propia época ha de ser crítica. En esta mirada crítica a la actitud ilustrada está en juego nuestro propio ser histórico.

Se inicia con este primer número de *Laberintos* la aventura de una nueva revista de periodicidad anual, vinculada a la Biblioteca Valenciana, que nace con la voluntad de impulsar los estudios e investigaciones sobre los exilios culturales a lo largo de nuestra historia. Por iniciativa de su actual director, José Luis Villacañas, la Biblioteca Valenciana ha desarrollado en los últimos años una política de recuperación de archivos y bibliotecas particulares de algunos exiliados republicanos valencianos, un hecho que nos parece de estricta justicia constatar.

No és això, companys, no és això

Amb el títol ferraterià de *Les paraules i els dies*, Vicent Alonso aplega el bo i millor de la seua producció periodística dels darrers catorze anys. Un llibre estructurat en dues parts en funció de les preocupacions de l'autor: la literatura («Les paraules») i l'actualitat política valenciana («Els dies»).

Vicent Alonso ha conjugat el rigor i la passió per la literatura amb el compromís cívic. Poca broma,

si pensem en la mansalva de professors universitaris que no es mouen políticament –de tan bé com estan a la torre d’ivori–, i si ho han fet han anat en la direcció equivocada (el cas dels professors que continuen adscrits a l’AVL és el més flagrant). *Les paraules i els dies* és un exponent valedor del contracte que Vicent Alonso ha establert amb la literatura i el país. Abans d’entrar en matèria, cal dir que els articles seleccionats han estat publicats a *El Temps* i *l’Avui*, (l’únic setmanari i diari, respectivament, amb una concepció íntegra del país), *Caràcters*, *Daina*, *Serra d’Or*, *Revista de Catalunya*, *El Mono Gráfico*, *Papers* i *Levante-EMV*.

La primera part, «Les paraules», està dedicada a la crítica literària. Vicent Alonso ha insistit moltes vegades en la manca d’una crítica literària mínimament seriosa al nostre país. Aquesta crítica no ha estat, cal dir-ho, una *boutade* de l’autor, ja que ha mirat de pal·liar aquesta mancança amb dos projectes sublims: les revistes *Daina*, desapareguda, i *Caràcters*, una de les millors revistes de llibres que tenim a hores d’ara. Per la palestra crítica d’aquesta primera part passen Joan Fuster, André Schiffrin,

LES PARAULES I ELS DIES
VICENT ALONSO
COL·LECCIÓ «TEXTURES», 8
242 PÀGINES
EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Claudio Magris, Quim Monzó, Valentí Puig, Pere Gimferrer, Paul Celan, Anna Akhmàtova, Josep

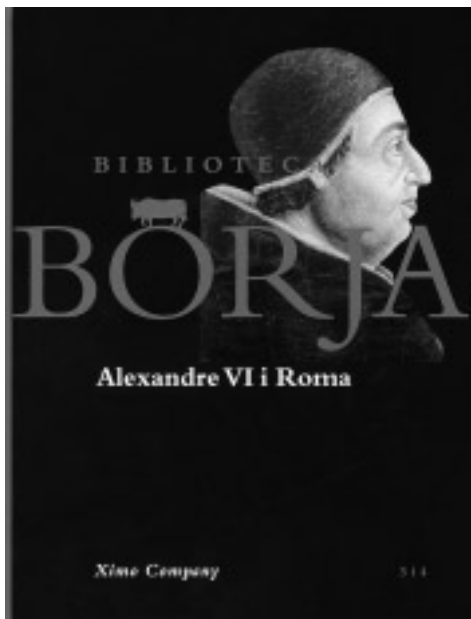
Palàcios, Joan Francesc Mira, Marc Granell, Josep Piera, Ignasi Mora, Josep Palomero... Com veieu, es tracta d’una tria que en cap moment ha tingut en consideració el criteri nefast de l’adscripció administrativa dels autors. Perquè, com saben en tot país mínimament civilitzat, en qüestió de llibres aquestes distincions provincianes l’únic que fan és emporbrir les dimensions i la riquesa d’una literatura veritablement nacional.

La segona part, «Els dies», com hem dit adés, aplega articles la temàtica dels quals és cívica. Això permet Vicent Alonso de posar en solfa algunes de les mediocritats de la política cultural que s’ha anat aplicant els darrers anys al País Valencià. Perquè en feu només un tast, citarem dos exemples. Sobre l’IIFV diu que continua sent «l’organisme universitari que ha de defensar per damunt de tot la unitat de la llengua catalana». I del món editorial valencià no s’està d’asseverar que únicament «s’enfortirà si comprèn i desenvolupa les estratègies comercials necessàries per a tenir presència en el mercat que li és propi i que és, òbviament, el de les terres que parlen la mateixa llengua». Qui no vulga pols, que no vaja a l’era.

Juli Capilla

Art, Roma & Borja

El bou roig heràldic dels Borja pastura per Roma gràcies al mecenatge del papa Alexandre VI. Tres i Quatre ha triat aquest símbol per a l'ambiciós projecte editorial borgià que el llibre enceta, projecte dirigit per Batllori i coordinat pel mateix Company.

ALEXANDRE VI I ROMA. LES EMPRESES ARTÍSTIQUES
DE RODERIC DE BORJA A ITÀLIA

XIMO COMPANYY

PRESENTACIÓ DE MIQUEL BATLLORI

PRÒLEG DE F.V. GARÍN LLOMBART

COL·LECCIÓ «BIBLIOTECA BORJA», I

504 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

Tard, però benvingut siga. Si fórem alemanys o francesos, o italians, aquest llibre l'haguera publicat, fa més d'un segle, alguna institució. Però no ha estat fins fa uns pocs anys, i gràcies a iniciatives privades –Miquel Batllori, Eliseu Climent–, que s'ha començat a descórrer l'estúpid vel del tòpic negatiu sobre els Borja. I aquest tòpic no és sinó ignorància de la pròpia història, amb les seues misèries i grandeses, que de tot hi ha. Comencem, ara, a normalitzar la nostra cultura.

Company, historiador de l'art, ens lliura no pas un catàleg, sinó un seguiment biogràfic, en tres etapes, de l'actiu itinerari artístic romà de Roderic de Borja (Xàtiva, 1431-Roma, 1503): «un petit homenatge, en clau socioartística, a les conviccions humanes d'un personatge absolutament singular i irrepetible».

En primer lloc (infància a Xàtiva i joventut a la vital València del s. xv), la configuració del gust personal del fu-

tur papa, gust que els italians batejaren com a *gaiò* (viu, brillant, alegre, festiu): amor a l'exuberància, a l'exhibició de poder i de riquesa, al color, a la festa; *troppo oro, troppo vivo, troppo azzurro...* és el que n'opinen els seus contemporanis romans, impregnats de classicisme. Tot plegat, inscrit en unes coordenades culturals a cavall entre el gòtic medieval i allò que anomenem Renaixement.

Segueix l'actuació romana del jovesim Roderic de Borja, des del 1456, com a decidit mecenes eclesiàstic, d'acord amb els seus càrrecs de secretari de la Seu Apostòlica, cardenal, vicecanceller de la cúria papal i nebot del primer papa Borja, Calixt III –Alfons de Borja (1378-1458)–. Un cardenal poderós que enlluerna una Roma, la de la segona meitat del *quattrocento*, que comença a desvetllar-se del daltabaix del cisma i del període d'Avinyó: erecció del palau Borja de Roma (Cancelleria Vecchia), intervencions en diverses esglésies, restauració de les fortificacions al voltant de Roma, diversos conjunts escultòrics, etc.

Finalment, des del 1492 –encimbellament de la família– onze anys com a papa Alexandre VI, un papa que s'adhereix plenament, quant al mecenatge oficial –no tant en el personal, més

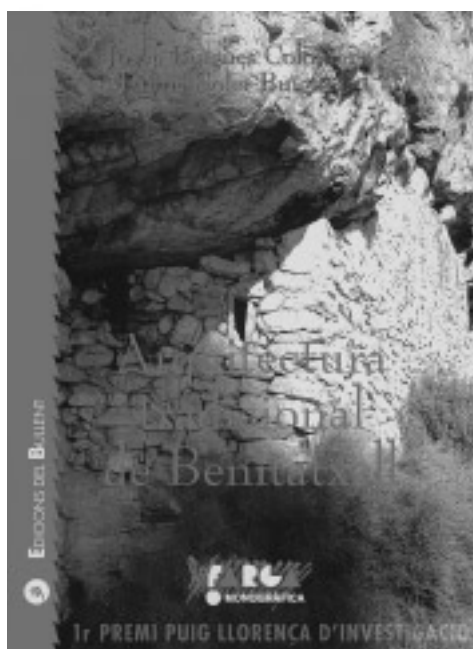
gaiò– al programa classicista. Protecció benèvola a humanistes, músics, artistes; excavacions arqueològiques, renovació de la Universitat de Roma (La Sapienza) i nombroses construccions i intervencions que cobreixen Roma amb la imatge del bou Borja: esglésies, hospitals, fortificacions (Castel Sant'Angelo), portes, ponts, urbanisme (Via Alexandrina), places, fonts, l'orgue de sant Pere... i l'esplèndid cicle pictòric de l'apartament Borja al Vaticà, obra de Pinturicchio, l'anàlisi del qual ocupa la darrera part del llibre.

Contra Alexandre VI s'ha escrit molt, i amb molta bilis. Tanmateix fou –és la tesi de Company–, com a mecenes de les arts, un papa adequat, típic dels temps del Renaixement. La ciutat eterna hauria d'estar-li més agraïda.

Albert Toldrà

Un inventari de patrimoni rural a la Marina

L'abundant patrimoni arquitectònic rural valencià viu a hores d'ara una situació d'extremada vulnerabilitat. Molt deteriorat arran del seu abandonament i escassament protegit, només la seua revalorització mitjançant treballs com aquest pot assegurar-ne una mínima pervivència.

ARQUITECTURA TRADICIONAL DE BENITAXELL

JOSEP BUÏGUES COLOMER I JAUME SOLER BUÏGUES

PRIMER PREMI PUIG LLORENÇA D'INVESTIGACIÓ

COL·LECCIÓ «LA FARGA», 10

138 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, 2002

I, afortunadament, aquesta mena de treballs comencen a ser abundants en els darrers temps, esperonats, potser, per la magnífica obra totalitzadora de Miguel del Rey i el seu grup d'estudi PAISAR, *Arquitectura rural valenciana* (València: Conselleria de Cultura. Educació i Ciència, 1998).

El que ens ocupa, premiat amb el Primer Premi Puig Llorença d'Investigació –que convocaven l'associació cultural homònima i l'Ajuntament de Poble Nou de Benitatxell– consisteix en un acuradíssim inventari de totes les edificacions tradicionals d'aquest petit poble de la Marina: en primer lloc, les construccions rurals destinades a habitació temporal com les coves i balms dels penyasegats –utilitzades per pescadors, llauradors i contrabandistes, «si no és que els mateixos propietaris practicaven els tres oficis», com oportunament puntualitzen els autors– o els paradors per al cultiu de la vinya i els casups i corrals de muntanya; en segon lloc, les casetes emprades en diverses activitats agropecuàries i, amb elles, el que ha esdevingut la construcció emblemàtica i identificadora del paisatge comarcal: el riurau destinat a l'elaboració de la pansa; en tercer lloc, les nombrosíssimes estructures dedicades a la captació d'aigua –cisternes, aljubs, sé-

nies– en un territori on aquesta és un bé escàs; i, finalment, les edificacions aïllades amb finalitat industrial –teuleries i molins de vent–. Tot, magníficament il·lustrat amb nombroses fotografies i dibuixos a color i minuciosament descrit –tipologia, usos, tècniques constructives– amb un llenguatge tècnic acurat, fet que delata la idoneïtat de la formació dels seus autors: un arquitecte tècnic i un filòleg.

Cal advertir, però, que bona part del patrimoni que s'hi inventaria es troba seriosament amenaçat pel creixement urbanístic i per la pressió turística que, si a la resta de la Marina ha assolit unes proporcions desmesurades, a Benitatxell ha estat especialment devastador amb vora el quaranta per cent del territori construït i una tercera part del terme en mans d'una única empresa constructora. Fóra desitjable que l'esforç investigador i divulgador de Buïgues i Soler –no ho oblidem, premiat pel consistori local– tinguera alguna conseqüència més enllà del merescut guardó i hom iniciara els tràmits per protegir, almenys, els edificis més representatius o més interessants des del punt de vista etnogràfic o arquitectònic, davall l'empar de la flamant nova Llei del Patrimoni Valencià.

Josep Vicent Frechina

Sense antifaç i amb punts de sutura

Pedro Porcel ha refet la *Historia del tebeo valenciano*, una col·lecció de fascicles editada pel diari Levante ara fa deu anys, per convertir-la en aquest llibre de format i contingut realment impagables. Ja ha rebut els premis Romano Calisi 2001 i Yellow Kid 2002.

CLÁSICOS EN JAUJA. LA HISTORIA DEL TEBEO VALENCIANO

PEDRO PORCEL

COL·LECCIÓ «PAPERS GRISOS»

492 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2002

El primer capítol de l'obra, dedicat als antecedents dels còmics valencians, esmenta un parell de publicacions satíriques del principi del segle XX que apareixen també en dos llibres que he llegit no fa gaire: *La Traca* –a les *Històries marginals* de Lozano– i *La Chala* –a l'últim número de la col·lecció «Tàndem de la Memòria», dedicat a l'historiador i poeta Santiago Bru i Vidal–. Dic això perquè la presència d'aquest tipus de papers al llarg de la història valenciana és tan gran que un llibre com *Clásicos en Jauja* –imprescindible per als qui vulguen saber alguna cosa del tema– ha tardat massa a publicar-se: jo el voldria haver llegit molt abans! I el millor de tot és que no es tracta només d'un document exhaustiu –que també–, ni es queda tampoc en la simple evocació nostàlgica, sinó que l'autor va molt més enllà de tot això i hi aporta uns criteris propis més que argumentats. D'aquesta manera, el suplement de premsa re-

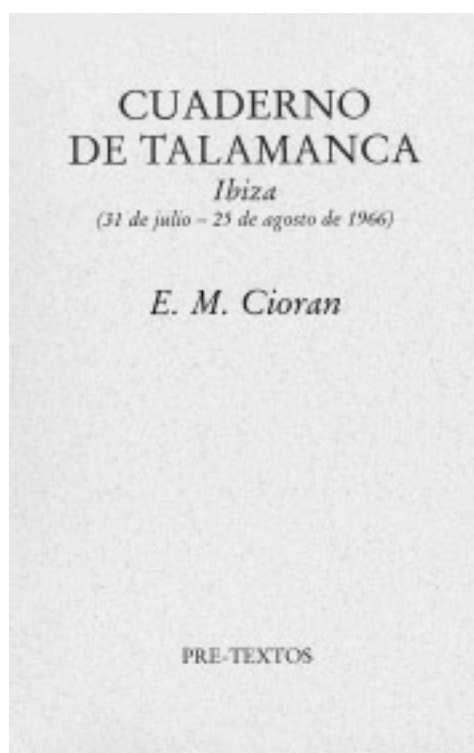
publicà *Los Chicos* és definit com a «primero de los tebeos valencianos y un digno producto de su época», «hecho con cariño y respeto a la inteligencia del lector infantil», mentre que el principal personatge d'aquest suplement, Colilla –de Juan Pérez del Mu-ro–, és comparat amb clàssics universals com el *Felix The Cat* de Sullivan. L'autor tampoc s'està de dir que la col·lecció de *Roberto Alcázar y Pedrín* –creada en part per Eduardo Vañó, un senyor de Bocairent– va ser «una obra en todos los sentidos irrepetible». I tant! A més, la prosa de Porcel és francament divertida i llegidora: he hagut de tancar diverses vegades el llibre perquè no podia parar de riure. També són constants les referències a la censura franquista i a la propaganda del règim –amb nombrosos exemples d'imatges retocades–, i la sensació que queda al capdavall és que hi havia un gran nombre de creadors –tan esplèndids com esplèndidament maltractats– en les dues vessants bàsiques que s'hi distingien: la «d'aventures» (*El Guerrero del Antifaz* de Manuel Gago o *Pequeño Pantera Negra* dels germans Quesada... títols que associa més aviat amb Alex Raymond i amb els *comic-books* nord-americans) i la «d'humor» (el *Pumby* de Sanchis, els còmics més habituals de Karpa, Palop o Nin...

que considera més pròxims a tradicions com la de Disney i els *funny animals*). Que els millors dibuixants valencians actuals estiguen treballant per a l'estranger no diu gaire a favor d'aquestes ja difuntes empreses valencianes que sovint feien malviure els qui les sustentaven... i que no van saber adaptar-se als temps, com palesen les frustrades *Nuevas Aventuras del Guerrero del Antifaz* o la «jubilació daurada» de *Pumby* en publicacions gairebé exclusivament institucionals. Al principi dels vuitanta, quan van desaparèixer del tot aquestes empreses i jo no alçava tres pams de terra, vaig haver d'anar diverses vegades a una clínica de Gandia perquè em posaren punts de sutura a l'orella dreta. Mon pare em solia comprar còmics de *Pumby* i reedicions d'*El Guerrero del Antifaz* en un quiosc proper, per llegir a la sala d'espera, i la veritat és que ajudaven a l'hora d'empassar-me tot el que m'havia d'empassar... Com ha fet aquest llibre ara mateix.

Felip Tobar

Un quadern inèdit de Cioran

Té Cioran 55 anys quan l'estiu de 1966, del 31 de juliol al 25 d'agost, fa una estada al poblet eivissenc de Talamanca. El *Cuaderno de Talamanca*, títol que els editors han donat a aquest dietari, aplega cent tretze fragments datats al llarg de catorze dies.

CUADERNO DE TALAMANCA

E.M. CIORAN

TEXT SELECCIONAT I PRESENTAT PER
VERENA VON DER HEYDEN-RYNSCH

TRADUCCIÓ I PRÒLEG DE MANUEL ARRANZ

66 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

L'escriptura de dietaris ocupa un lloc preminent en l'obra de Cioran, tal volta perquè aquest gènere es revela idoni per a un autor que construeix l'edifici de la seua prosa i el seu pensament literalment a pols, escandallant implacablement en els abismes de la pròpia vivència. La brevetat i el fragmentarisme, que alguns relacionen amb la manca de sistema amb la vana pretensió de convertir aquesta qualitat en una desqualificació, són sempre en l'autor romanès sinònim de profunda densitat. Aquest nou quadern és, doncs, Cioran en estat pur, interès que s'incrementa per la condició d'inèdits d'aquests papers, que no havien aparegut ni en els *Cahiers* (1957-1972) complets de l'editorial Gallimard del 1995, preparats per la seua companya Simonne Boué, ni en l'antologia espanyola de *Cuadernos* pòstums publicada per Tusquets l'any 1997 i deguts a Verena von der Heyden-Rynsch, amiga de l'autor i traductora

de la seua obra a l'alemany. Amb tot, moltes de les anotacions de Talamanca són reproduïdes més o menys fidelment en d'altres moments dels *cahiers* en una prova més de la compacta unitat que presenta, sota l'aparença de la dispersió, l'obra de Cioran.

Tot i que els editors d'aquest nou *Cuaderno* s'entesten a remarcar la constant preocupació de l'autor pel tema espanyol, per altra banda evident, la veritat és que el lector no hi trobarà res que ho pugua testimoniar, com no siga algunes reflexions sobre el clima mediterrani, uns apunts sobre el paisatge de l'illa, al·lusions a un «sol universal» que de vegades s'estima tant com d'altres es detesta i un parell d'observacions sobre Borges, autor tan poc «espanyol». La insistència en la vinculació de Cioran amb allò espanyol, des dels místics, passant per autors com Unamuno o María Zambrano, fins la presència de l'element religiós o la consciència del fracàs i la decadència, té ací tota l'aparença de la recurrència a un tòpic per justificar la traducció d'un gran clàssic del segle XX que ja no necessita justificacions de cap mena. D'altra banda, poc devia trobar Cioran l'any 1966 els rastres espanyols en l'illa d'Eivissa, on el turisme de masses ja hi deixa sentir els seus efectes, com comenta en l'única nota dedicada a l'ele-

ment indígena: «El silencio ha desaparecido de la isla: noche y día se escucha el estrépito de los aviones que la cruzan de parte a parte, éste es el precio que los indígenas pagan por el privilegio de poder comer hasta hartarse. Los estragos de la “civilización” son tan evidentes que da vergüenza seguir señalándolos». Els cent tretze fragments, el més extens dels quals a penes si conté trenta línies, ens mostren per altra banda el Cioran de sempre, destil·lador d'aforismes precisos i preciosos («Escuchar el viento dispensa de la poesía, es poesía»), amb subtils i il·luminadores notes de lectura, en lluita titànica contra l'angoixa i l'insomni. Un llibre que es llig en un sospir però els efectes secundaris del qual són inesborrables, com sempre passa amb la bona poesia.

Manel Rodríguez-Castelló

El dolor d'una llengua perseguida, arraconada, prohibida i que finalment es vol normalitzar

Dolor de llengua és el fruit de més de trenta anys de treball. Obra de difícil catalogació, no és exactament un llibre de sociolingüística però tot ell n'està ple de referències: conflicte, substitució, minorització, prejudicis... Entre la psicologia social, la psicobiologia, i la sociolingüística.

DOLOR DE LLENGUA

ENRIC LARREULA

COL·LECCIÓ «LA UNITAT», 180

408 PÀGINES

EDICIONS TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

Dolor de llengua s'inscriu en la part més psicològica de la sociolingüística, la que toca a les actituds i als prejudicis. Com el mateix Larreula el defineix: «Aquest estudi, doncs, és una aproximació a un fet que, tot i ser molt comú en la nostra societat, encara és poc estudiat i analitzat: com es pateix per una llengua que reula i per què es pateix...».

L'àmbit en què s'inscriu l'estudi són tots els països de parla catalana. El punt de vista és sincer, arriscat i apassionat i l'autor no defuig l'anàlisi de cap situació, per més incòmoda i dolorosa que siga. No es proposa la defensa del «dolor de llengua catalana» ni trobar el remei d'aquest dolor sinó, més aviat pretén observar la substitució de la llengua pròpia i detectar psicològicament el dolor que causa en les persones, explicar les causes d'aquest dolor i recollir-ne els símptomes.

Enric Larreula (Barcelona 1941). Obrer, dibuixant, venedor de llibres, ensenyant,

escriptor... Als 35 estudia filologia catalana. Professor de la facultat de ciències de l'educació (Autònoma de Barcelona). Amb una única preocupació constant: la llengua catalana. Larreula es defineix com un ecologista de la llengua, no com un gramàtic ni un lingüista. Autor de més d'un centenar d'obres: de pedagogia, narrativa breu, novel·la, narrativa infantil i juvenil, poesia, assaig, teatre i traduccions. Ha obtingut entre altres premis: Víctor Català de conte i narració de 1967, Xarxa d'assaig de 1983, Serra d'Or de literatura infantil de 1984, Pere IV d'Humor i Sàtira de 1990 i de 2000, Baldiri Reixach de 1979 en pedagogia i Jaume I de 2002. La seua obra ha estat traduïda a alemany, anglès, basc, danès, espanyol, finès, francès, gal·laicoportuguès, italià, japonès i suec. Larreula ha entrevistat durant 32 anys uns 40 informants i ha fet servir una quantitat ingent de bibliografia i premsa diària per tal de mostrar-nos un aspecte viu però amagat del conflicte lingüístic que vivim els catalanoparlants, uns conscientment i d'altres no: un dolor que sovint amaguem o mentim perquè ens és insuportable, angixant... o dissimula prejudicis encara més profunds.

El llibre dedica una importantíssima part a tots aquells que conscientment lluiten

per conservar, usar i difondre la llengua catalana i la quantitat de dolor que aquesta activitat, així com les reaccions subsegüents, produeix en les persones. Llibre d'obligada lectura per als professionals de l'ensenyament de la llengua, pedagogs i tècnics en normalització lingüística, així com per totes les persones conscienciades i interessades en el problema de la normalització de la llengua catalana.

Francesc Collado

Història i evolució de les festes de l'Alcúdia

Un recorregut per la història de la societat, l'economia, la cultura i la vida quotidiana de l'Alcúdia que pren com a fil conductor les festes -fites que amollonen, com cap altres, el cycle vital de qualsevol població i la comunitat humana que hi conviu.

*EL REBOST DE LA MEMÒRIA.
FESTES MAJORS DE L'ALCÚDIA 2002*

SANTI VALLÉS

263 PÀGINES

AJUNTAMENT DE L'ALCÚDIA, L'ALCÚDIA, 2002

Ja fa temps que els sociòlegs de la modernitat avançada subratllen que la necessitat de construir, restaurar o defensar identitats col·lectives és una de les respostes amb què les societats actuals miren de combatre el desarrelament i el desfici que provoca la globalització i la consegüent homogeneïtzació dels referents culturals. El prestigiós sociòleg alemany Ulrich Beck ha encunyat recentment, fins i tot, un terme *ad hoc* que comença a fer fortuna: el «cosmopolitisme amb presa de terra», únic capteniment vàlid, en la seua opinió, per fer front amb èxit als reptes de la contemporaneïtat.

I és en la línia suara descrita —«tenim, a la vegada, ales i arrels»— on cal inscriure aquesta intensa i apassionada recerca en «el rebost de la memòria» al·ludint que la corporació municipal edita sense escatimar-hi mitjans en una clara aposta identitària que Francesc Signes, alcalde de la població, té bona cura d'emfasitzar en el preàmbul: l'Alcúdia és «un poble que sap assumir el canvi històric i, alhora, reflectir-se en la seua història; el poble que vol integrar i cohesionar, sempre per damunt d'entrebancs i conjuntures».

L'obra s'estructura en set capítols organitzats cronològicament des de les primeres referències documentals a les pràctiques festives locals, que es

remunten a les acaballes del segle XVIII, fins els preparatius per celebrar el 750é aniversari de l'atorgament de la Carta Pobla a les primeries del segle XIX. Més de dos-cents anys d'història de l'Alcúdia, doncs, vistos a través del seu reflex en el mirall festiu. Per això les fonts emprades per l'autor no podien ser altres que els testimonis orals dels seus paisans i, sobretot, els llibrets de festes conservats —pràcticament tots des del 1940 ençà— dels quals fa un exhaustiu buidat. Programes d'actes, publicitats i col·laboracions literàries són així examinats i interpretats detalladament per extreure'n una valuosa documentació dels hàbits quotidians, del sistema de valors, de les pràctiques econòmiques, de les relacions socials, de l'evolució de les modes estètiques, etc., en la història recent d'aquest poble de la Ribera.

Es tracta, com a hores d'ara ja haurà pogut col·legir el lector, d'un llibre concebut des de l'Alcúdia i per a l'Alcúdia per bé que, atesa la qualitat de contingut i continent —dues-centes cinquanta pàgines de gran format, magníficament il·lustrades i amb una elegant maquetació obra de l'estudi de Paco Bascuñán—, no ens podem estar de recomanar-lo a tots els interessats en la cultura popular valenciana.

Josep Vicent Frechina

Euram, les traces d'una nova Europa

La configuració de l'espai europeu de relacions, sobretot econòmiques, ha motivat el professor Boira a llençar aquesta proposta de nou espai de relacions d'aquesta banda de la Mediterrània. No debades l'eix mediterrani és un dels més potents corredors econòmics d'Europa.

EURAM 2010. LA VIA EUROPEA
JOSEP VICENT BOIRA MAIQUES
XXXI PREMI OCTUBRE D'ASSAIG
196 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

D'ençà principis del segle xx l'espai europeu s'ha anat redefinint i configurant en funció d'un seguit d'interessos que a hores d'ara venen determinats per qüestions de caràcter econòmic. El naixement de la nova Europa, encara en una fase de creació, n'és una de les primeres conseqüències d'aquestes formulacions teòriques que preocuparen geògrafs, polítics i economistes notables a principis de segle. La nova Europa ha suposat la configuració de nous espais d'intercanvi i de relació, així com de la consolidació d'altres que ja existien de forma latent. Dins d'aquest context, i reprent les idees d'entre altres teòrics com ara Romà Perpinyà Grau, Ignasi Villalonga, Lluís Ninyoles, Joan Fuster o Ernest Lluch, Boira llençà la idea de la creació d'un espai que anomenaria Euram i que es composaria pels territoris del País Valencià, Catalunya, Balears amb prolongacions cap a Andorra, la Catalunya Nord i també cap Aragó

i el Llenguadoc. Boira, com ell mateix reconeixia en una entrevista recent a *El Punt*, ha volgut fer una proposta operativa allunyada de criteris de caràcter polític i centrat quasi de manera exclusiva en temes com les infraestructures o les relacions comercials.

L'euroregió de Boira és interessant en la mesura que proposa un model de cooperació que no negue la competència i suposa un formulació interessant en termes de futur, però que ha de ser percebuda necessàriament com a «la resposta a una necessitat» i que a la força hauria de superar els prejudicis d'aquells que encara es guien amb models geopolítics del segle passat a l'hora d'afrontar la incorporació al nou espai europeu. Un exercici que a la força, i en el cas concret espanyol, hauria d'implicar a mitjan termini un canvi en la mentalitat de l'Estat espanyol pel que fa a l'actual sistema autonòmic.

Boira resulta reeixit quan detecta els problemes, sobretot aquells d'índole domèstica, a l'hora d'abordar la creació d'aquest Euram. Catalans i valencians, el nucli dur d'aquest espai, s'en-testen sovint a no veure la necessitat de l'Euram i que potser, segons Boira, no s'adonen de quins són els seus interessos en aquesta qüestió. Els valencians segons l'autor han confós les fronteres

polítiques amb les econòmiques i els catalans s'han equivocat amb la seua estratègia unilateral, amb la seua ceguesa davant de l'existència d'una àrea d'interés comú més avall de l'Ebre.

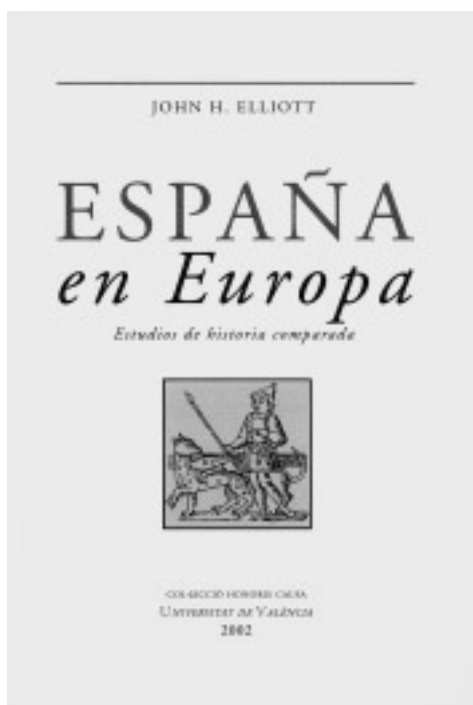
L'assaig toca de passada alguns temes de rabiosa actualitat com el transvasament de l'aigua de l'Ebre i aprofundeix en aspectes com el de les infraestructures viàries.

Josep Vicent Boira Maiques (València, 1963) és una de les veus més autoritzades sobre temes tocants a la ciutat de València. Doctor en Geografia per la Universitat de València, on exerceix de professor, ha publicat un gran nombre d'estudis i és un conferenciant reconegut. Entre els seus llibres cal destacar *La ciudad de Valencia y su imagen pública* (1992) o *La València Marítima* (2000). Boira, a més, dirigeix en l'actualitat la Càtedra Ignasi Villalonga.

Francesc Viadel

El arte de conectar y comparar la historia

John H. Elliott (Reading, 1930) es uno de los hispanistas más destacados, autor de *La revolta dels catalans*, *El Conde-Duque de Olivares*, o *España Imperial*. Con ocasión de su investidura como Doctor Honoris Causa, la Universitat de València publica este volumen con una selección de sus artículos.

ESPAÑA EN EUROPA.
ESTUDIOS DE HISTORIA COMPARADA

JOHN H. ELLIOTT

COL·LECCIÓ «HONORIS CAUSA», 19

288 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2002

Para los conocedores del insigne hispanista John H. Elliott este es libro es un premio que recoge la *lectio* pronunciada con motivo de su nombramiento como Doctor Honoris Causa por la Universitat de València, su exhaustiva bibliografía y una selección de textos –algunos traducidos por primera vez al español–, recopilados bajo epígrafes que aluden a Europa, a España y a América, recogidos por el doctor Rafael Benítez Sánchez-Blanco. Junto con la publicación el mismo año de *John Elliot. El oficio de historiador* por la editorial irlandesa Milenio, *España en Europa* constituye otro de los merecidos homenajes que, sin duda, ha ganado este estudioso del mundo hispánico. Con todo, el carácter de los artículos pretende ilustrar los dos aspectos básicos de su quehacer historiográfico: el interés por «el método comparativo y el afán por mostrar que la historia de España está afectada por fenómenos comunes a los experimenta-

dos por potros países de Europa», según el profesor Benítez, autor de la *laudatio* que abre este interesante libro.

En su *lectio*, tras evocar las figuras de Reglà y de Vicens Vives, el profesor Elliot marca el camino de lo que debe ser el reto para los historiadores: «combinar la narración y el análisis sin modificar el flujo de la narrativa o la secuencia cronológica de los hechos». A esto hay que añadir, además, una voluntad de romper con el localismo, de modo que la tarea del historiador sea la de conectar y comparar, y nunca la de fragmentar, con el fin de no caer en la atomización de la historia.

Los tres primeros artículos de John H. Elliot estudian el estado de la Europa del XVII: «Una Europa de monarquías compuestas» ofrece un panorama de cómo las diversas monarquías se las ingeniaron para imponer un sistema centralista; «Los ministros privados como fenómeno europeo» recalca en el papel de los «validos» y expone los casos de personajes de gran influencia en este sentido, como Richelieu y Olivares, e incide en cómo estos se ganaron sus apoyos —siguiendo a Cicerón, a Séneca y sobre todo a Justo Lipsio— gracias a la distribución de cargos entre sus amigos y familiares; y «La sociedad cortesana en la Europa del siglo XVII: Madrid, Bruselas, Londres» analiza las figuras de Rubens, Van Dick y Velázquez.

Los tres capítulos siguientes se centran en España: «El Conde-Duque de Olivares y la herencia de Felipe II» establece una comparación de las políticas de los tres felipes; «Revueltas en la Monarquía Española» presenta los diferentes movimientos de insurrección que conmovieron la monarquía y el gobierno central; y «Una sociedad no revolucionaria: Castilla en la década de 1640» compara la crisis de los años cuarenta con lo acaecido en Francia e Inglaterra y que supuso para España «medio siglo de estancamiento e inercia que contrastaba fuertemente con el dinamismo» de los otros países.

Además también se ofrecen una selección de artículos basados en la expansión americana de la corona española en «América y el problema de la decadencia española» y en «Inglaterra y España en América: colonizadores y colonizados» —investigación en la que todavía está inmerso el profesor Elliot.

Por último, el libro se cierra con «La historia comparada», donde sienta las bases de su método —al que él llama «arte»—, cuyos fundamentos enraízan en el cotejo y la conexión de períodos y ámbitos geográficos buscando similitudes y diferencias con el fin de establecer una visión globalizadora de la historia.

Pasqual Mas

La llarga empremta de la tradició

Amb l'objectiu de determinar els elements que fan del cinema espanyol alguna cosa diferent i identificable, aquesta publicació analitza algunes de les pel·lícules i directors més interessants, i de vegades, poc coneguts de la nostra cinematografia.

HISTORIAS DE ESPAÑA. DE QUÉ HABLAMOS
CUANDO HABLAMOS DE CINE ESPAÑOL

SANTOS ZUNZUNEGUI DIEZ
COL·LECCIÓ «TEXTOS», 22

193 PÀGINES

INSTITUT DE CINEMATOGRAFIA RICARDO MUÑOZ SUAY,
VALÈNCIA, 2002

Per a la historiografia tradicional, qual-sevol història del cinema ha significat una successió cronològica de pel·lícules, directors o gèneres cinematogràfics, sense aprofundir en les condicions socials, polítiques i econòmiques en què les pel·lícules es realitzaven. Des de fa alguns anys, però, aquest model ha estat posat en qüestió. La major part d'estudiosos han vist que aquests dos nivells són inseparables. I no són pocs els que, prenent el concepte de “deconstructivisme” de Jacques Derrida, consideren que una cinematografia es forma de diverses històries, la unió de les quals dóna sentit al conjunt.

A mig camí entre aquestes dues tendències es troba Santos Zunzunegui, que amb aquest treball, estructurat a partir d'una sèrie d'articles, o d'històries, pretén mostrar l'especificitat del cinema espanyol. Unes anàlisis que abracen des del documental *Sierra de Teruel* d'André Malraux, fins a l'obra de directors

reconeguts com Víctor Erice o Pedro Almodóvar, passant per directors incompressos com Manuel Mur Oti o experimentals com Pere Portabella.

A pesar de la divergència aparent entre ells, per a l'autor tots comparteixen l'especificitat de què parlàvem adés. Unes formes estètiques a través de les quals, segons les seues paraules, “s’ha expressat històricament la comunitat espanyola”, i que les trobem a la sarsuela, el sainet, l’humor negre o l’esperpent. I és que per a l'autor, el cinema espanyol més creatiu i interessant és aquell que transforma, estilitza i revitalitza aquestes tradicions culturals.

Aquest plantejament estètic ens deixa un regust agredolç, ja que si bé reconeixem l’anàlisi fílmica brillant de Zunzunegui, divergim d’algunes implicacions polítiques que se’n deriven. En primer lloc, al llibre es desprén que la nació espanyola es remunta en el temps i que els espanyols tenen uns trets culturals específics que els acompanyen al llarg de la història. Això, en la teoria de les nacions s’anomena “perennialisme”, i ha estat amplament superat per la historiografia moderna, sobretot, però també per alguns teòrics postmoderns, que s’han posat d’acord en què les nacions, com les entenem avui en dia, són construccions de la modernitat. A més,

caldria veure si, precisament, aquesta insistència d’una part del cinema espanyol no li ha fet més mal que bé, sobretot a l’hora d’enfrontar-se davant d’una societat que no és culturalment homogènia, tant pels estrangers que arriben de fora, com per les nacionalitats minoritàries que hi ha dins.

D’altra banda no s’aprofundeix en el vessant polític del cinema d’alguns autors. Posem per cas, el de Pedro Almodóvar, considerat el paradigma de la transgressió al cinema espanyol. Una transgressió, però, que esdevé conservadora en tant que els personatges de les seues pel·lícules no mantenen un diàleg crític amb la tradició cultural en què s’inspiren. De manera que els seus comportaments, *a priori* subversius, no sobrepassen el terreny de l’estètica, es converteixen en inofensius, per a ser finalment reconduïts dins la convenció social. Una llàstima.

Àlvar Peris

El millor i més bonic llibre de cuina valenciana per a regalar

El lector trobarà les típiques receptes de plats i recaptés valencians, la nostra cuina més moderna i també la tradicional. Però també història, llegenda, anècdota, consideracions iròniques, exaltacions patriòtiques, mirada crítica, humor sarcàstic, cites literàries, etc.

LA NOSTRA CUINA

EMILI PIERA I FRANCESC JARQUE

COL·LECCIÓ «MONOGRAFIES»

128 PÀGINES

EDITORIAL BROMERA, ALZIRA, 2002

En la col·lecció «Monografies» estem acostumats a trobar-nos amb els llibres més bonics i complets per a regalar a les amistats i coneguts en festes i celebracions. Llibres de gran format a tot color i abundat aparat gràfic. Dedicats a València, Gandia, Sant Vicent Ferrer, els Borja, Jaume I o Ausiàs March. Ara Bromera ens en presenta un dedicat a la nostra cuina: distribuït en nou capítols, amb un centenar de receptes valencianes pràctiques. Il·lustrat amb 200 fotografies a tot color de Jarque. Enquadernat en cartoné i sobrecoberta plastificada. Hi ha versió en castellà d'Algar editorial.

No és un llibre de fotografia però n'hi ha de molt belles i no és un llibre de receptes, però n'hi ha realment de molt sucoses i interessants. Emili Piera i Francesc Jarque han fet un llibre de cuina que trenca en part els esquemes tradicionals. Emili Piera és periodista, redactor de TVE i guionista de cinema

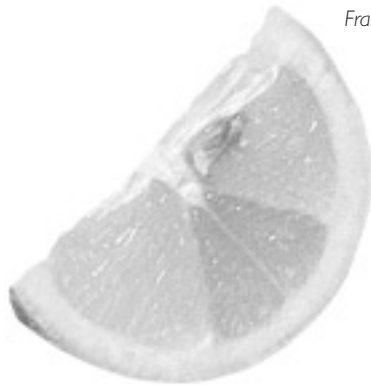
ràdio i televisió, a més de novel·lista, col·laborador en el camp de l'humor i animador de jornades erotòmanes reconegudes de les dues Riberes. Francesc Jarque és un veterà de la fotografia al País Valencià. Reconegut grafista, ha col·laborat en nombrosos projectes editorials com ara *Les observacions de Cabanilles 200 anys després*, i en aquesta mateixa col·lecció *València per a veïns i visitants* i *Gandia, capital de la Safor*.

El llibre és dividit en nou variats capítols, un singular glossari per a comprovar la riquesa lèxica de les varietats dialectals valencianes i un índex de plats i receptes, aquestes situades en la part darrera dels corresponents capítols.

Hi trobem les variadíssimes matèries primeres del mar, l'horta i la muntanya (fruites, verdures, salades, conserves, olis, vins, herbes, bolets, tòfones); pa, entrepans, amanides, escalivades, les salses, els entrants; olles, putxeros i potatges, borreta, giraboix, caragolades... per a menjar amb cullera; els arrossos (cassola i paella, caldosos, secs i melosos, de carn peix, moderns i antics, amb fesols i naps i la fideuà); el peix i el marisc (polpets, sèpies, tellines, allipebre, espardenyà, clòtxines, llagostins i gambes, suquets i calderes i l'escabetx), la carn (porc i xarcuteria, corder i ve-

della, conills, gallines i animals menuts; els millors cuiners valencians (distingits, innovadors i exòtics, els precursors històrics i contemporanis); el vi (les zones, el passat, la construcció vinícola, cocteleria i destil·lats); les llepolies i gelats (dolços de tot l'any, el calendari de la rebosteria, el torró, la xufa i l'orxata, l'arnadí les almoixavenes i els flaons, sopà, cremes, la lletada...).

I a la fi de cada capítol, més de 100 receptes que reproduïxen la preparació feta pels restaurants valencians més famosos en cadascun dels plats.

Francesc Collado

Ciencia y conocimiento

El doctor en ciencias físicas Jordi Solbes proporciona al lector no especializado una amplia panorámica de las relaciones que desde tiempos antiguos han mantenido la ciencia con la técnica y ambas con la sociedad en que se encuentran insertas.

LES EMPREMTES DE LA CIÈNCIA

JORDI SOLBES

COL·LECCIÓ «ESPIRAL»

201 PÀGINES

EDITORIAL GERMANIA, ALZIRA, 2002

Nos encontramos ante una útil introducción a las relaciones de la ciencia con la tecnología y con la sociedad, pero también con el medio natural. A esta vasta, casi ingente tarea sólo atendiendo al área tratada, se ha aplicado Jordi Solbes con meritorio ánimo. Solbes es doctor en ciencias físicas y docente de física y química, así como investigador en la didáctica de la física; entre las mejores páginas del libro se encuentran precisamente las reflexiones sobre la enseñanza de la ciencia, incluyendo la tan antigua como indeseable separación entre ciencia y cultura, el descenso del número de estudiantes de ciencias en los últimos decenios en Europa y la paradójica tendencia al dogmatismo y al principio de autoridad de la enseñanza de la ciencia.

El libro presenta una estructura diacrónica que en cierto modo lo convierte también una historia de lo que su autor denomina «las relaciones CTS» o

relaciones entre ciencia, tecnología y sociedad: una primera parte dedicada a la historia de la ciencia, una segunda dedicada a la situación contemporánea de la misma y por fin una tercera de intención más prospectiva y valorativa. La primera parte resulta la menos interesante de las tres debido a la profusión de fechas, títulos y nombres que ya pueden encontrarse en enciclopedias generales e historias de la ciencia. En la segunda parte, que expone el alto grado de integración actualmente alcanzado entre ciencia y técnica, en cambio, nos las habemos con diversos apartados temáticos de interés, como el que desacredita la aducida neutralidad de la ciencia, o la que muestra las relaciones entre algunas dictaduras del siglo XX y los científicos del país que gobernaban: detalles del predominio ideológico de Lysenko en la URSS, el intensivo exilio de científicos de la Alemania nazi y sin embargo el mantenimiento de nivel investigador del país gracias a una tradición científico-técnica que se remonta al siglo anterior, o la depuración y postergamiento de los más prestigiosos docentes e investigadores en la España de Franco. En la tercera parte encontramos un aspecto de interés que separa a este libro del modelo del manual: la crítica de los

aspectos antisociales o asociales de la ciencia, así como la tematización y valoración de los mayores problemas prácticos a que nos enfrentamos: el crecimiento de la población, el calentamiento del globo, la deforestación, pero también la creciente desigualdad entre países ricos y pobres y el uso económico de la guerra, vinculados todos ellos a la ciencia y los científicos, tanto en su origen como en sus posibles soluciones: investigación en energías renovables, por ejemplo.

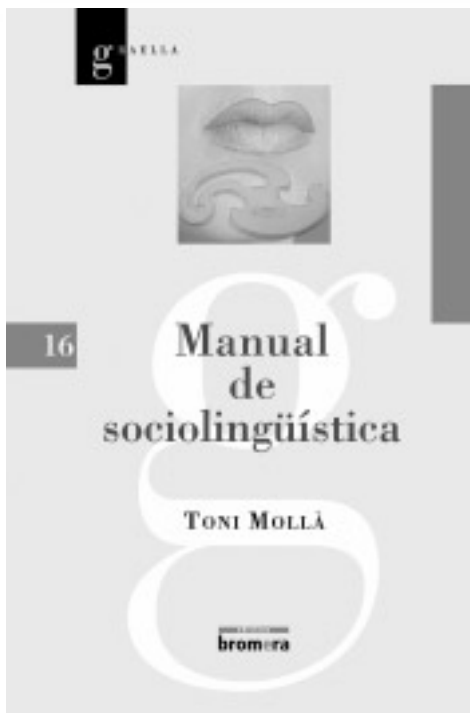
Algunos vulgarismos («nivel cultural») y anglicismos («priorizar») no empecen, por excepcionales, el buen tono expresivo de un libro que puede hacer comprender, tanto a enseñantes como a alumnos, la importancia crucial que tiene para nuestras vidas una correcta comprensión de la actividad científica.

Miguel Catalán

La sociolingüística en un volum

El *Manual de sociolingüística* de Toni Mollà és una introducció, rigorosa i posada al dia, als principals temes de la sociolingüística, com el bilingüisme i el conflicte lingüístic, el món de les llengües, la normalització lingüística o la legislació lingüística.

MANUAL DE SOCIOLINGÜÍSTICA

TONI MOLLÀ

COL·LECCIÓ «GRAELLA», 16

246 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

En 1987, Toni Mollà, en col·laboració amb Carles Palanca i Amadeu Viana, va iniciar la publicació d'un *Curs de sociolingüística*, que va arribar a tenir tres volums. Aquesta obra va suposar un gran esforç per posar a l'abast del lector els principals temes de la sociolingüística, i constituïa tant una síntesi de lectures i referències molt diverses com una aportació original a molts dels punts tractats. Aquest *Curs*, a hores d'ara, continua mantenint –crec– tota la seua vigència i utilitat. Ara, és cert que des de la seua publicació s'han produït molts canvis –socials, econòmics, polítics–, dels quals el fenomen de la globalització o la difusió d'internet són potser els més visibles, que han afectat de manera decisiva l'ús lingüístic arreu del món. Han aparegut noves realitats, nous problemes i, per tant, nous temes. També la producció bibliogràfica de la sociolingüística s'ha multiplicat enormement. El *Manual de so-*

ciolingüística que ha escrit Toni Mollà respon a la voluntat de respondre a aquests reptes. Publicat en un sol volum, sintetitza els temes més fonamentals que es tractaven en el *Curs* i, alhora, els posa al dia.

El llibre es presenta estructurat en vuit capítols. Cada un està dedicat a un tema clau de la sociolingüística: el concepte de sociolingüística i els principals corrents que presenta aquesta disciplina, el món de les llengües, llengua i comunitat lingüística, varietats i registres de la llengua, bilingüisme i conflicte lingüístic, la normalització lingüística, política i planificació lingüístiques i, finalment, les lleis de les llengües.

L'autor no amaga que en la sociolingüística, com en les altres ciències socials, l'investigador no pot deslligar-se dels seus interessos i esperances. En el seu cas la voluntat d'aclarir i comprendre els factors involucrats en l'ús de les llengües apareix lligada a l'esperança que aquest coneixement ens permetrà encarar la nostra realitat d'una manera més conscient i, per tant, més efectiva. Del seu llibre es desprèn, així, una crida a la responsabilitat i a l'acció, com quan recorda que la política o la planificació lingüístiques no es redueixen a l'acció institucional i que, per contra, l'acció cívica ocupa un lloc es-

tratègic en qualsevol procés de normalització lingüística. De la mateixa manera, relativitza la transcendència i el valor de la legislació dins d'una història sociolingüística particular.

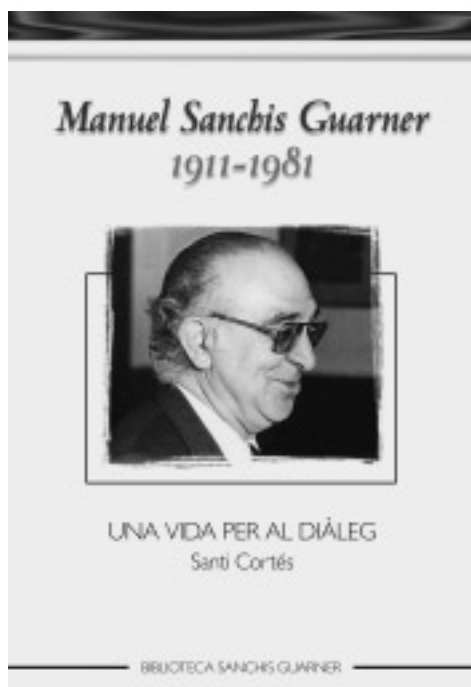
D'especial interès per al lector valencià és el capítol dedicat al concepte de comunitat lingüística, que suposa un intent de superar el dilema llengua/dialecte. Més enllà del nom de la llengua i de llistes de paraules, el concepte de comunitat lingüística prioritza la gent –els usuaris– sobre la llengua; no es confon amb el territori ni amb la llengua en si, i insisteix que l'estabilitat d'una comunitat lingüística és una conseqüència de la consistència de les xarxes comunicatives dels seus membres.

Toni Mollà ha redactat una obra de síntesi del coneixement sociolingüístic, una introducció divulgativa a una disciplina que, a més de l'enorme repertori bibliogràfic que presenta a hores d'ara, s'enfoca des de perspectives i matèries molt diverses. Aquesta diversitat d'enfocaments i temes constitueix un dels principals atractius d'aquesta obra. El *Manual*, a més, reproduïx moltes citacions d'algunes de les principals pistes bibliogràfiques de la sociolingüística.

Enric Iborra

Biografia d'un homenot

Santi Cortés ha escrit una admirable biografia de Sanchis Guarner, que és alhora una crònica de la vida cultural que el mestre va viure entre intel·lectuals valencians, castellans, catalans i balears. El llibre està estructurat en diferents seccions que corresponen a les etapes bàsiques de l'aventura intel·lectual i cívica de Sanchis Guarner.

MANUEL SANCHIS GUARNER 1911-1981.
UNA VIDA PER AL DIÀLEG

SANTI CORTÉS

COL·LECCIÓ «BIBLIOTECA SANCHIS GUARNER», 59
424 PÀGINES

INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA
VALENCIANA/PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE
MONTSERRAT, VALÈNCIA/BARCELONA, 2002

Santi Cortés és, avui, un especialista de referència pel que fa a la història cultural valenciana de la postguerra. Tot un període que estava pràcticament inèdit. Ell l'ha desbrossat pacientment amb un treball continuat que l'acrediten com un investigador competent, rigorós i responsable. Tots els seus llibres, publicats durant l'última dècada del segle passat i de començaments del present, constitueixen ja un bloc important. Un tret essencial d'aquests estudis és que són fruit d'un treball de primera mà. No s'ha limitat a afegir una recerca complementària a la poca bibliografia existent sobre aquests temes, sinó que ha fet una tasca d'investigació pura i dura, llarga i complicada, perquè basada en fonts directes de difícil o laboriós accés: hemeroteques, epistolars inèdits, converses amb tots els protagonistes i testimonis possibles...

Ara acaba de publicar una amplíssima biografia de Manuel Sanchis Guarner. Crec que és la seua obra mestra, que es

beneficia dels coneixements i de l'experiència adquirits en els seus llibres anteriors. El llibre respon, circumstancialment, a la celebració del vint aniversari de la mort del gran mestre. No és, però, ni de bon tros, un estudi «circumstancial». Hi ha una riquesa de dades tan exhaustiva de la seua vida, estan organitzades d'una manera tan intel·ligible i tan intel·ligentment estudiades i comentades, que aquesta biografia és, també, una mena de topografia històrica i cultural de l'època de Sanchis Guarner, des dels seus orígens familiars i els primers anys de la seua vida fins a la seua mort. La figura del desaparegut professor i estudiós es troba, naturalment, en primer pla: és el personatge biografat. Però Santi Cortés ens ha fet el treball impagable de reconstruir-ne el context històric, cultural, polític i familiar molt més enllà dels límits que menys ambiciosament s'hauria pogut fixar.

La trajectòria biogràfica de Sanchis Guarner es prestava a aquesta àmplia maniobra en l'espai i en el temps. Nascut el 1911, quedà orfe de pare ben aviat, i, pocs anys després, de mare. El seu oncle Josep Sanchis Sivera se'n fa càrrec com a tutor. Encara un xiquet, es va trobar, doncs, ben aviat al costat d'un dels grans protagonistes de la recerca històrica, amb Serrano Morales, Roc Chabàs, entre altres més.

I després, els anys trenta, amb un peu a València i l'altre a Madrid, es relaciona

amb els millors intel·lectuals valencians i amb les grans figures del Centre d'Estudis Històrics. Hi tingué amistat amb Américo Castro, Menendez Pidal, Dámaso Alonso, Navarro Tomás, que l'apuntà a l'empresa de l'*Atlas lingüístico*. Després, la guerra, i els anys de presó, on treballarà sense parar. Ja lliure, però vigilat, farà el bot a Mallorca per treballar amb Moll en el *Diccionari català-valencià-balear*, i ampliarà les seues coneixences amb els homes de lletres. Després de disset anys, València una altra vegada i les relacions més intenses, amb la cultura catalana, sobretot amb els filòlegs...

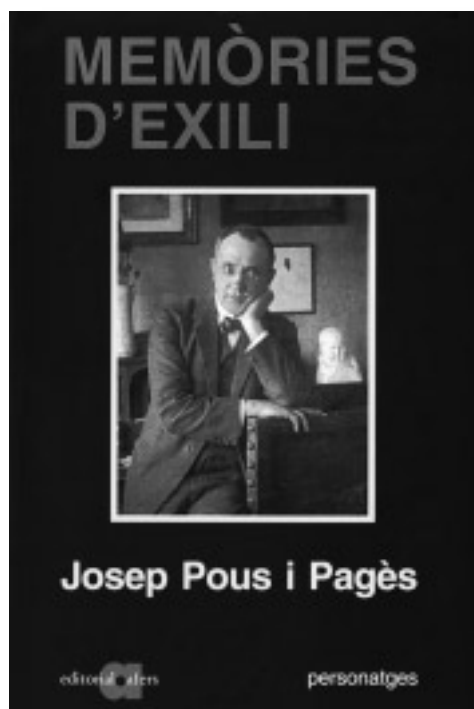
El seguiment que fa Santi Cortés de la múltiple i diversa peripècia de Sanchis Guarner és, sovint, microscòpica. La podem seguir amb tota mena de detalls, tot ben datat i documentat, al llarg dels seus setanta anys de vida. Totes les etapes de la vida del mestre, sempre ocupat en treballs importants –la bibliografia dels quals és anotada i comentada en la seua aventura– o dedicat a moderar i acosar les posicions d'uns i d'altres, o a posar en marxa iniciatives i realitats per la recuperació dels valencians.

Tot plegat, a partir dels anys trenta, si més no, una història cultural que Santi Cortés ha pogut contar gràcies a la posició central i mòbil de la figura de Sanchis Guarner.

Josep Iborra

Els primers mesos a l'exili: diari de la guerra

Memòries d'exili és en realitat un dietari escrit intermitentment entre gener de 1939 i juny de 1940. Pous i Pagès deixa constància de la seua eixida precipitada de Barcelona, dels mesos de relativa tranquil·litat a la petita ciutat d'Olliergues i del posterior establiment a París, des d'on tornarà a Catalunya l'any 1944.

MEMÒRIES D'EXILI

JOSEP POUS I PAGÈS

M. ÀNGELS BOSCH (ED.)

COL·LECCIÓ «PERSONATGES», 6

282 PÀGINES

EDITORIAL AFERS, CATARROJA-BARCELONA, 2002

Són nombroses les mostres de memòries, dietaris, epistolaris o autobiografies que trobem en la literatura catalana referides a un període especialment turbulent de la nostra història més recent: la Guerra Civil i el posterior exili. Hi ha tantes versions dels últims dies de la guerra i dels primers dies de l'exili com *autors* disposats a contar-los, hi ha tants exilis com exiliats. Tanmateix, en gairebé totes aquestes obres trobem la voluntat d'explicar la *veritat*, és a dir, la *versió verídica* d'uns fets, reconstruïda per un jo autor-narrador-personatge, el del pacte autobiogràfic. I a l'hora de descriure i analitzar aquests esdeveniments, ho fa des d'una òptica privilegiada («jo en vaig ser testimoni»), però totalment subjectiva. En aquestes obres, hi trobem un doble procés, el de la narració d'uns fets externs, històrics, i el de la pròpia reconstrucció del subjecte, inserit en aquest context.

Pous i Pagès, periodista, escriptor i dramaturg, va haver d'enfrontar-se a l'exili als seixanta-sis anys. La incertesa i l'angoixa produïda per uns moments tan delicats es multiplicava a causa de la vellesa, que afegia més dolor i més neguit a aquest camí cap al desconegut. Tot i això, sabem que Pous i Pagès va poder tornar a la pàtria que tant estimava, i que no deixa de ser un tema recurrent en el seu dietari. A Catalunya, tal i com ens descriu Riba en un retrat de l'escriptor, arribarà a ser durant els darrers anys de la seua vida el degà dels escriptors catalans i el «centre moral en la vida anguniada del país». Precisament el *Diari de guerra* que ens presenta aquest volum és una reflexió profunda sobre la perversió i la decadència del món occidental que sucumbeix a la tirania d'uns dictadors forassenyats amb deliris de grandesa.

A través d'aquest dietari, podem fer un seguiment minuciós dels esdeveniments polítics i bèl·lics que van succeint-se a nivell mundial entre finals del 1939 i el 1940. Pous i Pagès utilitza aquesta forma d'escriptura del jo per comentar, analitzar i jutjar pas a pas els acords, les declaracions de guerra, les aliances internacionals i els comunicats oficials de tots i cadascun dels països que van prenent part en la Segona Guerra Mundial.

Reuneix tota la informació procedent de mitjans de comunicació de diferents països i la reconstrueix, sempre des de la simpatia pels aliats i el menyspreu més absolut vers el nazisme i el comunisme. Ens trobem, per tant, davant d'una *crònica* política i bèl·lica, on no queda gaire espai per als sentiments personals ni per a la confessió íntima. Són breus els fragments que parlen de l'acomiadament de la gent que l'ha acollit a Olliergues o del retrobament amb el seu fill, arribat de Nova York. Pous i Pagès opta en aquest dietari per fer una mirada crítica i desconsolada a un món que es desintegra sota els seus peus. La seua mirada s'afegeix així a la de tots els testimonis disposats a narrar-nos un fragment de la tragèdia personal, que no deixa de ser un bocí de la tragèdia col·lectiva.

Isabel Moll

Noves respostes al capitalisme modern

Andrés Piqueras és professor de sociologia i antropologia social a la Universitat Jaume I de Castelló. En aquest llibre fa un recorregut per l'evolució del capitalisme modern i de les respostes que n'han sorgit dels moviments obrer i social.

MOVIMIENTOS SOCIALES Y CAPITALISMO

ANDRÉS PIQUERAS INFANTE

107 PÁGINES

EDITORIAL GERMANIA, ALZIRA, 2002

Les multitudinàries manifestacions dels moviments socials d'arreu del món que hem presenciat de fa alguns anys en cada trobada dels gestors del planeta (ja siguin polítics o banquers) posen de manifest les noves formes d'organització i de resposta contra les –també noves– formes d'organització i d'expressió del capitalisme. Els primers s'autoanomenen Moviments de Resposta Global i els segons són els representants de l'anomenada economia globalitzada.

Aquesta adaptació del moviment obrer o dels moviments socials a les formes que va adoptant el capitalisme no és nova. A cada estadi de l'evolució de les formes de producció capitalistes li ha sortit una resposta de la classe antagonista, la treballadora, després d'un procés de presa de consciència i, sobretot, de politització. La projecció política del moviment obrer és precisament la gran aportació del marxisme a la lluita de classes. Andrés Piqueras reivindica, en

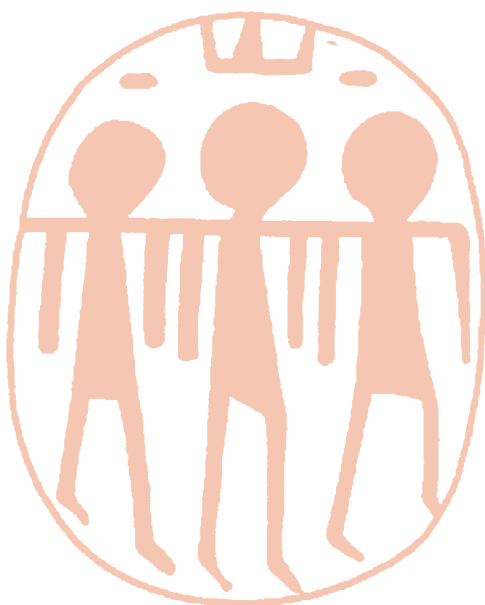
aquest llibre, la validesa del materialisme històric a l'hora d'analitzar aquests processos, però constata que hi ha dues línies d'investigació dins el pensament marxista actual –la *materialista* i la *dialèctica*– que cal reconciliar. Aquest és, doncs, el propòsit del llibre: assajar aquests dos enfocaments sobre l'anàlisi de l'evolució del capitalisme i dels moviments socials de resposta, posant especial èmfasi en la situació actual de globalització de tots dos processos històrics. Des d'una perspectiva històrica el llibre analitza les estructures, els subjectes i les ideologies que han originat les formes de producció capitalista en els diferents estadis de la seua evolució i en proposa la tipologia pertinent. D'aquesta manera Piqueras aconsegueix contextualitzar la situació actual –caracteritzada per l'imperi de les multinacionals avalades pel pensament neoliberal– analitzada detingudament en el darrer capítol del llibre.

Com ja hem comentat, cada forma d'organització del sistema capitalista origina noves formes de resposta. L'actual fase de globalització capitalista té en el Moviment de Resposta Global el seu contrapunt més visible. Un altre, des del meu punt de vista, serien determinats moviments d'emancipació nacional. Tanmateix, Piqueras se cen-

tra en aquests MRGs, en destaca els èxits que han assolit i n'apunta els grans reptes que encara tenen per endavant i que no en són pocs.

Tot plegat, la proposta de Piqueras és una aproximació a les noves formes d'expressió de la lluita de classes i un intent de fer entenable el context socioeconòmic actual, tot reivindicant la validesa del materialisme dialèctic com a mètode d'anàlisi de la realitat. És, com el mateix Piqueras reconeix, una introducció a futurs treballs per entendre alguns dels principals subjectes i moviments socials actuals.

Marc Candela

La normalització lingüística a Europa

El sociolingüista eivissenc Bernat Joan reprén la tesi proposada a *Les normalitzacions reeixides* (Oikos-Tau, 1996) i ens ofereix una aproximació als contextos històrics i lingüístics de les nacions europees que han recuperat llurs llengües nacionals.

NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA I LLIBERTAT NACIONAL

BERNAT JOAN

COL·LECCIÓ «CONTEXTOS»

323 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

La sociolingüística catalana ha parat poc esment als processos de normalització lingüística que han estat reeixits i, en canvi, s'ha concentrat molt en llengües la situació sociolingüística de les quals és semblant o pitjor a la nostra (gallec, basc, bretó, etc.). Bernat Joan, en canvi, ha optat per estudiar els casos en què la normalització lingüística s'ha assolit plenament o està en fase d'assoliment. L'objectiu no és cap altre que analitzar els processos que han seguit les «normalitzacions reeixides» per tal d'extreure'n conclusions aplicables al cas de la llengua catalana.

Les llengües estudiades parteixen de situacions semblants a la nostra, políticament i lingüística. Són llengües europees –tret del cas extraordinari de l'hebreu– que han estat relegades dels àmbits d'ús formals per altres llengües a través de la subordinació política d'aquests territoris a altres estats aliens i que han aconseguit donar-li la volta a

la truita. En el procés cap a la recuperació lingüística de tots els àmbits d'ús hi han confluït dos factors: la independència nacional i la voluntat política de les noves institucions de recuperar la llengua nacional.

Els casos analitzats són el finès, l'hebreu, l'hongarès, l'islandès, el noruec, el polonès, el xec i l'irlandès (l'única excepció de nació independitzada que no ha assolit la normalització), precisament per la manca de voluntat política dels governants. A aquests hi ha afegit els darrers casos de nacions independitzades de l'antiga URSS: Lituània, Estònia i Letònia, massa recents com per corroborar la tesi de Joan, tot i que tot apunta cap aquesta direcció.

La tesi de Bernat Joan, doncs, es resumeix de la manera següent: «si bé la condició de la independència és una condició “necessària” per a l'assoliment d'una llengua nacional [és a dir, normalitzada], no constitueix, per ella mateixa, una condició “suficient”». Cal, per tant, la voluntat política de les noves institucions independents per què la llengua nacional torne al lloc del qual ha estat foragitada.

En aquest sentit, Joan es mostra força crític amb les polítiques de normalització lingüística de l'àrea catalana —especialment al Principat de Catalunya—

perquè no apunten cap a la direcció esmentada adès, entre altres coses perquè «[el regionalisme] pressuposa que a Catalunya es produirà la normalització en unes condicions diferents de les que l'han ocasionada en altres comunitats normalitzades».

Tot plegat, les propostes de Joan han sacsejat els cercles sociolingüístics catalans i estan generant un debat que hauria de contribuir a enriquir les propostes de normalització lingüística de la nostra llengua.

Marc Candela

Àcid, sintètic, genial

Escriptor mal difòs entre nosaltres, Stanislaw Jerzy Lec (L'viv, 1909 - Varsòvia 1966) és l'autor de *Pensaments Despentinats*. Brosquil Edicions publica ara aquests consells de savi, paradís de paradoxes i ironies, fruit d'una cosmovisió humorística i àcida.

PENSAMENTS DESPENTINATS

STANISLAW JERZY LEC

GUILLEM CALAFORRA I EWA LUKASZYL (EDS.)

COL·LECCIÓ «GLOSSAR», 3

220 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

De vocació pensador i aforista per diversió (escrivia les seues màximes en llocs com els tovallons d'una cafeteria o els marges dels llibres de cuina de la seua dona), les paraules en mans de Stanislaw Jerzy Lec esdevenen ganivets acabats d'esmolat. Són les eines d'un virtuós verbal invencible, capaç de crear la «síntesi màxima en el mínim espai», com en diuen Calaforra i Lukaszyl, traductors d'aquesta versió de *Pensaments Despentinats*. D'ells és el mèrit d'haver interpretat amb mestria i art els jocs de paraules «sovint de dubtosa traductibilitat» –apunten– d'aquest «violador de gramàtiques i diccionaris, veritablement perillós i fascinant, no apte per a magarrufes ni per a policies de l'idioma». Així és. Lec crea mots i s'hi recrea, juga amb els conceptes, festeja amb les frases fetes i els refranys, i provoca l'*antirefrany*: «El temps fa la seua. I tu, humà? / Ai aquests optimístics!». Capgirador i castigador de diccionaris, in-

fringeix i contraposa els significa(n)ts establerts, i en treu una sentència de sintètica lucidesa que ens deixa bocabadats o ens fa venir ganes de riure a cor què vols: «Ai, si el cap d'aquell que és aplaudit caiguera entre les mans dels qui l'aplaudeixen!».

Si l'humor té tonalitat, el de Lec és, sens dubte, ben negre, una mena de «taula de salvament» amb funció «higiènica o desinfectant» que, «com l'autoironia –escriuen els seus traductors– allunya temporalment el sofriment i la pesadesa del món».

Des de l'esceptisme i la decepció, Lec –sempre condemnant l'obscurantisme– carrega les tintes pessimistes en escriure: «Les esperances potser es compleixen. Perquè cada vegada n'hi ha menys» o «Estic ple d'optimisme: la humanitat ha violat les lleis morals, per què no hauria de poder superar les lleis físiques?». Crític amb el seu semblant, l'escriptor hi retracta càusticament la malícia i l'estúpidesa de la condició humana, tot fent-hi palesa la seua desconfiança en el seu avenir: «L'estúpidesa mai no travessa fronteres; allà on fa un pas és territori seu» i n'adverteix el lector: «Quan fas salts d'alegria, vigila que algú no et traga el terra sota els peus / Pobre d'aquell que no veu els estels sense un colp a les dents».

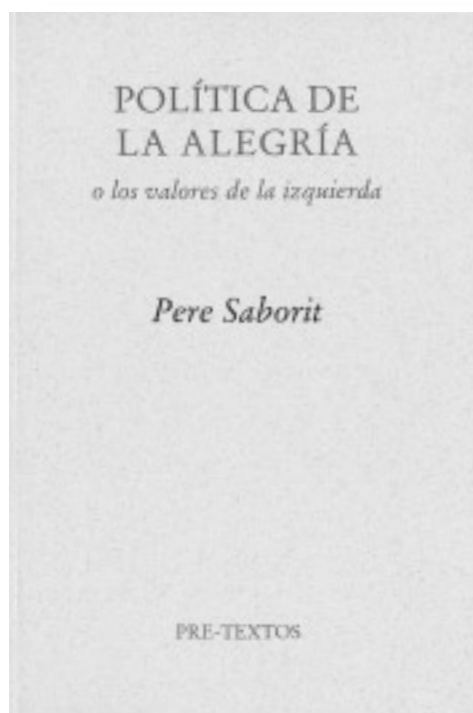
Els pensaments d'aquest «escriptor perifèric», molts d'ells de to exclamatiu, són un crit d'advertiment, una admonició on abunden les formes «imperatives» que tan practicava Joan Fuster: «Filòsofs, no trobeu la pedra filosofal, que us la penjaran al coll!» o «No provoqueu un cretí per tal que faça una obra mestra, no siga cas que ho aconseguisca!», i on l'existència i la mort esdevenen també una presència constant: «La mort no es queda sense clientela». Amb un «humor jueu, agredolç i agressiu, intel·lectual i sentimental, via d'escapament de frustracions mil·lenàries» –com en diuen els traductors– Lec, polonés d'origen jueu i víctima dels nazis, ironitza sobre el passat: «No oblidem que molts de la nostra generació van aprendre a comptar llançant cadàvers a les fosses», tot mostrant-hi el dolor per la llibertat i la paraula arrabassades, primer sota el nazisme i després sota la Polònia catòlica i estalinista de la postguerra.

A hores d'ara, a qui ha d'estranyar que siguen tan corrosius els pensaments d'un esperit lliurepensador, il·lustrat i àcrat del moralista satíric que afirmava: «Jo m'escric a mi mateix. El meu dietari.»?

Lourdes Toledo

Con la espada y la sonrisa

El compromiso social y la alegría han sido, históricamente, dos actitudes casi antagónicas. Pero cabe preguntarse: ¿es necesario que sea así? El autor de este libro piensa que no, y sostiene que «no hay fundamento más sólido de la solidaridad que la alegría de vivir que busca ser compartida».

POLÍTICA DE LA ALEGRÍA
O LOS VALORES DE LA IZQUIERDA

PERE SABORIT

146 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

Albert Camus escribió que «una sola certidumbre basta para quien busca». Acaso no sea injusto afirmar que el filósofo barcelonés Pere Saborit buscó y encontró la suya. En su ensayo *Política de la Alegría o los valores de la izquierda*, el autor sostiene que una actitud de vida revolucionaria y de compromiso social no debe ser ajena a la alegría que se desprende del mero gozo de vivir. Con un lenguaje claro y conciso, aunque no por ello desprovisto de cierta erudición, Saborit nos ofrece un análisis de los falsos supuestos que llevaron a la izquierda tradicional a creer que la alegría –tan ajena al individualismo como a la inacción– debería ser patrimonio exclusivo de las gentes de derechas.

Si es cierto que todo problema es problema del lenguaje, como gustaba de afirmar Ludwig Wittgenstein, éste no debería de ser una excepción. Quizás por ello Saborit no sólo no descartó el

análisis semántico, sino que se valió de él para llegar a la raíz misma del asunto. En las últimas páginas de la obra –con todo, las más interesantes– el autor hace una digresión acerca de las esferas de *lo político* y *la alegría*. El problema habría estado en asignar la primera al ámbito de lo público y lo exterior, en la medida en que ello suponía restringir la segunda exclusivamente al orden de los sentimientos individuales. Una vez dado este paso en falso, todo estaba llamado al error. La izquierda ya no vaciló en hacer propia la actitud nihilista que supedita el sentido de la existencia a su comprensión y dominio, en la creencia de que la única manera de encontrar la explicación del ser es a partir de una verdad que lo funde. Pero asumir «la muerte de Dios» –por usar una imagen que le fue cara a Friedrich Nietzsche– llegaría a costarle demasiado. Su incapacidad, heredada de la tradición racionalista y humanista, para tomar conciencia de que cada uno de nosotros no es el responsable último de su propia existencia, le llevó a creer que lo irracional es un rasgo típicamente negativo. Una vez hecho esto y habiéndose lamentado por la falta de un fundamento último, ya nada le impidió resignarse a ver la alegría desde lejos. «Como si la lucha revolucionaria por

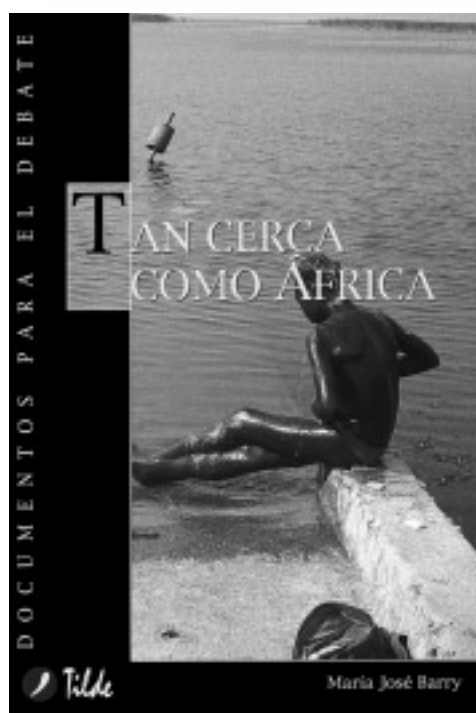
la mejora de las condiciones de vida de la gente –explica el autor– sólo pudiese surgir de una actitud triste y resentida (...) olvidando que, en lugar de oponerse, el vitalismo y la generosidad o solidaridad se alimentan mutuamente». Para Saborit, «asumir la falta de Fundamento es la otra cara de la experiencia del gozo de vivir, cuya fuerza se ha pretendido neutralizar presentándola como sólo de orden individual o psicológico, obviando su dimensión ética y política». La actitud revolucionaria debería partir, entonces, de tomar conciencia de la ambivalencia de la condición humana, de ese «hallarse entreverada o transida de presencia y ausencia». Pero hacerlo, sobre todo, con mucha alegría.

Lucas Rodrigo

los valores de la izquierda

Africa, una llamada a la reflexión

Tan cerca como África es la recopilación de las anotaciones de la valenciana María José Barry durante su viaje por Guinea, Zaire y Somalia durante los años ochenta. A través de su experiencia pretende sensibilizarnos sobre las carencias que existen en el continente africano.

TAN CERCA COMO ÁFRICA

MARÍA JOSÉ BARRY

COL·LECCIÓ «DOCUMENTOS PARA EL DEBATE», 2

182 PÀGINES

EDICIONES TILDE, VALÈNCIA, 2002

Tan cerca como África, es principalmente un libro de viajes, pero no a la manera habitual: descripciones de paisajes, gentes, cultura..., que puedan ilustrar al posible viajero. El texto de María José Barry es un periplo por los caminos de la reflexión en torno a las desafortunadas intervenciones de los países del «primer mundo» en el continente africano. La autora, nacida en Valencia, vivió durante su infancia en Guinea Ecuatorial, que por entonces era Guinea Española y regresa al país ecuatorial en 1980 tras veinte años de ausencia. Los que allí descubre le anima, posteriormente a hacer otros viajes también a Senegal y Zaire y participar en la creación en 1994 de la ONG, Proyecto África, de la que es presidenta en la actualidad.

El libro publicado por Tilde recoge sus impresiones sobre estos tres países al mismo tiempo que apela a la razón humana para no cometer errores tan graves como los que se han cometido

en África. María José Barry escribe con sencillez, relata detalladamente sus sensaciones, sus pensamientos y describe con realismo la situación social de estos países. En conjunto, su texto es un certero análisis sobre la vida en Guinea, Zaire y Senegal. No puede decirse que su trabajo tenga un carácter literario. Es evidente, que la autora no pretende hacer literatura con su discurso, sino todo lo contrario, y la manera en la que aborda la narración constituye todo un acierto porque consigue que el lector se involucre con lo que está contando. A modo de notas, y escrito en primera persona, el relato de su viaje resulta interesante por todo lo que nos descubre y la forma directa y sencilla para transmitirnos sus observaciones. El lector tiene muchas veces la impresión de estar viajando con una cámara al hombro y la manera en la que la autora relata sus experiencias nos recuerdan un poco a las técnicas del documental más que a los reportajes o las crónicas periódicas. Es sin duda, la seriedad y el rigor con el que se pretende inducir a la reflexión a los lectores la que otorga al libro un carácter profundo que va más allá de la mera crónica de anécdotas y curiosidades.

A pesar de que el viaje de Mª José Barry lo realizó entre los años 1980 y 1987,

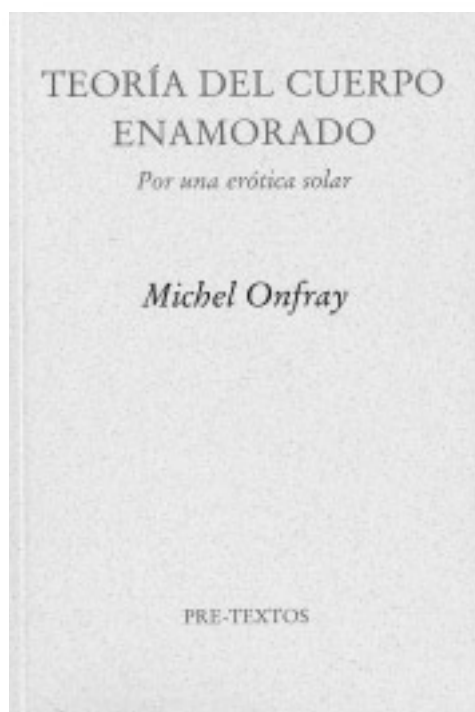
las vivencias que nos cuenta no restan actualidad ni interés al libro. Sus apreciaciones resultan frescas y actuales porque no se limitan a una simple transcripción de sucesos, sino más bien a una relación detallada de la problemática económica, política y social del continente africano.

Tan cerca como África es un relato que interesará a los amantes de los libros de viajes y a todos aquellos que disfrutan con los textos que nos inducen a pensar y nos descubren aspectos desconocidos de otras culturas. El libro de Mª José Barry no es un ensayo antropológico, es un alegato al conocimiento de una realidad, una llamada de atención al entendimiento y el sentido común, un texto narrado desde una experiencia vital.

Lourdes Rubio

Per un Eros lleuger

Davant de les rigideses judeocristianes del passat i del nihilisme d'avui, Onfray estima com a millor manera de formular les relacions afectives l'hedonisme: una pràctica eròtica voluntarista, igualitària i sensual.

TEORÍA DEL CUERPO ENAMORADO:
POR UNA ERÓTICA SOLAR

MICHEL ONFRAY

244 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

L'últim llibre de Michel Onfray, *Teoría del cuerpo enamorado*. Por una erótica solar, s'obri als lectors com una alternativa més refrescant enfront de la filosofia per a especialistes. L'editorial Pre-Textos ens posa a l'abast la segona obra traduïda al castellà d'Onfray amb l'acurat treball de traducció i comentaris de Ximo Brotons. (La primera, titulada *El vientre de los filósofos*, es pot trobar en Oria Edicions, Guipúscoa).

Aquest jove filòsof –que publica molt– amb un pensament nietzschia d'esquerres, com li agrada definir-se, comença la singladura literària amb la gastronomia i l'acaba amb l'erotisme: tots dos tenen en comú l'hedonisme, del qual Onfray és un acèrrim defensor.

Així, *Teoría del cuerpo enamorado* continua la línia de pensament que el filòsof ha ofert en altres llibres: el llibertinatge, entès en el seu ús més ampli i més intens del goig sexual i, per extensió, de la llibertat política (*Politique du rebelle*). Tot

plegat, es tracta d'un manifest per a una filosofia que vol ser un *modus vivendi*. Michel Onfray parteix de la proposta d'una disposició sexual lliure que se centre en l'acció i, per tant, amb implicacions ètiques i polítiques. Té l'objectiu de promoure un tipus social d'*eros* que es despulle de tots els lligams del cristianisme i de la societat normativitzada. Per aconseguir-ho, recupera el pensament d'autors com Bataille i Foucault, a més de la filosofia grecollatina i es basa en les imatges del bestiari antic. La disposició del llibre és triple: en primer lloc, tenim «Genealogía del deseo»; en segon, «Lógica del placer», i una tercera part titulada «Teoría de las disposiciones», totes tres amb la mateixa estructura.

Si seguim l'ordre d'aparició, el primer apartat sotmet a crítica la noció negativa de desig entès com a manca, i proposa com a paradigma del desig la idea positiva d'excés. Per fer més atractiva la lectura, l'autor fa servir imatges oposades: d'una banda, l'«ostra celestial» i d'altra, el «pez masturbador». Ambdues representen tradicions contraposades: el dualisme de Plató enfront de l'atomisme i l'hedonisme de Demòcrit, Epicur i Lucreci.

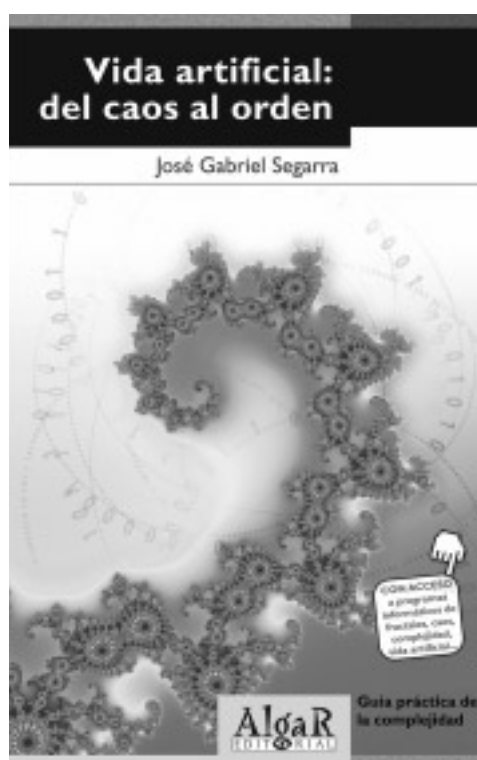
En «Lógica del placer» és l'«elefante monógamo» qui proporciona un mo-

del sense aspreses al desig cristià de formular una estètica de les passions, una lògica dels plaers i una teoria de l'ideal ascètic per als cossos sexuats. El «cerdo regocijado» –tan estimat per l'hedonista Horaci– rebutja l'alt ideal ascètic de l'estalvi i prefereix la despesa, d'acord amb la seua corporeïtat d'animal aferrat a terra amb una única visió, la del món sensible amb totes les seues mancances. Finalment, Michel Onfray ataca el gregarisme social i comunitari –la «abeja gregaria»– que es vol fonamentar en un ordre natural, en una harmonia preestablerta, pitagòrica, de la qual la societat en seria un reflex. Hi contraposa l'«erizo soltero», imatge d'una ètica epicúria que permet una eròtica igualitària: el contracte lliure, que no obliga a l'extinció de les individualitats. L'atractiva formulació hedonista d'Onfray pot ser controvertida, ja que tendeix al maniqueisme –freqüent en aquell que escriu des de l'entusiasme–, però s'agraeix l'estil llampegant que refusa els circumloquis acadèmics.

Nieves Avilés

La complexitat de la vida en paraules senzilles

La física, les matemàtiques i la informàtica estan permetent assolir un coneixement sobre la vida sense precedents. La teoria del caos, els fractals i diversos desenvolupaments científics de les darreres dècades han fet de la vida artificial tota una realitat.

VIDA ARTIFICIAL: DEL CAOS AL ORDEN

JOSÉ GABRIEL SEGARRA

COL·LECCIÓ «SIN FRONTERAS», 6

329 PÀGINES

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2002

La humanitat ha mostrat des de sempre un gran interès per tal de comprendre el seu entorn immediat i la vida en general. Les hipòtesis i teories han anat succeint-se des de l'inici de la història, fent de la història natural una disciplina amb més capacitat explicativa.

El segle XX marcarà l'inici d'una nova manera d'estudiar la vida basada en les matemàtiques, la física i la modelització informàtica. Naix, d'aquesta manera, la ciència de la complexitat, un intent per desentranyar els mecanismes i els processos que permeten la gènesi de sistemes complexos.

Aquest llibre relata, precisament, el llarg camí que la ciència ha recorregut en l'establiment d'aquesta ciència de la complexitat. I, a través d'aquest relat, ens descriu amb una senzillesa més que lloable els principis bàsics de la biofísica i la ciència de la complexitat.

José Gabriel Segarra descriu el camí cap a la nova ciència destacant una sèrie de

desenvolupaments científics, als quals acabarà per considerar els pilars de la ciència de la complexitat. Així ens parlarà de la morfogènesi de Turing, la dinàmica de sistemes, la teoria de la informació, la termodinàmica no lineal dels processos irreversibles allunyats de l'equilibri i la teoria de catàstrofes. Tota una sèrie de conceptes que potser inicialment li diuen ben poca cosa a la població en general, però que després de la lectura d'aquest llibre, on es descriuen amb gran senzillesa, molt probablement canviaran radicalment la seua manera d'entendre i percebre el nostre entorn. També els ja iniciats en aquesta matèria podran gaudir del llibre amb la seua lectura ja que contribuirà a una major comprensió d'aquests i d'altres conceptes, alhora que farà les delícies dels amants de la ciència amb les múltiples anècdotes que ens relata.

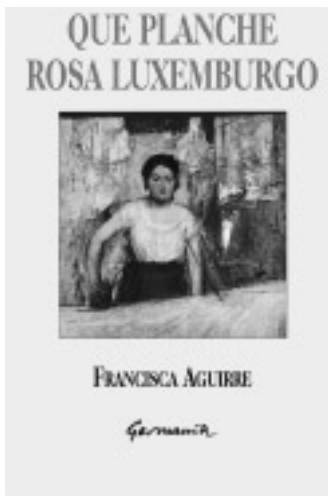
Una part important del llibre, d'altra banda, se centra en els fractals. Amb aquests, apareix una nova geometria que s'ajusta més a les formes de la vida. Dels cercles, triangles i quadrats, passem a estructures en les quals un mateix patró es repeteix a diferents escales. Aquests fractals que venen a descriure's amb diferents funcions matemàtiques, han arribat a generar representacions que imiten fidelment les representa-

cions dels organismes vius. Així, per exemple, una infinitat de plantes han pogut ser representades d'aquesta manera, amb una funció matemàtica. El somni de Pitàgores comença a fer-se realitat 25 segles després, i avui més que mai sembla que la diversitat de la natura es podrà descriure mitjançant els números. I tot que sense caure en determinismes ridículs.

La teoria del caos també és objecte d'aquest llibre. A partir d'ella el llibre ens durà fins a l'obtenció de les primeres modelitzacions de la vida i els seus posteriors desenvolupaments. La vida artificial que es crearà resultarà de gran interès per a la comprensió de processos com l'evolució o per actuacions concretes com les desenvolupades per pal·liar incendis o epidèmies com les del VIH, entre d'altres.

Ximo Guillem

QUE PLANCHE ROSA LUXEMBURGO

FRANCISCA AGUIRRE

COL·LECCIÓ «EL UMBRAL»;6

97 PÀGINES

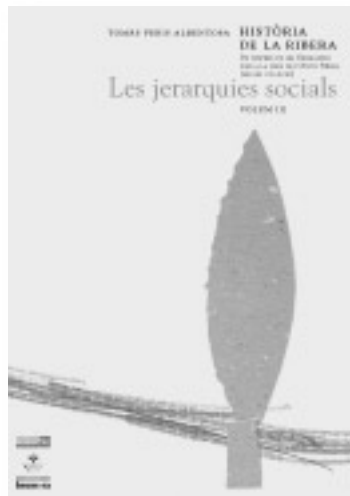
EDITORIAL GERMANIA, ALZIRA, 2002

¡Hogar, maldito hogar!

Un ama de casa protagoniza estos dieciocho textos breves, a medio camino entre el capítulo y el relato independiente; una mujer instruida, que disfruta de la literatura, el arte y la música, pero ama de casa que pasa los días planchando, limpiando, comprando, cocinando, haciendo las camas, arreglando las habitaciones y cuidando de la tía anciana de ochenta años. Una esposa y madre cuyo espacio es el hogar y cuyo tiempo está siempre en función de las necesidades de cuantos la rodean. Para colmo, el marido «se ha pasado la vida liado con medio mundo» y ella siente un miedo horrible a perderlo. Ante tal existencia, y a pesar del sarcasmo que impregna cada fragmento –la protagonista posee «una lucidez radicalmente inútil»–, el tono general del libro es angustioso, asfixiante, porque la mujer padece una soledad incurable.

A través de esta narración no cronològica, la autora, Francisca Aguirre (Alicante, 1930), critica el matrimonio tradicional y muestra la distancia que hay entre el deseo y la realidad: una larga distancia repleta de frustraciones.

Arantxa Bea

HISTÒRIA DE LA RIBERA. DEVESPRES DE LES GERMANIES FINS A LA CRISI DE L'ANTIC RÈGIM (SEGLES XVI-XVIII). LES JERARQUIES SOCIALS. (VOL. III)

TOMÀS PERIS ALBENTOSA

309 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

La societat riberenca de l'època moderna i les seues relacions i conflictes

Tomàs Peris Albentosa ha publicat el segon llibre sobre la seua *Història de la Ribera*, aquesta vegada el tercer volum dedicat a les jerarquies socials. L'autor analitza la complexa societat estamental de la Ribera, fent un estudi de les relacions entre l'estament nobiliari i el clergat, les oligarquies locals, els llauradors, jornalers, criats i pobres, un tema que coneix bé, ja que li ha dedicat nombrosos treballs d'investigació. A més a més era una societat on conviuen cristians i moriscos, una convivència que no va suposar cap obstacle per al creixement econòmic i que va acabar amb la neteja ètnica de 1609. L'autor fa un intent de dibuixar un mapa de les jurisdiccions a la Ribera, una assignatura pendent pel que fa als senyorius. Un tema molt interessant és el de la conflictivitat, tant la conflictivitat antisenyorial com el tema de les bandositats, ja que la Ribera fou una de les comarques valencianes on més importància tingueren les parcialitats oligàrquiques. Cal destacar finalment les il·lustracions.

Francesc Torres

EL POU

GLÒRIA LLOBET

COL·LECCIÓ «ESPURNA», 60

194 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA 2002

Sé el que vau fer el darrer estiu

Per a la majoria de la gent, l'edat adulta arriba després d'un procés de canvi lent, progressiu. Per als personatges d'*El pou*, un fet trasbalsador de sobte provoca l'eclosió d'una nova etapa que, no només els convida a entrar en la societat dels grans -aquesta de les culpes i dels secrets, la dels silencis i de les obligacions- sinó que els obliga a separar-se'n, potser per sempre. Els sis cosins-amics comparteixen els estius (aquesta arcàdia feliç que alguns representants de l'administració i de les AMPES volen amputar als xiquets de demà) en una pau tèbia, agredolça, fructífera pel que fa a l'aprenentatge de les relacions personals. El darrer estiu d'infantesa, però, s'esdevé aquella tragèdia, el secret de la qual els marcarà per sempre. El narrador ens ho anirà contant, donant-nos-en pistes inequívokes i abocant-nos a nosaltres també, des d'una flonjor còmoda a l'estil d'Enid Blyton, a la finestra de la realitat més crua.

Maite Insa

LES ORELLES DEL REI

VICENT MARÇÀ

IL·LUSTRACIONS DE PANCHI VIVÓ

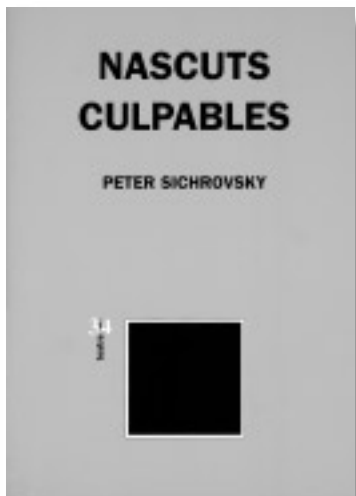
COL·LECCIÓ «LA BICICLETA GROGA», 21, 95 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS-EDITORS ASSOCIATS, VALÈNCIA, 2002

Les aventures d'un rei desorellat

El presumit rei Argemí II sempre preocupat pel seu aspecte i per dur la més adient combinació de colors a joc amb els seus bastons reials, ha perdut una de les parts indispensables del seu cos: les seues apreciades orelles. No pot escoltar els consells dels seus assessors ni els requeriments dels seus súbdits i el diagnòstic del metge és molt greu. Si no troba prompte les seues juganeres pampes auditives corre el perill d'envellir ràpidament o, el que pot ser més deshonrós per a un monarca amb tan espaiós armari, convertir-se en la riota de tothom. Amb molt humor i enginy Vicent Marçà ens conta les aventures de l'avispat ministre reial Metodi i el seu seguici per recuperar les escorredisses orelles. Les simpàtiques il·lustracions de Panchi Vivó posen el toc de color a aquest conte amè i fàcil de llegir que ens narra la desesperada persecució d'unes orelles que prenen vida i volen lliurement descobrint-nos tot un regne estrambòtic ple de curiositats inimaginables.

Hèctor Sanjuan

NASCUTS CULPABLES

PETER SICHROVSKY

PRÒLEG DE CARLES ALFARO I JOAQUIM CANDEIAS.

COL·LECCIÓ «TEATRE», 48, 97 PÀGINES

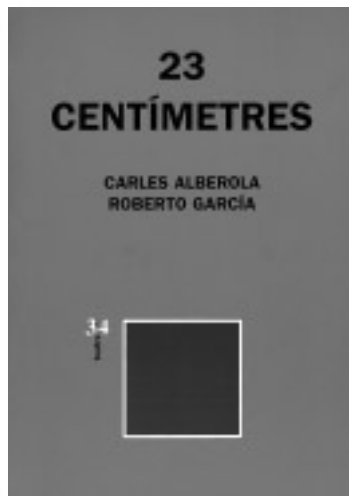
EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

Memòria, compromís i avantguarda escènica en forma de llibre

Nascuts culpables, espectacle estrenat per Moma Teatre el gener de 2000, és un cas ben especial d'edició de text dramàtic, atès el caràcter del muntatge mateix, ja que aquest partia d'una dramaturgia feta pels directors, Carles Alfaro i Joaquim Candeias, sobre un material documental previ de Peter Sichrovsky, concretament un conjunt d'entrevistes a descendents de nazis. Aquest material verbal donà lloc, sens dubte, a una de les propostes teatrals més impactants i agosarades de les darreres temporades, a partir d'una posada en escena que situava l'espectacle en els límits del teatre i la projecció audiovisual, amb el primer pla i la paraula com a protagonistes indiscutibles, gràcies a un repartiment de luxe d'actors i actrius valencians.

El volum editat ara per 3i4 esdevé memòria d'aquell gran muntatge i permet endinsar-se en una de les més emocionants propostes textuales que s'han publicat en forma de teatre, tot i que no podem perdre de vista que en aquesta ocasió teatre i vida es donen la mà per situar-nos davant la història, això sí, des de les anònimes i punyents històries d'aquests malaurats hereus de la culpa.

Ramon X. Rosselló

23 CENTÍMETRES

CARLES ALBEROLA I ROBERTO GARCÍA

PRÒLEG DE JOSEP MARIA MESTRES

COL·LECCIÓ «TEATRE», 49, 140 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

La comèdia actual segons Alberola-García

Dins l'actual panorama de l'escriptura teatral trobem sovint una escriptura conjunta de dos i, fins i tot, més autors. Un d'aquests tandems, ara per ara més consolidats i exitosos, és el que conformen Carles Alberola i Roberto García. Es tracta d'una col·laboració que ha donat els seus fruits més coneguts amb els textos per a la companyia Albena, com ara Joan, el Cendrós, Besos o Spot, de la qual Carles Alberola és un dels cofunfadors. En aquesta ocasió ens trobem davant un text estrenat el setembre de 2000 a Barcelona, amb una producció bàsicament catalana. Tot i això, l'obra presenta alguna de les constants d'aquesta parella d'autors, com ara el llenguatge de la comèdia, amb una estructura fragmentada i amb una preocupació per les coses d'anar per casa, pròximes al seu públic –en aquesta ocasió les tan sofrides relacions d'afecte i/o de sexe.

Sens dubte, el sexe, com a negoci, com a necessitat o com a material per a l'escena esdevé protagonista indiscutible d'una comèdia que, si bé no és alta –més aviat en aquesta ocasió apunta cap als baixos–, s'articula a partir d'alguns dels més vells i estimats recursos del gènere.

Ramon X. Rosselló

DOS DRAMES I UNA FARSA

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

FRANCESC CALAFAT (ED.)

COL·LECCIÓ «TEATRE», 3, 92 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2002

La veu dramàtica d'Estellés

Vicent Andrés Estellés va començar escrivint teatre. La dimensió exorbitant de la seua poesia amagà aquesta veu dramàtica, amb l'excepció d'*Oratòries*, únic volum de peces que arribà a publicar. No hi ha dubte que, al costat de la seua producció poètica, el teatre d'Estellés ocupa un lloc menor però, sens dubte, com demostra aquesta edició, resulta interessant per comprendre molts dels temes que interessaren el poeta i la seua evolució com a escriptor. Francesc Calafat ha realitzat l'edició dels drames *Tot l'amor de la terra*, *Una imatge de l'odi* i del divertiment *Farsa dels joves amants*. La primera obra, la més completa, és una reflexió sobre les conseqüències d'una guerra revolucionària en un poble rural. La presència del cor permet l'autor de distanciar-se i d'expressar la seua opinió sobre un conflicte on Estellés vol destacar la tensió entre la fidelitat a la família i el costum, i la fidelitat al poble, per la qual pren part decidida. Obra d'idees, sembla més aviat teatre per a llegir que no per a representar, el mateix que s'esdevé amb *Una imatge de l'odi*, on diversos empresaris es reuneixen en un prostíbul per fer negocis il·legals. La farsa final és un breu exercici d'humor cru i pla. En definitiva, una aportació interessant per conèixer més facetes de l'extraordinària dimensió del geni que va ser Estellés.

Jordi Sebastià

GUÍA PARA VER Y ANALIZAR

«LOS OLVIDADOS» (1950) DE LUIS BUÑUEL

FERNANDO ROS GALIANA, REBECA CRESPO Y CRESPO

124 PÀGINES

NAU LLIBRES / OCTAEDRO, VALÈNCIA 2002

Una mirada a la marginalitat

Aquest nou lliurament de les «Guía para ver y analizar» ens endinsa en una de les pel·lícules més intenses, discutides, i també poc conegudes del genial Luis Buñuel. Parlem de *Los olvidados*, una producció mexicana de l'any 1950, on el director aborda amb cruïsa el món de la delinqüència, la vida dels exclosos, a través d'un grup de joves que viuen als suburbis de Mèxic DF.

Amb la voluntat pedagògica que caracteritza aquests treballs, els autors ens ofereixen una anàlisi completa del film, parant atenció a les interpretacions sociopolítiques i psicològiques que se n'han fet. Però la seua proposta va més enllà i ens presenten Buñuel com un «etnògraf del disseny». I es ací on, entre la descripció objectiva i l'univers de les passions, es troba la radicalitat del discurs del cineasta.

Aquest plantejament subversiu, però, no està exempt de problemes. Les crítiques apunten a què l'absència de solidaritat i la manca d'esperança entre aquests «oblidats» desmobilitza els espectadors. Tot i això, l'aposta de Buñuel per mostrar-los ja és un èxit enfront d'unes societats que s'entesten a ignorar-los.

Àlvar Peris

VAN PLOURE ESTRELLES

RAQUEL RICART

IL·LUSTRACIONS DE PACO GIMÉNEZ

COL·LECCIÓ «LA BICICLETA NEGRA», 15, 150 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Buscar les respostes

Raquel Ricart ha novel·lat el recorregut d'un infant cap a l'adolescència, el viatge interior d'un xiquet de dotze anys cap a l'assumpció d'una vida real que no sempre és justa i que gairebé mai s'assembla a allò que nosaltres voldríem. Per fer-ho, s'ha servit de la simbologia a l'ús, de forma que el camí és un camí real de pujada a una muntanya, «L'Enganyós», per trobar un mag que, al capdavant, té molt a veure amb el propi coneixement que ha adquirit el xiquet en l'ascensió. Tanmateix, l'autora no ha sabut, o no ha volgut, desfer-se dels ingredients inevitablement reiteratius d'aquest gènere tan curiós que és l'anomenada literatura juvenil i infantil en valencià. Una germaneta malalta; la mort d'un ésser estimat; un protagonista que, al mateix temps, arrossega un sentiment de culpa respecte d'aquesta mort i la sensació de no ser tan estimat pels pares com la germana; i, sobretot, la identificació errònia entre la literatura i la voluntat pedagògica disfressada de narració.

Pere Calonge

MIREIETA BUSCA LES NOTES

VICENT PENYA

IL·LUSTRACIONS DE TONI ESPINAR

93 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Una història sense ritme

Aquest llibre conta la història de Mireieta i el seu oncle Pep que viuen a una minúscula illa del Mediterrani conreant fruites i verdures. La xiqueta va perdre misteriosament els seus pares molts anys enllà i compta amb l'amistat d'una gavina i la companyia del seu oncle, el qual fa créixer els seus horts de manera quasi miraculosa gràcies a una antiga melodia que s'ha transmès de pares a fills de forma oral. Un desgraciat accident fa perdre el record d'aquestes notes al tio Pep, cosa que posa en perill la seua supervivència ja que la venda d'aquests fruits tan grans i saborosos els permetia viure en pau. Així doncs, Mireieta parteix cap a terra ferma a la recerca d'aquestes notes fins arribar al poble de Massabunyols, on se celebra Sant Antoni, i on espera recuperar les notes de la seua família. *Mireieta busca les notes* manca d'un ganxo consistent per atrapar el lector. Els personatges abusen de l'estereotip i acaben perdent-se en una prosa poc elaborada, i amb capítols francament avorrits. En resum, un llibre que no acaba d'acomplir les expectatives del lector.

Xavier Mínguez

ANECDOTARIO HISTÓRICO VALENCIANO
MARIA FRANCISCA OLMEDO DE CERDÀ
COL·LECCIÓ «TIERRA VIVA»
195 PÀGINES

CARENA EDITORS, VALÈNCIA, 2002

La història com a passatemps

Set-cents vuitanta-vuit entrades amb l'epígraf «¿Sabíes que...?» distribuïdes aleatòriament sense cap ordre temàtic o cronològic i dedicades a glossar tot allò que l'autora considera curiós, interessant o insòlit del passat històric valencià. Des de modestos *rècords* casolans a especialitats gastronòmiques, d'anècdotes biogràfiques de reis, artistes i altres personatges públics al costumari quotidià, d'elements arquitectònics a curiositats literàries, de toponímia urbana al refranyer tradicional, de pràctiques festives als tòpics més repetits de la idiosincràsia autòctona: l'*escuraeta*, el *Palleter*, el *Centenar de la Ploma*, el *pardal de Sant Joan*... Comptat i debatut sembla que estem davant d'una actualització d'aquells *Ti-pos, modismes i coses rares i curioses de la terra del ge* que elaborà Martí Gadea a principis de segle xx realitzada amb un major rigor històric però amb la mateixa intenció divulgativa. La doble formació històrica i periodística de l'autora li permet reeixir en el seu objectiu.

Josep Vicent Frechina

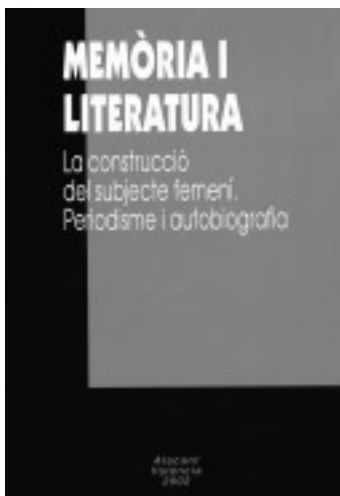
EL LENGUAJE DEL VESTIT
RUTH DE LA PUERTA
COL·LECCIÓ «LA FARGA MONOGRÀFICA», 15
295 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2002

Una visió novedosa de la indumentària històrica valenciana

L'estudi de la indumentària tradicional i històrica valenciana ja fa anys que, sortosament, ha aconseguit desempallegar-se de les rànries connotacions que arrossegava des dels temps en què la *Sección Femenina* «popularitzà» els «*trajes regionales*». Mancava, però, un estudi sistemàtic i globalitzador que, des d'una perspectiva decantadament antropològica i fent servir una metodologia moderna i rigorosa allunyada dels tòpics essencialistes i etnicistes a l'ús, analitzara l'evolució del vestit valencià i la seua significació social al llarg de la Història. L'obra de Ruth de la Puerta, extreta de la seua tesi doctoral *Usos y costumbres del vestido en la Valencia moderna (s. XVI-XIX)* i guardonada amb el 3r premi Bernat Capó-Bancaixa de difusió de la cultura popular, ompli aquest buit de la tradició bibliogràfica valenciana de manera ben bé definitiva i esdevé, ja des del moment de la seua publicació, una referència ineludible per a qualsevol investigació posterior.

Josep Vicent Frechina

MEMÒRIA I LITERATURA

JOAQUIM ESPINÓS, ANNA ESTEVE, M. ÀNGELS ESTEVE,
ANTONI MAESTRE, JULI MARTÍNEZ (EDS.)

COL·LECCIÓ «ALDEA GLOBAL», 13, 358 PÀGINES

DENES EDITORIAL I UNIVERSITAT D'ALACANT, ALACANT-VALÈNCIA, 2002

L'escriptura i el jo

En un temps històric que revisa contínuament el mateix concepte d'identitat, sembla oportú l'estudi de la construcció del subjecte a través de l'escriptura. Aquest llibre, que recull les ponències i comunicacions del II Simposi de Literatura Autobiogràfica organitzat el 2001 per la Universitat d'Alacant, planeja sobre dos àmbits. D'una banda, la construcció del subjecte femení i, de l'altra, la relació del periodisme amb l'esfera del jo. Ambdós camps són ambiciosos per necessitat i les propostes recollides constitueixen mostres de les possibilitats immenses dels estudis lligats als corrents crítics i els estudis culturals. Ho adverteixen les contribucions teòriques de Vicent Salvador i Albert Chillón que obrin sengles blocs i es comprova en la multiplicitat de perspectives de les comunicacions. El volum, que pateix les inconveniències pròpies d'un llibre d'actes pel que fa a l'edició, estructura i profunditat dels articles, ens permet aproximar-nos a uns estudis tan innovadors com necessaris; és a dir, aquells que ens parlen en primera persona de la mateixa persona.

Rafael Miralles

EL VIAJE DE LAS CENIZAS

JOSÉ MARIA DE JUAN ALONSO

7^È PREMI «TARDOR» DE POESIA - CASTELLÓ DE LA PLANA 2001

56 PÀGINES

EDITORIAL AGUA CLARA, ALACANT, 2002

L'existència del poeta

Jose María de Juan s'ha revelat com un escriptor sòlid amb el seu primer llibre de poesia, d'una rara i inhabitual solidesa i contundència, a l'hora de publicar. Diem açò perquè amb *El viaje de las cenizas*, el lector troba un volum dens, per fruïble en tot allò que hom espera de la poesia: una festa per a la intel·ligència, un retrobament amb les emocions, un redescobriment del món a través del poeta. I tot ho aconsegueix aquest poeta novell amb una profusió afortunada d'imatges, d'atrevides metàfores, de comparacions contundents, de temes on mostra la sensibilitat i la duresa de l'ofici d'escriure adreçat a compartir amb el lector tot un ventall de sensacions. D'una manera senzilla i misteriosa, l'autor recorre els camps de l'expressió amb un domini notable del llenguatge literari, sense deixar-se endur per l'hermetisme o per la disbauxa del diccionari: perfectament entenedor o comunicatiu, brillant, colpidor, sensual i dramàtic ensems. Tot un plaer per als sentits i una reconciliació amb el gènere.

Alexandre Navarro

CONGRÉS INTERNACIONAL DE TOPONÍMIA
I ONOMÀSTICA CATALANES

DIVERSOS AUTORS

1088 PÀGINES

DENES EDITORIAL, VALÈNCIA, 2002

La recuperació del patrimoni toponímic i onomàstic, la recuperació dels nostres noms

El Congrés Internacional de Toponímia i Onomàstica Catalanes, celebrat a la ciutat de València en abril de 2001, és el darrer esglau d'un procés que va començar a finals dels anys setanta i que ha comportat la recollida d'un corpus considerable sobre la toponímia i onomàstica del País Valencià. Hi trobem 68 comunicacions i dues taules rodones. En elles s'estudien els antropònims, sobretot aquells relacionats amb les migracions, com els cognoms valencians d'origen maltès; la relació que la toponímia té amb el territori, com la toponímia de les zones de frontera; els estrats toponímics precatalans, com l'ibèric o l'àrab; la relació entre la literatura i l'onomàstica, com l'onomàstica en el *Liber elegantiorum*; la relació entre la lingüística i l'onomàstica; o be sobre la qüestió de la normalització lingüística, on trobem diversos estudis sobre la legislació i les diverses tasques oficials i oficioses que s'estan fent. Per a concloure, les dues taules rodones foren dedicades a la interdisciplinarietat i l'hispanisme.

Francesc Torres

LA ORGANIZACIÓN TERRITORIAL DEL ESTADO

A. CUCÓ, J. ROMERO, J. FARINÓS (EDS.)

196 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2002

El trencaclosques territorial

Si alguna cosa ha canviat a Europa durant els darrers vint anys, això ha estat –més que mai des de la Segona Guerra Mundial– les perspectives de modificació territorial i les noves realitats emergents en el trencaclosques més o menys ordenat de les diferents nacionalitats i regions. En aquest marc de metamorfosis més o menys cruentes, models com els descrits en aquest volum col·lectiu –els d'Alemanya, Bèlgica i Espanya– segueixen despertant l'interès dels estudiosos precisament pel que tenen d'intent d'encaix pacífic de les realitats socials plurals en un context unitari però respectuós amb la diversitat.

La comprensió del que en l'argot especialitzat s'anomena l'«escala regional» pot servir, ben tractat i avaluat, per a evitar realitats deplorables com les de l'antiga Iugoslàvia, un exemple ja paradigmàtic d'explosió nacional per manca de subtils en l'argamassa. En aquest llibre, diferents especialistes en el tema analitzen les estructures polítiques regionals a Europa des d'una perspectiva comparada.

Víctor Cotlliure

LA PERVIVENCIA DE INSTITUCIONES
CONSUETUDINARIAS DEL DERECHO CIVIL VALENCIANO
FRANCISCA RAMÓN FERNÁNDEZ
217 PÀGINES

UNIVERSITAT JAUME I, CASTELLÓ, 2002

La recuperació del dret més nostre

La dialèctica entre el dret civil foral valencià i la codificació sofrida al s.xix, en nombroses ocasions, es materialitza en resolucions judicials que difícilment mostren la quotidianitat, el respecte i la vigència dels costums jurídics arrelats a la nostra terra de fa segles. El llibre –accèssit del II Premi d'Investigació Consell Social de la Universitat Jaume I de Castelló– pretén rescatar de l'oblit les particularitats forals que amenen, per exemple, el conreu de la taronja, l'espigolada de l'arròs o l'herbatge amb una anàlisi exhaustiva del que suposen els tractes verbals, l'assumpció dels riscos de les collites o la tipologia de vendes. Pretensió que es veu reforçada amb un recull de les sentències que han tractat aquestes pervivències forals al món rural i que l'autora –professora de la Universitat Jaume I– posa a l'abast de tothom interessat, si més no, en la recuperació del dret més nostre.

Vicent R. Estruch

APOLOGIA DEL BISBE HETERODOX. UN HOME LLIURE
DIVERSOS AUTORS
153 PÀGINES

EDITORIAL SAÓ, VALÈNCIA, 2002

El coratge del bisbe dimissionari

La figura de Rafael Sanus, bisbe auxiliar a València, va saltar als mitjans de comunicació quan va dimetir del seu càrrec adduint determinades discrepàncies de fons amb la línia oficial de l'arquebisbat. Des del temps en què Ramon Llull imaginava la dimissió de tot un papa de Roma, qualsevol notícia relacionada amb la d'un alt dignatari eclesiàstic mereix sempre una atenció especial, pel que tenen de rars aquests abandons. Com es diu en aquest llibre, cap sacerdot a qui se li ofereix el bisbat diu mai que no (potser el papat desperta més prevencions d'entrada), però és que, una vegada investits amb aquest honor, tampoc cap dels mitrats renuncia fàcilment al càrrec.

L'actitud de Sanus va despertar expectació i, de seguida, va ser acollida calorosament la seua dissidència amb el conservadós imperant a la diòcesi. Fruit de l'homenatge que li han volgut dedicar els capellans arrecerats al voltant de la revista *Saó* és aquest *Un home lliure*, un llibre coral, emotiu i valent.

Victor Cotlliure

MOSTRAR PARA DECIR. LA IMAGEN EN CONTEXTO
 JORDI PERICOT. PRÒLEG DE JORDI BERRIO
 COL·LECCIÓ «ALDEA GLOBAL», 13, 212 PÀGINES

UAB / UJI / UPF / UV, BELLATERRA,
 CASTELLÓ DE LA PLANA, BARCELONA, VALÈNCIA, 2002

Mots per a veure

La imatge pesa més que les paraules si considerem els canals a través dels quals accedim a la majoria de les informacions. Però la importància de la imatge no rau a ser representació gràfica d'un objecte real, sinó més aviat, com afirma Jordi Pericot, en les circumstàncies concretes del seu ús. L'autor ens proposa un itinerari teòric sobre la interpretació i els efectes de les imatges icòniques a partir de la lingüística i de la filosofia del llenguatge. El volum no és pròpiament una gramàtica de la imatge, sinó una proposta de coneixement de determinades realitats comunicatives visuals. Els exemples extrets de la publicitat, el foto-periodisme, l'humor gràfic o la propaganda política permeten comprovar cada concepte i serveixen de revulsiu per a mirar d'una altra manera les imatges que ens envolten en la nostra quotidianitat. Aquest és el tret que converteix el treball en alguna cosa més que un text reservat als especialistes de semiòtica visual. Les pàgines de *Mostrar para decir* són també una audaç aposta pedagògica per a comprendre la imatge a través de les paraules.

Rafael Miralles

CONFLICTOS Y TENSIONES.
INDIVIDUALISMO Y LITERATURA EN EL FIN DE SIGLO
 VIRGILIO TORTOSA

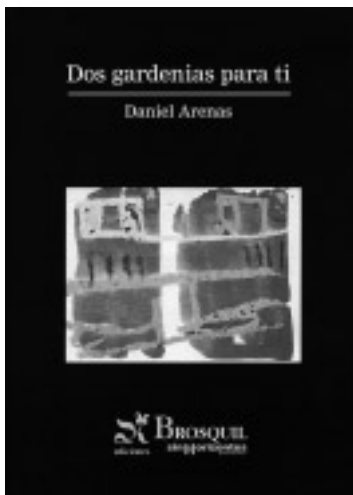
COL·LECCIÓ «MONOGRAFÍAS», 452 PÀGINES

PUBLICACIONES DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT, ALACANT, 2002

Individuo y poética de la modernidad

El professor de Literatura Comparada de la Universitat d'Alacant acaba de publicar este interesante estudio crítico que busca agrupar un amplio elenco de autores y obras tratados a partir de diferentes argumentos (la verdad, el individualismo, el tiempo o la cultura como forma de Estado) con el fin de concretar una síntesis estética subyugada a la tiranía del dominio económico frente a los argumentos teológicos y jurídicos de la etapa franquista. El fin de siglo ha venido marcado –para el profesor Tortosa– por la connivencia de la literatura con el mercantilismo. Incluso los héroes parecen admitir un letargo de conformismo amnésico. Así, después de un estado de la cuestión de la crítica literaria, aborda temas como la realidad histórica y la verdad, el individuo socialmente triunfador como protagonista, la perversión de la memoria, etc. El profesor Tortosa propone romper con el yugo del pensamiento único y predica con el ejemplo: el libro es atrevido, arriesgado y subversivo –aunque científico–. Sin duda levantará más de una ampolla y no sólo en los «poetas de la experiencia».

Pasqual Mas

DOS GARDENIAS PARA TÍ

DANIEL ARENAS

COL·LECCIÓ «SIN HORIZONTES», 3

204 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Amor de madre

Dos Gardenias para ti no es la primera novela de Daniel Arenas, Catedrático de Lengua y Literatura Españolas, que obtuvo el XVII Premio de Novela Felipe Trigo por su obra *Viviré si no me olvidas*.

Con *Dos gardenias para ti*, el autor nos ofrece un relato irónico-crítico, de las relaciones de un hijo con su madre. La obra comienza cuando el narrador nos presenta a su madre. No sin cierto asombro asistimos al nacimiento de un personaje, astuto, perverso, contradictorio, quien en ningún caso adolece de caprichos y cuyos actos son imposibles de definir. Bajo la apariencia de ironía o burla inútil, el autor pone en entredicho la voluntad de un hombre manejado por la anciana. El protagonista conoce todas y cada una de las reacciones de la madre, que por supuesto, siempre trata de amargar la vida de su hijo. Aún interpretando el fino humor que un conocedor de la lengua como Arenas ha sabido impregnar en cada línea de su novela, la consideración de un personaje al menos desajustado.

M^o Teresa Espasa

L'ANTIGOR

BENITO VIDAL

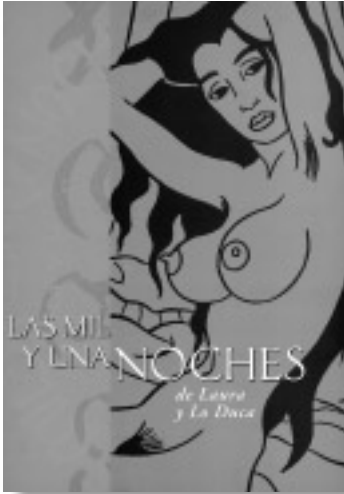
165 PÀGINES

EDITORIAL DEL SENIA AL SEGURA, VALÈNCIA, 2002

Memoria de una sociedad recreativa

L'antigor fue una agrupación festiva que celebraba sus reuniones en la ciudad de Valencia en el filo de los siglos XIX y XX. Benito Vidal ha escrito una historia de esta sociedad y reproducido algunos de sus documentos, principalmente las poesías ganadoras de los Juegos Florales instituidos a partir de 1902 por los llamados *anticuaris*. La primera parte del libro cubre los trece años de la existencia de la sociedad, de 1897 a 1910; la segunda gira en torno al 14 de julio de 1935, fecha en que se celebraron los Funerales de Plata de *L'Antigor*, previstos ya el día de su disolución. Si no los errores de concepto, sí al menos las incorrecciones gramaticales de esta obra (algunas frases resultan literalmente ininteligibles) podrían haber sido subsanadas con una adecuada corrección de estilo. Tampoco hay índice bibliográfico ni referencia bibliográfica alguna de las fuentes empleadas. Al margen de ello, la obra tiene el mérito de recuperar una parte de la historia social y cultural de la ciudad de Valencia.

Miguel Catalán

LAS MIL Y UNA NOCHES

LO DUCA

DIBUIXOS DE LAURA

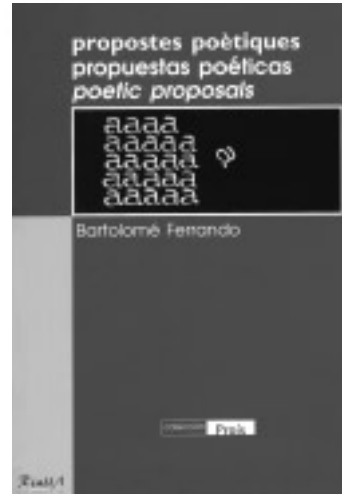
COL·LECCIÓ «SOLY SOMBRA», 14, 128 PÀGINES

EDICIONS DEL PONENT, ONIL, 2002

Mil nits amb dues germanes

Havia llegit alguna lloança de les germanes com a objecte de desig sexual, però, com que sóc un gran desconegedor dels clàssics de la literatura de tots els temps, m'he quedat al·lucinat en veure que no només és Scherezade la que passa les nits amb el rei, contant-li històries que sempre deixa a mig camí per continuar-les la nit següent –i així impedir que l'executen durant el dia–, sinó que també hi ha Doniassade, la germana petita, i que no es dedica precisament a la vida contemplativa. L'obra s'estructura en dos grans blocs («Primeras lunas» i «Cuento de Aladino y la lámpara maravillosa»), els dibuixos funcionen molt bé, els texts em sembla que una mica menys, la introducció de Max és absolutament modèlica... però segurament ja haurien acusat els autors de masculistes si no fóra perquè és ella qui dibuixa (gairebé totes les dones apareixen nues i amb uns pits enormes i d'allò més erts, fins i tot quan van a comprar al mercat; els defensors de l'obra diran que això forma part de l'estil, i potser tindran tota la raó).

Felip Tobar

PROPOSTES POÈTIQUES

BARTOLOMÉ FERRANDO

COL·LECCIÓ «PROÍ», 2002

100 PÀGINES

RIALLA EDITORES, VALÈNCIA, 2002

La mirada del performer

Amb aquestes propostes poètiques ens sorprèn el poeta visual i *performer*, Bartolomé Ferrando, –titular d'aquesta especialitat en la Facultat de Belles Arts de València–. Són una poètica de la permeabilitat que convida el lector a capbussar-se dins la ficció. I ho fa amb actitud d'apòstrof que de vegades sembla gairebé un manament que lliga el lector en el desenvolupament de la imatge literària. Així, per exemple, s'inicien bona part de les més de vuitanta formulacions: «endinse's», «agafe», «adone's» o «emporte-se'l». És amb aquestes mirades actives com defug l'orientalisme contemplatiu que podria esperar-se per la disposició textual emprada i s'apropa més a l'avantguarda occidental (Duchamp, Brossa, etc.). Sovint aquestes propostes fluctuen tot fregant en el límit de l'enteniment més racional –com les paradoxes–, i només amb l'abstracció o amb la ficcionalització se'ns rebel·la amb diafanitat l'estímul que les genera. Bartolomé Ferrando ja ens havia avançat el seu quefer a la revista de poesia experimental *Texto poético*.

Pasqual Mas

PARAULES EN CARN VIVA
SOBRE TEXTOS I POEMES DE JOAN FUSTER

MANUEL MOLINS (EDT.)

45 PÀGINES

AJUNTAMENT DE GANDIA-CEIC ALFONS EL VELL, GANDIA, 2002

Espectacle fusterià

L'esforç del CEIC Alfons el Vell d'homenatjar i de reivindicar la figura de Joan Fuster als deu anys de la seua mort, ha donat el seu segon fruit en forma de llibre –coeditat amb l'Ajuntament de Gandia– que s'ha basat en un espectacle dramaturgic i musical dirigit per Manuel Molins i interpretat per Pau Esteve i l'acordionista Amadeu Vidal. Recordem que l'Alfons el Vell també ha publicat recentment *De Fuster a Pla amb camí de tornada*, aproximació a la intensa relació que aquests dos *monstres* literaris mantenien.

La pretensió d'aquesta nova proposta és tota una altra: «hem ideat un petit espectacle a fi de mostrar des del Fuster més airejat o “tòpic” al Fuster més íntim» i del qual han destacat la seua vessant poètica –postergada pel mateix Fuster davant l'emergència de fer reviscolar aquest país– sense oblidar el Fuster *aforista* ni l'assagista polític.

L'esforç de recuperar el nostre escriptor universal també ha comptat amb la preocupació pel vessant estètic i visual del volum que, sens dubte, fa més abellidora la lectura i que intensifica el gaudi d'aquesta nova proposta fusteriana.

Marc Candela

LEYENDAS Y TRADICIONES DE CASTELLÓN

JOSÉ SOLER CARNICER

155 PÀGINES

CARENA EDITORS, VALÈNCIA, 2002

Voltant per l'imaginari castellanenc

José Soler Carnicer és, segurament, un dels millors coneixedors de la geografia valenciana. A ell li devem aquella obra pionera que tant ens incità a descobrir i estimar les nostres terres: les encara no superades *Rutes Valencianes* amb les quals molts ens iniciàrem en l'excursionisme i el turisme interior.

En aquesta ocasió, però, la seua atenció se centra, més que en la geografia i el paisatge, en la comunitat humana que l'habita i, molt especialment, en el seu imaginari col·lectiu: llegendes populars –la de la font d'Almanzor d'Almedíjar, la del Bou Negre d'Argelita, la de la princesa Soneixa...–, episodis històrics esdevinguts llegenda –l'escala del Papa Lluna de Peníscola, l'atac corsari a Torreblanca–, tradicions religioses amarades d'atavisme –santantonades, romeries, salpasses– etc., fins completar un extens inventari d'aquest patrimoni cultural que resisteix miraculosament els embats de la modernitat.

Josep Vicent Frechina

POEMAS DE ALTEA

JUAN ANTONIO MASOLIVER

49 PÀGINES

AITANA EDITORIAL, ALTEA, 2002

Entre la luz y nada

La poesia de Juan Antonio Masoliver esta dicha con serenidad y acento reposado, versos que desgrana a lo largo de los veintisiete poemas sin título que componen este magnífico poemario.

Hay constantes que encontramos en algunos poemas y que merece la pena destacar. Pongamos como ejemplo «No hay itinerario. Estamos en el centro/ de la memoria. Inmóviles. Vibra/ la luz. Ilumina los recuerdos». No sólo la memoria, sino también el olvido: «Y un vendaval de bruma/ me hunde en el olvido». Una vez y otra, la luz omnipresente: «...buscamos las ascuas que iluminan/ la razón de vivir». Y la nostalgia: «Duele tanto la mirada/ de mirar en el vacío!». Y también la fantasía como contrapunto a la realidad más cercana. Aparte de Altea, pueblo de la Marina a quien Masoliver dedica su libro, hay alusiones a otros lugares del Mediterráneo como la isla de Tabarca. Quizás el mayor interés reside en la evocación de las imágenes de una tierra que no es ajena a quien escribe estas líneas.

Mª Teresa Espasa

16 POEMES DEL DIVAN. IBN KHAFAJA

COL·LECCIÓ «RAZEF», 5, 41 PÀGINES

EL DESERT. SALVADOR JÀFER I SANXÍS

COL·LECCIÓ «RAZEF», 6, 39 PÀGINES

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2002

El paper enjoiat

Edicions 96 ha tingut el gust selecte de treure a la llum una joia de paper, una d'aquestes publicacions que no necessiten de recomanacions ni apòlegs perquè posseeixen vida pròpia i resulten viatgeres independents per les biblioteques. Es tracta de *16 poemes del Divan* d'Abu Ishaq ibn Abi al Fath ibn 'Abdillah, vulgo *dicitur* Ibn Khafaja d'Alzira (1058-1138/39), admirablement traduïts per Josep R. Gregori i Josep Piera, que ja obriren camí amb els *Poemes de l'orient d'Al Àndalus* fa alguns anys. En aquesta plaqueta se'ns presenten setze traduccions directes de l'àrab, amb el text en les dues llengües a doble pàgina. L'apel·latiu de *poeta jardiner* es fa palès en les composicions, d'una sensualitat difícilment superable i amb una riquesa metafòrica tan elevada com senzilla; tot plegat provoca una lectura encesa i apassionada, tot esperant noves traduccions d'aquesta autor per a acostar-lo al lector romànc. En la mateixa col·lecció, dirigida per Isidre Martínez i Marzo, ha aparegut *El desert*, de Salvador Jàfer i Sanxis. A mig camí entre la prosa poètica i el dietari líric, el veterà poeta de la generació dels setanta repassa bona part dels temes que guien la seua poesia i que fan d'agrair la seua presència en el mercat editorial.

Alexandre Navarro

L'ANELL DE LA BRUIXA DELS ULLOTS

ENRIC LLUÇ

IL·LUSTRACIONS DE YOLANDA ESTRUCH

82 PÀGINES

ALFAGUARA-VORAMAR, PICANYA, 2003

Desconcert a la biblioteca

Quan semblava que les bruixes i els fantasmes estaven cada vegada més lluny de l'imaginari infantil, Enric Lluç, l'autor de *L'anell de la Bruixa dels Ullots*, els recupera amb un relat ben fresc. Recomanada per a joves més enllà dels vuit anys, aquesta lectura pot encisar lectors de qualsevol edat per la seua tendresa en tractar els personatges, el seu humor i la riquesa del llenguatge que Lluç hi emprà, on les expressions populars i els refranys acolorixen els diàlegs entre personatges de «carn i ossos» i metapersonatges, personetes literàries que surten del *Llibre dels Oblits* quan els entra el desfici, com pot entrar-los a vostès, lectors, quan volen evadir-se de la realitat, o a vosaltres, xiquets i xiquetes, quan desitgeu viure en un altre món. I dic jo... si la bruixa s'ha arriscat a (re)trobar-se amb els humans, per què no ho feu vosaltres amb els llibres? Són pòcimes infalibles per a la felicitat. A més, de vegades, com és el cas, vénen acompanyades d'uns dibuixos divertits. No us perdeu ni el nas ni els ullots de la bruixeta, són fantàstics.

Lourdes Toledo

LES LLÀGRIMES DE SHIVA

CÉSAR MALLORQUÍ. IL·LUSTRACIONS DE PACO GIMÉNEZ

PREMI EDEBÉ DE LITERATURA JUVENIL

COL·LECCIÓ «PERISCOPEI», 8, 237 PÀGINES

EDITORIAL MARJAL- EDEBÉ, MISLATA, 2002

Les llàgrimes del lector

Les llàgrimes de Shiva és una novel·la d'entreteniment juvenil, volgutament banal i mancada d'aquell mínim fons qualitatiu necessari per transformar un relat per a adolescents en una lectura vàlida per a tothom, sense cap mena de restricció pel que fa a l'edat o al grau d'intel·ligència del lector. Es tracta d'un exemple més d'aquesta allau de llibres destinats a un públic exclusivament jove, de dotze a divuit anys, plantejats com una recepta que barreja un bon grapat d'elements característics de subgèneres temàtics de tota mena. De la novel·la negra agafen la intriga, de la de terror el misteri, i de la d'aventures l'acció. Després converteixen els adolescents que les protagonitzen –perquè sembla que és un requisit indispensable que les novel·les juvenils siguen protagonitzades per joves, supose que és per allò de l'empatia– en detectius infal·libles o en herois èpics. I per últim, li afigen una faixa on pose ben clar que aquest llibre ha estat guardonat amb un premi qualsevol i a veure qui s'ho empassa.

Sergi Verger

EL PAÍS DELS LLENÇOLS MULLATS

VICENT PARDO

IL·LUSTRACIONS DE CARLOS ORTÍN

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 82, 100 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

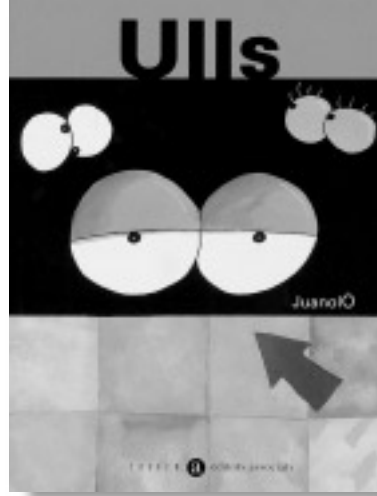
Pixar-se de riure

El País dels Llençols Mullats és un lloc màgic amb una característica especial: sempre és de dia. Les nenes i els nens que l'habiten hi poden estar tranquils si es pixen per la nit perquè mai no arriba el moment d'anar al llit ni tampoc d'alçar-se al matí amb el pijama humit.

Vicent, un infant de vuit anys, visita aquesta terra de la imaginació i viu la vertadera història de la Bella Dorman, una princesa que ha de portar bolquers per dormir –sort que el vestit tan ample li ho dissimula prou–. A causa de l'encanteri, el príncep està dormint i serà Buassa, de la colla dels Llençols Mullats, qui aconseguirà despertar la princesa amb un romàntic bes.

Aquest llibre, imprescindible per a xiquets i xiquetes que mullen els llençols, també encantarà als que ja no ho fan. Uns i altres es pixaran de riure amb els acudits i les ocurrències de Vicent Pardo. *El País dels Llençols Mullats* conta una història divertida i entretinguda que ofereix, a més, la possibilitat de reflexionar sobre el fet que tots tenim les nostres peculiaritats i sobre la importància de la diversitat.

Imma Gandia

ULLS

JUANOLO

COL·LECCIÓ «QUIN COS!»: 3

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Una mirada als ulls

Es diu que els ulls són una finestra oberta a l'ànima i fins i tot hi ha qui pensa que la mirada és l'expressió més distintiva de la personalitat, però no cal aprofundir tant per poder parlar d'aquesta part del cos humà. Ja podem gaudir mirant els diferents ulls que ens ha dibuixat i descrit amb tanta gràcia Juan Ortega. Un recorregut pels diferents tipus d'ulls i de mirades que ajuda xiquets i xiquetes a distingir una part del cos –diferent en cadascú– al temps que a aprendre les variades expressions que utilitzen les paraules *ull*, *ulls*, *veure* o *mirar*. A més, és una bona mostra de sensibilitat davant la diversitat d'éssers, tant si s'apropen més a la realitat com si resulten totalment imaginaris. Els primers lectors poden passar una bona estona amb els dibuixos de vius colors i els divertits jocs de paraules d'aquest simpàtic llibre, concebut gràficament i dissenyat per Juanolo.

Nieves Avilés

L'EMPREMTA DELS AMMONITS

NEL-LO NAVARRO

COL·LECCIÓ «POESIA», 16

84 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, 2002, VALÈNCIA

Dins del temps

L'empremta dels ammonits de Nel-lo Navarro (la Vall d'Uixó, 1960) no pot deixar indemne el lector. Des dels primers versos: «No hi havia res dins la capseta de suro i molsa/Què hi cercàvem en realitat?», fins l'estocada final: «I tanmateix, adelere cada volta més el combat». Hi ha una brega que es converteix en el testament diari de l'autor, perquè Nel-lo Navarro és un autor que des de la closca de l'ammonits acudeix immediatament al present (ja era escriptor de la quotidianitat amb el seu recull de narracions *Cantó de la Dula*) i ací esdevé poeta de l'instant, de la realitat que es filtra per esdevenir futur o mort des de la ventada al passat que prové del fòssil.

L'autor de la Plana Baixa empra des del poema breu de dues paraules fins el de cinc versos o la poesia de metre lliure per encerclar el lector en una realitat fàrctica de referències a la mort, el pas del temps i la desídia, o eixa lluita que es construeix amb una altra persona, o contra ella, però sempre es fa des del desconeixement de la realitat futura. *L'empremta dels ammonits* està seqüenciada en cinc parts («L'ull de l'huracà», «La carcanada de la serp», «Volcà», «Miralls» i «Promptuari de duels»).

Agustí Hernández Dolz

EL SOMNI ON VISC

EUSEBI MORALES

PREMI «IBN HAZM» DE POESIA 2001. AJUNTAMENT DE XÀTIVA

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 48, 105 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Benvinguts al somni de la vida

Amb aquesta obra, el teòleg i filòleg Eusebi Morales, nascut a Toledo el 1952 i resident a València des de la seua infantesa, obtingué el premi Ibn Hazm de Xàtiva en la seua edició de 2001. Des del raval de la maduresa llopartia, Morales se'ns mostra com un autor senzill, prosaica i gens alambinat, que mostra explícitament els sentiments i que no defuig compartir-los d'una manera oberta amb el lector. Amb un rerefons existencial i reflexiu, l'amor també fa acte de presència dins de les dues parts en què ha estat dividit el llibre: «El somni on visc» i «Els racons del temps». En determinats moments del discurs, la senzillesa i la manera tan prosaica d'expressar-se difuminen subtilment l'edifici poètic, encara que també hi haurà lectors que agraesquen aquests camins inhabituals. Una recorregut aquest d'Eusebi Morales sense pretensions, ni tampoc sense paranys, pels camins nets de l'expressió poètica, amb els quals Morales pretén fer partícip el lector del «somni» paradigmàtic de la vida, inevitable referència calderoniana.

Alexandre Navarro

Fes *click* i accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuïdors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta dels premis
literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre en format pdf

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual.
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat
Valenciana

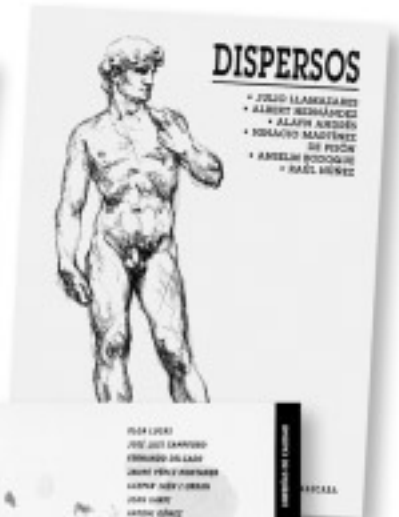
Revista *Lletres Valencianes*
en format pdf

Enllaços d'interés

Convocatòries d'ajudes

Activitats al voltant del Llibre

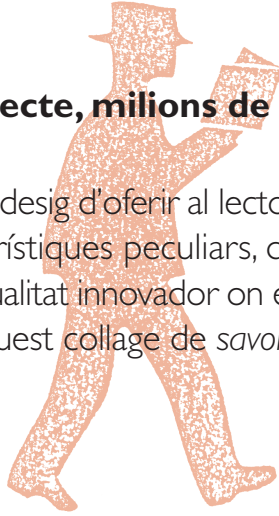

A més de llibreters, els del Grup 10 són editors. Cada any per Nadal publiquen un recull de relats, no venal, com a obsequi als lectors. La seva primera edició començà en 1989 amb un tiratge modest, a càrrec de La Màscara en solitari, i més tard, una vegada en mans del Grup, ha crescut fins arribar als 10.000 exemplars.

Un projecte, milions de pàgines

Els uneix la inquietud i el desig d'oferir al lector un servei cultural. Amb circumstàncies i característiques peculiars, deu llibreries valencianes han creat un circuit de qualitat innovador on el llibre no és tractat com una mercaderia més. Aquest collage de *savoir faire* es diu Grup 10.

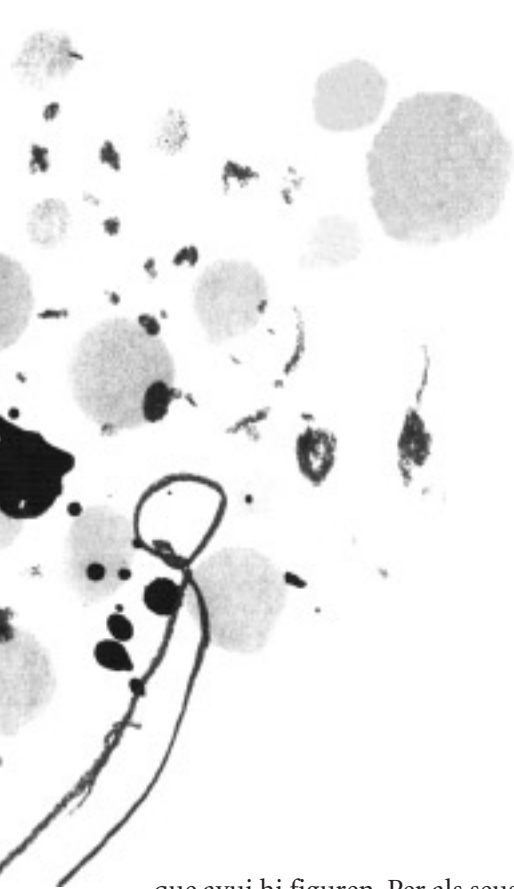

GRUPO 10

Fa unes setmanes quan vaig demanar –casualment en una gran superfície– per *Alicia al país de les meravelles*, em vaig trobar amb un: «qui és l'autora?». Situacions com aquestes es repeteixen dia a dia en les «megallibrerries». Autors fantasmes, desconeguts, llibres introbables, falta de diàleg, i un llarg etcètera. Per evitar-les –entre tantes altres voluntats– va nàixer *El Grup 10, llibreries de qualitat*, una idea que aglutina gran part de les llibreries valencianes de més antiga tradició i trajectòria professional.

Amb quinze punts de venda repartits al llarg de deu comarques, de nord a sud del nostre país, el projecte reuneix establiments de tipus mitjà, mitjà-gran i grans que compten amb un mínim de vint-i-cinc anys d'existència en el gremi, de manera que, tal com apunta Lluís Andrés, responsable de la llibreria *La Màscara* i un dels impulsors de la iniciativa, dins del Grup «hi ha la superfície cultural més representativa i més gran en llibres, metres quadrats i llibreters del País Valencià». Algunes d'aquestes llibreries, com ara *Ambra Llibres*, *Llibreria Llorens* i *Babel* ja han ocupat un espai en edicions passades de *Lletres Valencianes*. Ara, però, arriba el torn de parlar de l'essència que auna la resta de components en un projecte de milions de pàgines. Un pla que va donar vida, ara fa sis anys, a un circuit de llibreries de qualitat, independents i emprenedores, alternatiu a la monotonia de les grans superfícies.

El Grup 10 representa l'enginy, la dedicació a l'ofici i la sensibilitat per la cultura –ahora que una bona visió comercial que mantinga el negoci dempeus davant de la competència abrumadora dels gegants del sector– d'uns quants llibreters valencians. El Grup, que va nàixer d'una idea col·lectiva durant una conversa entre professionals del llibre que viatjaven junts, ha unit des de 1997, les deu llibreries

El Grup està compost per Llorens Centro (Alcoi), Ambra (Dénia i Gandia), Babel (Castelló de la Plana), 80 Mundos (Alacant), Ulisses (Benidorm), Ali i Truc (Elx), Bastida (Ontinyent), El Puerto (Port de Sagunt), La Máscara i Soriano (València).

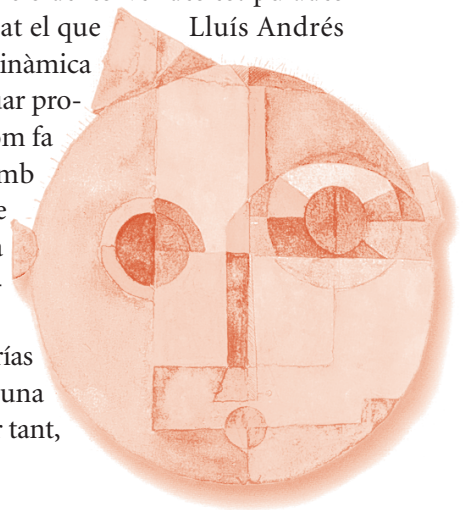
que avui hi figuren. Per als seus components el secret està en l'afinitat cultural i l'estratègia comercial que els auna. Tots ells coincideixen en no tractar el llibre com una mercaderia més i s'esforcen per actuar com a «agents culturals». «L'objectiu –asseguren els creadors del projecte– és equilibrar el vessant purament mercantil –i el cultural– per tal d'arribar al públic sense necessitat d'utilitzar un màrqueting agressiu». Per tal d'aconseguir-ho, aquest grup de petits i mitjans empresaris ha donat una dimensió nova a la idea de llibreria independent. L'èxit, a hores d'ara, el tenen garantit, i és que com apunta Andrés «El Grup ha compat des de bon començament amb molt bona acollida entre els llibreters i entre els lectors, i cada vegada és més conegut i més reconegut».

I és que els clients-lectors saben apreciar el tracte personalitzat, l'atenció directa i l'estima pel producte que ells adquireixen –tal com apunta el gerent de la llibreria Ali i Truc, Paco Trigueros. Aquesta proximitat i la qualitat són també per a Lluís Andrés l'essència d'aquesta unió. I tots dos, així com la resta de components, asseguren que el Grup 10 és bàsicament un projecte de col·laboració: entre tots intenten oferir a la gent altres serveis, al marge del llibre, i per això, recomanen autors, publiquen fulls commemoratius de dates, editen obres que regalen als lectors, i asseguren que estan sempre atents a la sensibilitat lectora d'aquests. «Senzillament –considera Andrés– nosaltres aportem un toc personal i el «saber fer» que no tenen la resta de les grans superfícies, perquè al capdavall, el Grup va nàixer com una defensa col·lectiva davant l'agressió despersonalitzada de les cadenes comercials. I en això continuem, en l'intent de crear –ara ja mantenir– un model diferent de llibreria.

«El Grup va nàixer com una defensa col·lectiva davant l'agressió despersonalitzada de les cadenes comercials. I en això continuem, en l'intent de crear –ara ja mantenir– un model diferent de llibreria».
Lluís Andrés (Llibreria La Màscara de València)

Per a Trigueros, pertànyer al Grup possibilita als llibreters mantenir la seua independència en el sector, així com debatre els problemes que els afecten i buscar-hi solucions comunes, «avantatges –diu– que ens diferencien a millor dels nostres competidors i que al final redunden en benefici dels nostres clients i del nostre prestigi. Segons Elias Castelló, responsable de Bastida Llibres, el contacte entre professionals del llibre els permet oferir promocions que no serien possibles sense el Grup, així com una millora en la gestió comercial i administrativa, a més d'un enriquiment professional». Com tot projecte que s'estime prosperar, el Grup 10 du al darrere certa disciplina, i sobretot, molt bona voluntat. Des d'un començament, els seus components es reuneixen una vegada al mes i paguen anualment una quota en funció de les vendes estipulades de cadascú, i a hores d'ara, els llibreters han consolidat el que defineix com «un diàleg de grup». De moment la seua dinàmica comprén cinc o sis activitats anuals, que pensen continuar programant, entre elles: recomanar llibres en la premsa, com fa la llibreria Soriano, obsequiar els clients habituals amb llibres –alguns editats pel Grup– i també a aquells que arriben per primera vegada a la llibreria, com apunta Andrés, qui també elabora un espai radiofònic anomenat «El librero impertinente».

L'any 2002, el Grup 10 –integrat alhora en el Grup Librerías L, un projecte similar a nivell estatal– va passar de ser una associació cultural a ser una Societat Limitada (SL), i per tant,

Paco Sanz, director de Ràdio Gandia Ser i a la dreta Luis Eduardo Aute, a la Llibreria Ambra de Gandia, durant la presentació del seu llibre Un perro llamado dolor.

Aquest grup d'empresaris petits i mitjans ha donat una dimensió nova a la idea de llibreria independent. L'èxit, a hores d'ara, el tenen garantit.

una entitat jurídica dotada de més drets legals i mercantils. A més, la societat disposa ara d'un gerent i d'unes oficines, i això és tot un luxe, tractant-se de llibres.

Una de les reivindicacions constants del Grup és la preparació contínua dels llibreters. Segons Andrés, en el mercat actual del llibre hi ha una falta d'adequació i de professionalització. «Si volem ser coherents –diu– nosaltres, com a llibreters, hem de llegir constantment i estar a l'aguait de les novetats. És molt diferent comprar en un establiment on t'escolten i t'aconsellen que en un on simplement pagues i te'n vas». «Els que entenem de llibres –afegeix– som els llibreters i no els venedors de llibres. Un llibreter –jo mateix– se la juga recomanant un llibre, i jo estic segur que eixe 6-7% de la població que són lectors habituals confien en nosaltres».

La clau del projecte, doncs, es troba també en la diferència entre el mer «venedor de llibres», que realitze una tasca comercial, i el «llibreter», la feina del qual és també comercial, però no descuida el vessant cultural. El que Castelló en diu «vocació de llibreters, dedicats als clients».

A més de llibreters, els del Grup 10 són editors. I cada any per Nadal publiquen un recull de relats, no venal, com obsequi als lectors. La seua primera edició començà en 1989 amb un tiratge modest, a càrrec de la *La Màscara* en solitari, i més tard, una vegada en mans del Grup, ha crescut fins arribar els 10.000 exemplars. A més, a banda del llibre nadalenc, el Grup ha editat en aquests darrers anys altres publicacions puntuals –totes elles no comercials– sobre temes relacionats amb la dona, les museus valencians o el públic lector infantil.

Lourdes Toledo

GRUPO 10
Librerías de Calidad

Les llibreries del Grup ofereixen una agenda plena de cites culturals que troben molt bona acollida entre la població. De dalt a baix, Llibreria Ali i Truc (Elx); Llibreria 80 Mundos (Alacant); Llibreria Babel (Castelló de la Plana) i Llibreria Llorens (Alcoi).

editorials valencianes

AFERS EDITORS

C/ DE LA LLIBERTAT, 12
APARTAT DE CORREUS 267
46470 CATARROJA
TEL.: 96 126 86 54 - FAX: 96 127 25 82
afers@provicom.com
www.provicom.com/afers

DISTRIBUÏDORS:
NORDEST LLIBRES
TEL.: 972 67 23 54 - FAX: 972670417
nordest@tsai.es
PALMA DISTRIBUCIONS
TEL.: 971 45 06 12 - FAX: 971 45 61 88
GEA LLIBRES
TEL.: 96 158 03 12 - FAX: 96 158 06 99
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 02 88

AITANA EDITORIAL
COMTE D'ALTEA, 10
APARTAT DE CORREUS 51
03590 ALTEA
TEL.: 96 584 19 46 - FAX: 96 688 08 47
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
LA TERRA LLIBRES
SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT
TEL.: 96 511 01 92 - 96 511 02 88
FAX: 96 511 51 82

MADRID:
EGARTORRE LLIBROS
MIRLO, 23. 28024 MADRID
TEL.: 91 711 60 08 - 91 711 66 00
FAX: 91 501 57 01

ILLES BALEARS:
TOTEM DISTRIBUCIONS
PARE BERTOMEU POU, 24
07003 PALMA DE MALLORCA

ARAGÓ:
ICARO DISTRIBUCIONES
CASTELLÓ I VALÈNCIA:
CARRER DE LLIBRES, S.L.
MONTESA, 6-BAIX ESQUERRA
46017 VALÈNCIA
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74
CATALUNYA:
SURES, S.A.
SANTANDER, 68. 08020 BARCELONA
TEL.: 93 305 63 55 - FAX: 93 305 02 04
GALÍCIA:
TRIS-TRAM
CONCEPCIÓN ARENAL, 2-2A, DRETA
27003 LUGO
TEL.: 982 250 067 - FAX: 982 284 919

ALBATROS
C/ L'OLIVERETA, 28. 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50 - FAX: 96 370 22 46
graficas-soler@terra.es
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA
LES PUNXES
TEL.: 93 485 63 80 - FAX: 93 300 90 91
MADRID
MAIDHISA, SL
TEL.: 91 670 21 89 - FAX: 91 332 48 79

ALGAR EDITORIAL
POLÍGON IND. I
C/ RONDA TINTORERS, 117
46600 ALZIRA
TEL.: 96 245 90 91 - FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com
www.algareditorial.com
DISTRIBUÏDOR:
PRÒLOGO
TEL.: 93 456 20 00 - FAX: 93 456 95 06

AMOS BELINCHÓN

C/ RAFAEL RIVELLES, 36
46020 PAIPORTA
TEL. I FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TERRA LLIBROS, S.L.
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 51 82
VALÈNCIA:
ADONAY, S.L.
TEL.: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76
CATALUNYA:
NORDEST, S.L.
TEL.: 972 67 23 54 - FAX: 972 50 36 29

BROSQUIL EDICIONS
AVDA. EQUADOR, 101, 12A
46025 VALÈNCIA
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74
brosquilediciones@hotmail.com
www.brosquilediciones.es
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74
CAMPGRÀFIC
C/ MATIES PERELLÓ, 17-6
46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 374 92 57 - FAX: 96 374 92 57
campgrafic@retemail.es

CARENA EDITORS
C/ CHIVA, 21-3R-11A. 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 33 09
carenaeditors@inicia.es
www.carenaeditors.com
DISTRIBUÏDOR PROPI:
GRAONS LLIBRES
TEL.: 96 151 78 08 - FAX: 96 151 78 28

CEIC ALFONS EL VELL
PLAÇA REI EN JAUME, 10
46700 GANDIA
TEL.: 96 295 95 64/62 - FAX: 96 295 95 66
ceicalfonsovell@gandia.infoville.net
DISTRIBUÏDORS:
SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41 - FAX: 96 159 08 45
sendramarco@retemail.es
MIDAC
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 524 61 70
midac@retemail.es
MOLL: TEL. I FAX: 971 76 14 22

DEL SENIA AL SEGURA
CRONISTA CARRERES, 9, 7-F
46003 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 351 73 55
DISTRIBUÏDORS:
COMUNITAT VALÈNCIANA:
DEL SENIA AL SEGURA
MADRID:
MAIDHISA. TEL.: 91 670 21 89

DENES
POLÍGON INDUSTRIAL ALQUERIA
DE LA MINA . ARTS GRÀFIQUES, 58
APARTAT DE CORREUS 85
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 397 44 66 - FAX: 96 397 48 42
denes@infonegocio.com
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
NORD-EST LLIBRES
TEL.: 972 67 04 17 - FAX: 972 50 36 29
ILLES BALEARS:
MOLL
TEL.: 971 72 41 76 - FAX: 971 76 14 22

MADRID:
CELESTE
TEL.: 91 310 08 96 - FAX: 91 310 04 59
VALÈNCIA:
J. A. MORCILLO
TEL.: 96 397 44 74 - FAX: 96 397 52 73

EDICIONES BRIEF
C/ DANIEL BALACIART, 5 BAJO
46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 60 37 - FAX: 96 362 00 77
info@edibrief.com
DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA-CASTELLÓ:
GRAONS LLIBRE S.L. TEL. 96 158 82 99
MADRID-CASTILLA-LA MANXA:
DISTRIFER LIBROS S.L.
TEL. 91 796 27 09

GALÍCIA:
LLOVES S.L. TEL. 986 42 00 39
ANDALUSIA ORIENTAL:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
TEL. 95 225 10 04
ASTÚRIES- CANTÀBRIA:
LORD BOOK S.L. TEL. 985 11 33 59
ANDALUSIA OCCIDENTAL:
LIDELSUR S.L. TEL. 954 18 26 62
ARAGÓ-NAVARRA- LA RIOJA:
ICARO S.L. TEL. 976 12 63 33
CASTILLA-LLEÓ:
ARCADIA LLIBROS S.L.
TEL. 983 39 50 49

CATALUNYA:
MASESMAS.COM. TEL. 93 401 98 99
CANÀRIES:
DISTRIBUIDORA ROIGCAR S.L.
TEL. 928 41 83 82

EDICIONES DHARMA
C/ ELIAS ABAD- 3- BAIX
03660 NOVELDA
TEL.: 96 560 32 00
dharma@edicionesdharma.com
www.edicionesdharma.com

EDICIONES TILDE
C/ GENERAL URRUTIA, 12 – 10
46006 VALENCIA
TEL.: 96 333 71 27
tildede@tilde.es
www.tilde.es
DISTRIBUÏDOR:
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74

EDICIONS 96
CARRER SANT CRISTÒFOL, 22
46740 CARCAIXENT
TEL.: 96 246 11 04 - FAX: 96 246 14 90
edicions96@llibreweb.com
www.llibreweb.com/edicions96.htm
DISTRIBUÏDOR:

ALACANT:
LA TERRA LLIBROS
SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT
TEL.: 96 511 01 92
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
POLÍGON DE RAGA
LUIS DE SANTANGEL, 6
46210 PICANYA
TEL.: 96 159 05 11
CATALUNYA I RESTA DE L'ESTAT
ESPANYOL:
SLI TÀNDEM
SANT ANTONI, 70-ENTRESOL
08190 SANT CUGAT DEL VALLÈS
TEL.: 93 589 54 39

EDICIONS BROMERA
POLIGON INDUSTRIAL, 1
C/RONDA DELS TINTORERS, 117
46600 ALZIRA
TEL.: 96 240 22 54 - FAX: 96 240 31 91
bromera@bromera.com
www.bromera.com
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TERRA LLIBRES. TEL.: 96 511 01 92
CATALUNYA:
PRÒLOGO. TEL.: 93 456 20 00
ILLES BALEARS:
MOLL. TEL.: 971 72 44 72
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
SENDRA MARCO. TEL.: 96 159 08 41
GEA LLIBRES. TEL.: 96 159 03 12

EDICIONS CAMACUC
ARQUEBISBE OLAETXEA, 18-BAIX
46017 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 357 28 56
edicionscamacuc@hotmail.com
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74

EDICIONS DEL BULLENT
C/ DE LA TARNONJA, 16
46210 PICANYA
TEL.: 96 159 08 83 - FAX: 96 159 08 45
bulle@retemail.es
DISTRIBUÏDORS:
SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41 - FAX: 96 159 08 45
sendramarco@retemail.es
MIDAC
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 524 61 70
midac@retemail.es
MOLL. TEL. I FAX: 971 76 14 22

EDICIONS DEL PONENT
PLAÇA DEL CARME, 5-1A
03430 ONIL
TEL. I FAX: 96 526 98 68
edicionsdeponent@ctv.es
www.edicionsdeponent.com
DISTRIBUÏDORS:
MADRID-CASTILLA LA MANXA:
A-Z LLIBRES, S.L
MINIPOLIGON, SAN JOSÉ, NAVE 16
28320 PINTO (MADRID)
TEL.: 91 692 53 76
FAX: 91 692 53 85
a-zdislibros@airtel.net
ANDALUSIA I EXTREMADURA:
RORIGUEZ SANTOS, S.L.
C/ ARTESANIA, 10. POL. INDUS. PI-
SA. 41927 MAIRENA DE ALJARAFE.
SEVILLA
TEL.: 95 418 04 75
Info@rodriguezsanatos.com
CASTILLA-LLEÓ:
ARCADIA LLIBROS S.L.
C/ CROMO 159. POL. SAN CRISTÓ-
BAL. 47012 VALLADOLID
TEL.: 983 39 50 49 - FAX: 983 39 50 59
Arcadia@amg.es

VALÈNCIA I LLIBRERIES ESPECIALITZADES:
DISTRIBUIDORA DE TEBEOS S.L.
C/ GANDIA 5. 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 352 00 66
ddt@terra.es
VALÈNCIA-CASTELLÓ-LLIBRERIES
GENERALISTES:
GEA LLIBRES

POL. IND. EL OLIVERAL. CALLE G.
NAVE 6. 46190 RIBARROJA DEL TÚ-
RIA. (VALENCIA)
TEL.: 96 166 52 56 / 96 166 52 57
FAX: 96 166 52 49
ILLES CANÀRIES:
LUIS VAZQUEZ
C/ AZORÍN 274. BARRIADA LA CEL-
SA. BLOQUE 7. PORTON 5
TEL.: 649 47 15 56 / 922 22 52 78
FAX: 922 28 03 26
38007 STA. CRUZ DE TENERIFE
CATALUNYA I INTERNACIONAL:
SDIRAC
C/ TÁNGER, 76 08018 BARCELONA.
TEL.: 93 300 10 22 - FAX: 93 300 73 01
ivan@sddistribuciones.com
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
GAIA
C/ SAGITARIO 9. 03006 ALACANT
TEL.: 96 511 05 16.
ADMINISTRACIÓN: M^o JOSÉ
TEL.: 96 510 78 81
ARAGÓ:
CONTRATIEMPO.
C/ LAS SABINAS, 63. POL. IND.
MALPICA-ALFIDEN. 50171 PUEBLA
DE ALFIDEN (ZARAGOZA)
TEL.: 976 10 78 59 - FAX: 976 10 79 34
contra@public.ibercaja.es
ASTÚRIES I GALICIA:
INFOLIBRO SL
POL. IND. LAS PEÑAS NAVE 3
33199 GRANDA-SIERO (ASTÚRIES)
TEL.: 985 98 57 56 - FAX: 985 98 57 65
infolibro@internet34.com.
PAÍS BASC, NAVARRA I CANTABRIA:
PASAIA DISTRIBUCIÓN
C/ ZAMACOLA, 86 BAJO.
48003 BILBAO
TEL.: 94 415 54 99
MÓVIL: 658 73 69 14
pasaiaabanatzailea@euskalnet.net
GALICIA:
KALANDRAKA S.L
(GALICIA). CONTACTO: ELENA, XO-
SÉ BALLESTEROS
C/ ALEMANIA, 70
36162 PONTEVEDRA
TEL.: 986 86 02 76
editora@kalandraka.com
CATALUNYA:
BITACORA-ARTE Y HUMANIDADES
S.L.
C/ OLZINELLES, 5. 08014 BARCELONA
TEL.: 93 422 22 15
DISTRIBITACORA@telefonica.net
EDICIONS LA XARA
AVDA. DE LA VALLDIGANA, 25
46750 SIMAT DE LA VALLDIGANA
TEL. I FAX: 96 281 13 67 - 670 250 595
laxara@ctv.es
www.ctv.es/USERS/laxara
DISTRIBUIDORS:
CATALUNYA:
NORDEST LLIBRES, S.L.
ÁLVAREZ DE CASTRO, 26
17600 FIGUERES
TEL.: 972 67 23 54 - FAX: 972 50 36 29
PAÍS VALENCIA:
ADONAY
CTRA. DE PICANYA, 4
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76

EDICIONS VORAMAR
C/ VALÈNCIA, 44. 46210 PICANYA
TEL.: 96 159 44 10 - FAX: 96 159 19 24
voramar@santillana.es
DISTRIBUÏDOR:
ÍTACA/SANTILLANA
TEL.: 93 560 60 61 - FAX: 93 560 29 57
EDITORIAL AGUA CLARA
C/ROSELLÓ, 55. 03010 ALACANT
TEL.: 965 24 00 64 - FAX: 965 25 93 02
edit.aguaclara@natural.es
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
GAIA LLIBRES, SL
TELS.: 96 511 05 16 - 96 511 08 82
FAX: 96 511 41 26
ANDALUSIA OCCIDENTAL:
GRACIA ÀLVAREZ
TEL.: 954 18 43 29 - FAX: 954 18 52 74
ANDALUSIA ORIENTAL:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
TEL. I FAX: 952 25 10 04
ARAGÓ I SÒRIA:
ÍCARO DISTRIBUIDORES
TEL.: 976 12 69 99 - FAX: 976 12 64 93
ASTÚRIES I CANTABRIA:
NORTE
TEL.: 985 14 70 30
CASTELLA I LLEÓ:
ANDRÉS GARCÍA, LIBROS, S.L
TELS.: 923 23 02 06 - 983 47 21 55
FAX: 923 25 91 17 - 983 47 32 47
EUSKADI:
HERRO LIBROS
TELS.: 94 454 28 50 - 94 454 06 77
FAX: 94 454 19 28
EXTREMADURA:
UNIDISA
TELS.: 924 27 51 54 - 924 27 51 92
FAX: 924 27 56 01
GALICIA:
DISTRIBUCIONES ARNOIA
TEL.: 986 70 93 40 - FAX: 986 70 88 90
ILLES CANÀRIES:
ODÓN MOLINA
TEL.: 922 25 66 66 - FAX: 922 25 62 11
MADRID, CIUDAD REAL, TOLEDO,
CUENCA I GUADALAJARA:
DISTRIFER LIBROS
TEL.: 914 68 49 29 - FAX: 914 68 42 14
VALENCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
TELS.: 96 159 03 12 - 96 159 05 11
FAX: 96 150 06 97
EDITORIAL ANTINEA
C/ DOCTOR FLEMING, 6
12500 VINAROS
TELI FAX: 96 445 20 12
antinea@inicia.es
DISTRIBUÏDORS:
VALENCIA I ALACANT:
GRAONS-LLIBRES
C/ PARET DEÇANTADA, 20
POL. IND. MÀS DEL JUTGE
46909 TORRENT (VALENCIA)
TEL.: 96 158 82 99 - FAX: 96 156 00 22
graonss@worldonline.es
ALICASCH S.L.
CARRETERA DE OCAÑA, 56
03006 ALACANT
RESTA DE L'ESTAT ESPANYOL:
EDITORIAL CIENCIA 3 DISTRIBU-
CIÓN, S.L.
COMERCIO, 4 1^a ESCL^a BAJO C

28007 MADRID
TEL.: 91 552 76 80 - FAX 91 501 57 01
APARTADO DE CORREOS, 40.024
cienciatres@teleline.es
**DISTRIBUIDORA PILAR VILLASA-
NA, S.L.**
C/ BODEGUEROS, 38 BIS
29006 MÁLAGA
TEL. 952 350 120 FAX 952 36 39 84
GRIALIBROS, S.L.
APARTADO DE CORREOS 1085
VIA DIESEL, 4 POLG. IND. DEL
TAMBRE
PEDIDOS: 981 58 95 44
ADMON.: 981 57 59 04
15890 SANTIAGO DE COMPOSTELA
MIRA EDITORES
C/ DALIA, 11. 50012 ZARAGOZA
TEL.: 976 46 05 05 - FAX: 976 46 04 46
EDITORIAL DIÁLOGO
C/ FALCÓ, 135. 46184 SAN ANTONIO
DE BENAGÉVER
TEL.: 96 135 09 47 - FAX: 96 135 09 24
dialogo@ctv.es
www.editorialdialogo.com
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74
EDITORIAL LA MÁSCARA
PLAÇA JOAN PAU II, 5-BAIX
46015 VALÈNCIA
TEL.: 96 348 65 00 - FAX: 96 348 74 40
g-bigne@editoriallamascara.com
DISTRIBUÏDORS:
DISNEU
TEL.: 93 203 94 44 - FAX: 93 280 08 72
OCÉANO GRUPO EDITORIAL
TEL.: 93 280 20 20 - FAX: 93 205 74 57
EDITORIAL PRE-TEXTOS
C/ LLUÍS DE SANTÀNGEL, 10
46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 32 26 - FAX: 96 395 54 77
Info@pre-textos.com
www.pre-textos.com
DISTRIBUÏDORS:
A.MACHADO LIBROS, S.A.
TOMÁS BRETÓN, 55
28045 MADRID
TELS.: 914 681 102 - 914 681 398
FAX: 914 681 098
LES PUNXES, DISTRIBUÏDORA, S.L.
SARDENYA, 75-81
08018 BARCELONA
TEL.: 934 856 380 - FAX: 93 300 90 91
GEA LLIBRES, S.L.
LUIS DE SANTÀNGEL, 6
POLÍGON RAGA. 46210 PICANYA
TEL.: 96 159 05 11 - FAX: 961 590 697
CONTRATIEMPO, S. COOP. LTD
POL. INDUSTRIAL MALPICA -ALFI-
DÉN- LA SALINAS, 63
50171 LA PUEBLA DE ALFIDEN (ZA-
RAGOZA)
TEL.: 976 10 78 59 - FAX: 976 10 79 34
FRANCISCO GRACIA ÀLVAREZ DIS-
TRIBUCIONES
POLÍGONO PISA
ARTESANIA, 21- NAVE 12
41927 MAIRENA ALJARAFA (SEVILLA)
TEL.: 954 18 43 29 - FAX: 954 18 52 74
BENJAMÍN LÓPEZ LUENGO DISTRI-
BUIONES
PRÍNCIPE, 22- 2^a
APARTADO DE CORREOS 36202

VIGO
TEL.: 986 43 10 50 - FAX: 986 37 91 54
IKUSKA LIBROS
ESTRADA DE MALA, 10. BILBAO
TEL.: 944 39 64 94 - FAX: 944 39 53 78
LA TIERRA LIBROS
SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT
TELS.: 965 11 01 92 - 96 5111 02 88
FAX: 965 11 51 82
EDICULSA
ROCÍO, S/N-NAVE 6
28500, ARGANDA DEL REY. MADRID
TEL.: 91 870 02 28 - FAX: 91 870 24 24
LA PILA DE LIBROS, S.L.
C/BODEGUEROS,
29006 MÁLAGA
TELS.: 952 331 431 - 952 331 457
FAX: 952 363 984
LEMUS DISTRIBUCIONES
CATEDRAL, 29 - APARTADO 127
38204 LA LAGUNA (TENERIFE)
TEL.: 922 25 61 48 - FAX: 922 63 04 43
EDITORIAL TRES I QUATRE
C/ PÉREZ BAYER, 11
46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 64 92 - FAX: 96 352 98 72
tresiquatre@tresiquatre.es
www.tresiquatre.com
DISTRIBUÏDORS:
ENLACE
BARCELONA: TEL.: 93 338 14 00
MALLORCA: TEL.: 971 71 30 78
VALENCIA: TEL.: 96 186 10 34
INSTITUT VALENCIÀ DE CINEMA-
TOGRAFIA RICARDO MUÑOZ SUAY
PLAÇA DE L'AJUNTAMENT, 17
46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 23 36 - FAX: 96 352 82 59
filmoteca.gva@cultura.m400.gva.es
DISTRIBUÏDOR:
PUBLICACIONS DE LA GENERALI-
TAT VALENCIANA
LLIBRERIA LLIG. PLAÇA MANISES, 3
46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 61 70
GERMANIA
C/ DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ, 99
46600 ALZIRA
TEL.: 96 241 98 54 - FAX: 96 240 60 70
germania@germania.es
www.germania.es
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74
INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM
C/ QUEVEDO, 10 (EDIFICI MUVI)
46001 VALÈNCIA
TEL.: 96 388 37 58 - FAX: 96 388 37 51
alfons.magnanim@diputacion.m400.
gva.es
www.alfonselmagnanim.com
DISTRIBUÏDOR:
ADONAI
CARRETERA DE PICANYA, 4
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76
info@adonai.com
www.adonai.com
L'EIXAM EDICIONS
AVDA. AUSIAS MARCH, 32-34
46016 TAVERNES BLANQUES
TEL.: 96 185 43 14 - FAX: 96 186 88 91
eixam@ctv.es

DISTRIBUÏDOR:
DISTRIBUÏDOR GENERAL DEL LLIBRE
TEL.: 96 185 42 19

LLAMBERT PALMART
C/ CARCAIXENT, 10, 28
46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 380 03 76
Llambert_palmart@yahoo.com
GRAONS LLIBRES
TEL.: 96 151 78 08 - FAX: 96 151 78 28

MARFIL
SANT ELOI, 17. 03820 ALCOI
TEL.: 96 552 33 11 - FAX: 96 552 34 96
editorialmarfil@editorialmarfil.com
www.editorialmarfil.com
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 51 82
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
TEL.: 96 159 05 11 - FAX: 96 159 06 97
ATALAYA
TEL.: 96 376 59 11 - FAX: 96 376 59 12

MARJAL-GRUP EDEBÉ
C/ ALT PALANCA, 6-BAIX
46920 MISLATA, VALÈNCIA
TEL.: 96 313 59 70 - FAX: 96 313 47 55
marjal@edebe.com
www.edebe.com/lii/marjal/default.asp

MEDIA VACA
C/ SALAMANCA, 49.
46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 69 27
mediavaca@eresmas.net
www.mediavaca.com

MISÈRIA I COMPANYIA
C/SANT NICOLAU, 40. 03801 ALCOI
TEL I FAX: 96 554 49 73
buzon@libroantiguo.com
www.libroantiguo.com

NAU LLIBRES
C/ PERIODISTA BADIA, 10
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 360 33 36 - FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
ALICASH
TEL.: 965 10 36 44 - FAX: 965 28 96 63
CASTELLÓ I VALÈNCIA:
LYRA
TEL.: 96 159 07 81 - FAX: 961 59 08 84
CATALUNYA:
DISTRIBUCIONES PRÓLOGO
TEL.: 93 456 20 00 - FAX: 93 456 95 06
ILLES BALEARS:
PALMA DISTRIBUCIONES
TEL.: 971 28 94 21 - FAX: 971 45 61 88

NUMA
C/ GOVERNADOR VELL, 29
46003 VALÈNCIA
TEL I FAX: 96 274 13 02
numa@numa.es
www.numa.es
DISTRIBUÏDOR:
ENLACE
TEL.: 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16
enlacen@fedecali.es

PÁGINACERO EDICIONES
C/ ALBERIQUE, 4 - 8ª
46008 - VALÈNCIA
TEL.: 963859940 - FAX: 963228587
pag.cero@teleline.es
<mailto:pag.cero@teleline.es>
DISTRIBUÏDOR:
EXCLUSIVAS GRAONS SL
C/ PARED DECANTADA, 20
POLÍGON INDUSTRIAL MASIA DEL
JUTGE. 46909 TORRENT
TEL: 96 158 82 99
distribuciones@graons.com

**PUBLICACIONES DE LA GENERALI-
TAT VALENCIANA**
LLIBRERIA LLIG.
PLAÇA MANISES, 3
46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 61 70

PRODDACTA-ABRIL EDICIONS
C/ JAUME I, 48. 46970 ALAQUÀS
TEL.: 96 150 60 52
proddacta@wanadoo.es
www.acolpdepedal.net
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74

RIALLA
C/ ISABEL LA CATÒLICA, 1-3ER-3A
46004 VALÈNCIA
TEL.: 96 352 81 96 - FAX: 96 352 81 96
DISTRIBUÏDOR:
ALACANT:
ALICASH
TEL.: 96 510 36 44
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
LYRA DISTRIBUCIONS
TEL.: 96 159 07 81

SAÓ
C/ ÀNGEL DE L'ALCÀSSER, 14-12
46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 58 41 - FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es
DISTRIBUÏDOR:
EXCLUSIVES GRAONS
TEL.: 96 151 78 08

SET I MIG, EDITORIAL DE POESIA
PLAÇA FRANCISCO NAVARRO
CANDEL, 2
46689 BENICULL DE XÚQUER
TEL I FAX: 96 241 98 54
setimig@infonegocio.com
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74

TABARCA LLIBRES
AVD. AUSIA MARCH, 184
46026 VALÈNCIA
TEL.: 96 318 60 07 - FAX: 96 318 64 32
tabarca@futurnet.es
DISTRIBUÏDOR:
ALACANT:
GAIA LLIBRES
TEL.: 965 11 05 16 - FAX: 965 11 41 26
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
DISTRIBUCIONES ATALAYA
TEL.: 96 376 59 11 - FAX: 96 376 59 12

TÀNDEM EDICIONS
SANT VICENT, 93-1A
46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 20 47 - FAX: 96 317 22 01
tandemedi@teleline.es

DISTRIBUÏDORS:
ATALAYA
TEL.: 96 376 59 11
GEA
TEL.: 961 159 05 11
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 965 11 01 92
MOLL
TEL.: 971 72 41 76
ENLACE
PAU CASALS, 76-92
08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL.: 935 051 082

TIRANT LO BLANCH
ARTS GRÀFIQUES, 14-BAIX
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 00 48 - FAX: 96 369 41 51
tlb@tirant.com
www.tirant.com
DISTRIBUÏDOR:
TIRANT LO BLANCH

UNIVERSITAT D'ALACANT
CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG
SERVEI DE PUBLICACIONS,
AULARI III
APARTAT DE CORREUS 99
03080 ALACANT
TEL.: 96 590 34 80 - FAX: 96 590 94 45
publicaciones@ua.es
http://publicaciones.ua.es
DISTRIBUÏDORS:
BARCELONA:
ENLACE
PAU CASALS, 76- 90
08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL.: 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16
MADRID:
ENLACE
VALLE DE TOBALINA, 58
VILLAVERDE ALTO
28021 MADRID
TEL.: 91 798 76 99 - FAX: 91 798 72 33
enlacedmadrid@62online.com
VALÈNCIA:
ENLACE
CAMÍ DE L'ALQUERIA DE LA CAM-
PANETA, 4. 46019 VALÈNCIA
TEL.: 961 86 10 34 - FAX: 96 186 10 33
SUDAMÈRICA:
MIDAC
AVDA. DEL JORDÀ, 29-31
08035 BARCELONA
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 254 61 70
midac@retemail.es
RESTA DEL MÓN:
CELESA
MORATINES, 22- 1ER-B
28005 MADRID
TEL.: 91 517 01 70 - FAX: 91 517 34 81
celesa@informet.es
www.celesa.com

UNIVERSITAT JAUME I
PUBLICACIONES DE LA UNIVERSI-
TAT JAUME I
EDIFICI RECTORAT I SERVEIS CON-
TRALS. CAMPUS DEL RIU SEC
12071 CASTELLÓ
TELS.: 96 472 88 21- 96 472 88 19
FAX: 96 472 88 32
publicacions@uji.es
www.uji.es/publ

DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
MIDAC, S.L.
AVDA. JORDÀ 29-31 BAIX
08035 BARCELONA
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 254 61 70
VALÈNCIA:
SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41
RESTA DE L'ESTAT:
BREGOÁN
TEL I FAX: 91 431 43 88

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
PUBLICACIONES DE LA UNIVERSI-
TAT DE VALÈNCIA. C/ ARTES GRÁFI-
CAS, 13. 46010 VALÈNCIA
TELS.: 96 386 41 15 - 96 386 45 44
FAX: 96 386 45 44
publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions
DISTRIBUÏDORS:
ESPANYA (CENTRE I SUD):
DISTRIFORMA
C/ OFICI 16, POLÍGON «LOS OLI-
VOS». 28906 GETAFE (MADRID)
TEL.: 91 601 77 42-3
FAX: 91 695 90 11
CATALUNYA, NORD D'ESPANYA I
ESTRANGER:
MIDAC LLIBRES
AVDA. JORDÁN, 29-31
08035 BARCELONA
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 254 61 70
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
C/ G-NAU 6, POLÍGON "L'OLIVERAL"
46190 RIBAROJA DEL TÚRIA
TEL.: 96 166 52 56-7 - FAX: 96 166 52 49
DISTRIBUCIÓ A ALACANT, ALBACE-
TE I MURCIA
GAIA LLIBROS
C/ SAGITARI, 7-9. 03006 ALACANT
TEL.: 96 511 05 16 - FAX: 96 511 41 26
**VENDA PER CATÀLEG A CATALU-
NYA:**
GRUP DEL LLIBRE
AVDA. DE L'HOSPITAL MILITAR, 24
08023 BARCELONA
TEL.: 93 415 34 10 - FAX: 93 415 62 91
DISTRIBUCIÓ DE LA REVISTA
L'ESPILL:
ENLACE, S.A
C/ PAU CASALS, 76-92
08907 L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL.: 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16
DISTRIBUCIÓ DE LA REVISTA
PASAJES:
MARCIAL PONS
DEPARTAMENTO DE REVISTAS
C/ SAN SOTERO, 6. 28037 MADRID
TEL: 91 304 33 03

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE
VALÈNCIA
SERVEI DE PUBLICACIONS
CAMÍ DE VERA S/N. 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 387 70 12 - FAX: 96 387 79 12
publi@upvnet.upv.es
http://antares.upv.es/dir/pubacc
DISTRIBUÏDORS:
ANDRÉS LIBEROS
TEL.: 96 391 74 48 - FAX: 96 392 18 11
LLIBRERIA MARA
TELS: 96 393 25 88 - 393 55 27
FAX: 96 361 66 92